

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ERGENLERDE AKADEMİK MOTİVASYON VE
ÖZNEL İYİ OLUŞ İLİŞKİSİNDE GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

ABDULKADİR GÜLEN

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Birol ALVER**

KIRIKKALE-2023

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ERGENLERDE AKADEMİK MOTİVASYON VE
ÖZNEL İYİ OLUŞ İLİŞKİSİNDE GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

ABDULKADİR GÜLEN

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Birol ALVER**

KIRIKKALE-2023

KABUL ONAY

Abdulkadir GÜLEN tarafından hazırlanan “ERGENLERDE AKADEMİK MOTİVASYON VE ÖZNEL İYİ OLUŞ İLİŞKİSİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Birol ALVER

İmza

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Metin PİŞKİN

İmza

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Prof. Dr. Sevda ASLAN MUCUR

İmza

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 06/07/2023

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç.Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Abdulkadir GÜLEN

06/07/2023

ÖZET

ERGENLERDE AKADEMİK MOTİVASYON VE ÖZNEL İYİ OLUŞ İLİŞKİSİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ

Kırıkkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Birol Alver
Haziran, 2023, 101 sayfa

Bu çalışmada, ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören ergenlerin akademik motivasyonları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide girişimcilik eğilimlerinin düzenleyici rolü incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 10, 11 ve 12. sınıflarda öğrenimlerine devam eden 549 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (EÖİÖÖ), Akademik Motivasyon Ölçeği (AMÖ) ve Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeği (GYÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilk olarak betimsel istatistikler yapılmış, ardından değişkenler arası ilişkileri belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıp dağılmadığının incelemek amacıyla normallik dağılımı testi uygulanmış, basıklık ve çarpıklık değerleri elde edilmiş ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Araştırmada frekans analizi, tanımlayıcı istatistikler, ikili gruplar için bağımsız t-testi, korelasyon analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), hiyerarşik regresyon analizleri analizleri yapılmıştır.

Araştırma bulgularında akademik motivasyon ve öznel iyi oluş değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısı $r=.29$ olarak bulunmuş ve pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığından söz görülmektedir. Girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısı $r=.36$ olarak bulunmuş ve pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığı görülmektedir. Araştırmanın bir diğer problemi olan girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü ise anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Girişimcilik eğilimi, öznel iyi oluş ve akademik motivasyon arasında düzenleyici rol olarak görev yapmamaktadır. Araştırmanın bulguları literatür çerçevesinde ele alınmış ve tartışılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Akademik Motivasyon, Öznel İyi Oluş, Girişimcilik Eğilimi

ABSTRACT

REGULATORY ROLE OF ENTREPRENEURSHIP TENDENCIES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN ACADEMIC MOTIVATION AND SUBJECTIVE WELL-BEING IN ADOLESCENTS

Kirikkale University
Social Sciences Institute
Psychological Counseling and Guidance Department, Master Thesis
Advisor: Prof. Dr. Birol Alver
June, 2023, 101 pages

In this study, the moderating role of entrepreneurial tendencies in the relationship between academic motivation and subjective well-being of adolescents studying at secondary education level was examined. The sample of the research consists of 548 high school students who continue their education in the 10th, 11th and 12th grades. As data collection tools, Adolescent Subjective Well-Being Questionnaire (AÖİÖÖ), Academic Motivation Scale (AME) and Entrepreneurship Competence Scale (EDS) were used. In the analysis of the data, firstly, descriptive statistics were made, and then correlation analysis was performed to determine the relationships between the variables. In order to examine whether the research data are normally distributed or not, the normality distribution test was applied, the kurtosis and skewness values were obtained and it was seen that the data were normally distributed. Frequency analysis, descriptive statistics, independent t-test for paired groups, correlation analysis, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), hierarchical regression analyzes were performed in the study.

In the research findings, the correlation coefficient between academic motivation and subjective well-being variables was found to be $r=.29$, and it is seen that there is a positive and low-level significant relationship. The correlation coefficient between entrepreneurial tendency and subjective well-being variables was found to be $r=.36$, and there is a positive and moderately significant relationship. The regulatory role of entrepreneurship tendency, which is another problem of the research, did not make a significant difference. Entrepreneurial disposition does not act as a moderator between subjective well-being and academic motivation. The findings of the research were handled and discussed within the framework of the literature. Suggestions are presented based on the research findings.

Keywords: Academic Motivation, Subjective Well-Being, Entrepreneurial Tendency

TEŞEKKÜR

Öncelikle çok kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Birol Alver'e tezimin her aşamasında bana destek olduğu ve belirsiz olan anlarda yol gösterdiği için sonsuz teşekkür ederim. Alanıma dair eğitimim boyunca gelişimimi destekleyen ve çok şey öğrendiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Metin Pişkin, Prof. Dr. Serap Nazlı, Prof. Dr. İlhan Yalçın, Doç. Dr. Selen Demirtaş Zorbaz'a çok teşekkür ederim.

Tez sürecimin her aşamasında yanımda olduğunu hissettiren, kendi süreçleri gibi gören değerli arkadaşlarım Berkay Yılmaz ve Onur Yavuz ve Mustafa Yavuz'a gösterdikleri samimi çaba için teşekkür ederim.

Veri toplama sürecimde ve tezimin birçok aşamasında değerli yönlendirmeleri ve desteği için sevgili hocam Arş. Gör. Orhan Yoncalık'a yanımda olduğu ve desteklediği için teşekkür ederim.

Son olarak, eğitim hayatım boyunca her koşulda beni destekleyen, önümde rol model olan ve her zora düştüğümde yanımda olan canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
Problem	1
Problem Cümlesi	3
Alt Problemler	3
Amaç	4
Önem	4
Sayıtlar	7
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar	8
1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR	9
1.1. Öznel İyi Oluş.....	9
1.1.1. Pozitif Psikoloji	9
1.1.2. Öznel İyi Oluş Tanımı	10
1.1.3. Öznel İyi Oluş Kuramları	12
1.1.3.1. Erek Kuramı	12
1.1.3.2. Akış Kuramı	13
1.1.3.3. Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramları.....	14
1.1.3.4. Öz Belirleme Kuramı	14
1.1.3.5. Uyuşmazlık/ Yargı Kuramı	15
1.1.3.6. Uyum Kuramı.....	15
2.1. Akademik Motivasyon	16
2.1.1. Motivasyon Kuramları	18
2.2.1.1. Atıf/Yüklem Kuramı	19
2.2.1.2. Değer-Beklenti Kuramı	19
2.2.1.3. Sosyal Bilişsel Kuram	20
2.2.1.4. Başarı Motivasyonu Kuramı	21
2.2.1.5. Başarı Yönelimleri Kuramları.....	22
2.2.1.6. Öz Belirleme Kuramı	22
3.1. Girişimcilik.....	25
3.3.1. Girişimcilik Kavramı ve Kapsamı	25
3.3.2. Girişimci Bireylerin Temel Özellikleri.....	28
3.3.3. Girişimcilik Türleri	29
3.3.3.1. Fırsat Girişimciliği	29
3.3.3.2. Yenilikçi Girişimcilik	30
3.3.3.3. İç Girişimcilik	30
3.3.3.4. Yaratıcı Girişimcilik.....	31
3.3.3.5. Sosyal Girişimcilik.....	31
3.3.3.6. Çevreci Girişimcilik.....	32
3.3.3.7. Genç Girişimcilik	32

3.3.4. Girişimcilik Eğilimi	33
3.3.4.1. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler	34
3.3.4.2. Girişimcilik Eğilimi Açıklayan Modeller	37
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	40
2.1. Öznel İyi Oluş ile İlgili Araştırmalar.....	40
2.2. Akademik Motivasyon ile İlgili Araştırmalar	43
2.3. Girişimcilik ile İlgili Araştırmalar	45
3. YÖNTEM.....	48
3.1. Araştırma Modeli.....	48
3.2. Çalışma Grubu.....	49
3.3. Veri Toplama Araçları.....	50
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	50
3.3.2. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği.....	50
3.3.3. Akademik Motivasyon Ölçeği.....	51
3.3.4. Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeği.....	52
3.4. Veri Toplama Süreci	53
3.5. Verilerin Analizi	53
4. BULGULAR	54
4.1. Ön Analizler	54
4.2. Kayıp Veriler.....	54
4.3. Dağılımın Normallik Varsayımları.....	54
4.4. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Sosyo-Demografik Değişkenler ile Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	55
4.4.1. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması.....	55
4.4.3. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Okul Türü Açısından Karşılaştırılması	56
4.4.3. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Sınıf Düzeyi Açısından Karşılaştırılması.....	58
4.4.4. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Anne Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılması.....	59
4.4.5. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılması	61
4.4.6. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Gelir Düzeyi Açısından Karşılaştırılması	63
4.5. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon ve Girişimcilik Eğilimi Değişkenleri Arası Korelasyonlar	64
4.6. Düzenleyici Etki Model Analizi.....	64
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	66
5.1. Öznel İyi Oluş ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi.....	66
5.2. Akademik Motivasyon ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi.....	69
5.3. Girişimcilik Eğilimi ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi.....	71
5.4. Akademik Motivasyon, Öznel İyi Oluş ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi	72
5.6. Akademik Motivasyon ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolüne İlişkin Değerlendirme.....	73
5.7. Genel Değerlendirme.....	74

5.8. Öneriler.....	75
5.8.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	75
5.8.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	76
KAYNAKÇA	77
EKLER.....	93

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>TABLO</u>	<u>Sayfa</u>
3.1 Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ait frekans ve yüzde değerleri...	49
4.1 Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayıları	55
4.2 Ergen öznel iyi oluş puanlarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması.....	56
4.3 Akademik motivasyon puanların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması.....	56
4.4 Girişimcilik Yeterlilikleri Puanlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	56
4.5 Ergen öznel iyi oluş puanlarının okul türü açısından karşılaştırılması.....	57
4.6 Akademik motivasyon puanlarının okul türü açısından karşılaştırılması	57
4.7 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının okul türü açısından karşılaştırılması.....	58
4.8 Ergen öznel iyi oluş puanlarının sınıf düzeyi açısından karşılaştırılması	58
4.9 Akademik motivasyon puanlarının sınıf düzeyi açısından karşılaştırılması	58
4.10 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının sınıf düzeyi açısından karşılaştırılması .	59
4.11 Ergen öznel iyi oluş puanlarının anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması.....	59
4.12 Akademik motivasyon puanlarının anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması.....	60
4.13 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması.....	61
4.14 Ergen öznel iyi oluş puanlarının baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması.....	61
4.15 Akademik motivasyon puanlarının baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması.....	62
4.16 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması.....	62
4.17 Ergen öznel iyi oluş puanlarının gelir düzeyi açısından karşılaştırılması	63
4.18 Akademik motivasyon puanlarının gelir düzeyi açısından karşılaştırılması	63
4.19 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının gelir düzeyi açısından karşılaştırılması .	64
4.20 Ergen öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları.....	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>ŞEKİL</u>	<u>Sayfa</u>
1.1 Shapero girişimci faaliyet modeli (Mhango, 2006, s.24).....	37
1.2 Bird girişimsel niyet modeli (Bird, 1988, s.44).....	38
1.3 Planlanmış davranış teorisi modeli (Ajzen, 1991, s.182).....	39
3.1 Girişimcilik eğilimi değişkenlerin düzenleyici olduğu araştırma modeli	48

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

Açıklamalar

%	Yüzde
β	Beta Değeri
$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama
Ss	Standart Sapma
F	Varyans
N	Kişi Sayısı
p	Anlamlılık Düzeyi
t	Varyans
Z	Standart Skor
R	Çoklu Korelasyon Katsayısı
R ²	Çoklu Belirtme Katsayısı
r	Pearson Korelasyon Katsayısı

Kısaltmalar

Açıklamalar

TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
TDK	Türk Dil Kurumu
EÖİÖ	Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği
AMÖ	Akademik Motivasyon Ölçeği
GYÖ	Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeği
ANOVA	Analysis of Variance
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

GİRİŞ

Araştırmanın ilk bölümünde; araştırmaya ait problem ve alt problem durumlarına yer verilmiş, sonrasında araştırma amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımları açıklanmıştır.

Problem

Günlük yaşamda bireyin tercihlerini etkileyen ve duygu-durumuna ilişkin önemli ipucu sağlayan öznel iyi oluş kavramı 1980’li yıllarda pozitif psikoloji alanının gelişmesi ile literatürde yerini almaya başlamıştır (Eryılmaz, 2009). Pozitif psikoloji alanı içerisinde yer alan öznel iyi oluş kavramı, bireyin yaşam kalitesine yönelik gerçekleştirmiş olduğu bireysel ve toplumsal anlamda değerlendirme süreci olarak ifade edilebilir (Diener, Oishi, Lucas, 2003). Öznel iyi oluş, bir değerlendirme süreci olmakla birlikte değerlendirme sonucuna bağlı olarak yaşam içerisinde yer alan tercihleri barındıran kavramdır. Öznel iyi oluş düzeyi, bilişsel ve duygusal çıktıların bir araya gelmesi ile oluşur (Deiner, 2001). Öznel iyi oluş kavramı, mutluluk hâli olarak nitelendirilmekle birlikte alan yazında yer alan çalışmaların ışığında mutluluk hâlinde daha kapsamlı bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bilişsel ve duygusal değerlendirmelerin ardından yargıda bulunma süreci içeren öznel iyi oluş kavramını, bireyin yaşam kalitesini etkileyen bir unsur olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda öznel iyi oluşun çeşitli duygulanımlarından ve eğilimlerinden etkilendiği söylenebilir. Motivasyon kavramı, bireyin yaşantılarında davranışını tetikleyen, davranışın devamlılığını sağlayan ve davranışlarına ilişkin yönlendirmelerde bulunduran içsel bir süreçtir (Sternberg ve Williams, 2009; Slavin, 2006). Alan yazında yer alan çalışmalara göre akademik başarı üzerinde önemli bir etkisinin görüldüğü kavramlardan biri de motivasyondur (Alderman, 2004). Ayrıca öğrenim yaşantılarında güdüleyici bir faktör olan akademik motivasyon ile öznel iyi oluşun pozitif yönde ilişkisi olduğu alan yazında yer bulan çalışmalarda belirtilmiştir

(Kahraman, 2019). Buradan hareketle akademik motivasyon, bireyin akademik yaşantılarını etkileyen ve sürdüren bir kavram olarak kabul edilebilir.

Öğrenim yaşantılarında, önemli bir yere sahip olan akademik motivasyon kavramı koruyucu faktörler arasında gösterilmektedir. Bu sebeple bireyin, iyi oluş hâli ile ilişkili ve yaşam kalitesine olumlu yönde ilişkin etkilerinin bulunduğu söylenebilir. Bireyin sahip olduğu olumlu duygulanım yoğunluğunun öznel iyi oluşunu da pozitif yönde etkilediği söylenilmektedir (Eryılmaz, 2010). Bu ilişkiye yönelik iyi oluş düzeyini artırma stratejilerine yönelik çalışmalar alan yazında yer bulmuştur. Öznel iyi oluş düzeyini arttırmaya yönelik stratejiler üzerinde çalışan Tkach ve Lyubomirsky'e (2006) göre öznel iyi oluş düzeyini artırma stratejilerden biri de aktif ve pasif girişimlerde bulunmaktır (Akt. Eryılmaz, 2010). Araştırmanın temelini oluşturan problem durumuna ilişkin aktif ve pasif girişimlerin, akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasında olan ilişkiye olan etkisi olarak söylenebilir.

Günümüz koşullarında önemli bir nitelik olarak gösterilen girişimcilik hakkında birçok farklı tanımlamalar söz konusudur. Aynı zamanda farklı alanlar içerisinde farklı tanımlanabilmektedir. Ancak bireyin sahip olduğu girişimcilik eğilimi olarak kabul edilen bu çalışmada girişimciliğe ilişkin kariyer boyutuna ağırlık veren tanımlamalar ön planda olacaktır. Buradan hareketle Schumpeter (1911) tarafından girişimcilik eğilimi, bireyin “iş yapması, sorumluluk üstlenmesi, çevresinde olan fırsatı yakalayabilmesi, risk alabilmesi ve bu süreçler sonucunda ihtiyaçlarını giderebilmesi” olarak tanımlanabilmektedir (Müftüoğlu, 1996: 22). Tanımın içerisinde yer alan niteliklerden de görüleceği üzere girişimcilik eğilimi, bireyin kariyer gelişimi ile etkileşim içerisinde olan bir durum olarak kabul edilebilir.

Araştırmanın temelinde yatan problem, bu açıklamalardan hareketle akademik motivasyon ile pozitif yönlü ilişkisi olan öznel iyi oluş düzeyinin, girişimcilik eğilimi de söz konusu olduğunda nasıl etkilendiği ve bu etkinin ne yönde olduğu olarak söylenebilir. Yaşam kalitesine etkilediği düşünülen öznel iyi oluş hâli ile öğrenim yaşantılarını destekleyen akademik motivasyon arasında olan ilişkide girişimcilik eğilimin nerede yer aldığı bu araştırmanın odaklandığı nokta olacaktır. Sonuç olarak araştırma problemi bu model içerisinde girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü üzerine kurulmuştur. Bu modelin oluşmasında girişimcilik kavramının artan önemi ve üç değişkenin her ne kadar farklı terminolojiler altında yer aldığı düşünülse de

akademik motivasyon ve öznel iyi oluş ilişkisinden hareketle ortak bir modelde temsil edilip edilemeyeceği sorusu etkili olmuştur.

Problem Cümlesi

Araştırma içerisinde ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeylerinin bazı değişkenlere göre nasıl farklılaştığı ve öznel iyi oluş ile akademik motivasyon arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici role sahip olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda araştırmanın problem cümleleri aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü anne-baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi değişkenlerinin kendi aralarında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
3. Öznel iyi oluş ile akademik motivasyon arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici bir rolü var mıdır?

Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlelerinden hareketle birinci problemin alt problemlerine çalışma içerisinde cevap aranacaktır:

1. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
2. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
4. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
5. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Problem cümleleri doğrultusunda, aşağıda ikinci problemin alt problemlerine verilmiştir:

1. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile akademik motivasyon düzeyleri anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
2. Lise öğrencilerinin akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi düzeyleri anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Amaç

Araştırmanın amacı, girişimcilik eğilimin ergenlik çağındaki akademik motivasyon ile öznel iyi oluş düzeyi arasında olan ilişkide düzenleyici rolü olup olmadığı belirlemektir. Araştırma sürecinde elde edilen bulgular, girişimcilik eğiliminin değişkenler arasında olan ilişkide düzenleyici değişken olarak nasıl bir etkisi olduğu bağlamında incelemektir. Buradan hareketle araştırmanın ilk amacı lise öğrencilerinde öznel iyi oluş ile akademik motivasyon arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici role sahip olup olmadığını düzenleyici rol söz konusu ise yönü ve etkisi tespit etmektir. Araştırmanın diğer amacı ise lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi düzeyleri; cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

Önem

Araştırma konusunun belirlenme aşamasında ilk olarak literatürde henüz yerini almamış çalışmalar, farklı bir alan ve eğilim olarak girişimciliğin ergenlik çağında akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasında olan ilişkide düzenleyici rolünün olup olmadığı incelenmek istenmiştir. Buradan hareketle çalışma konusu ve yöntemi oluşmuştur. Belirlenen çalışma konusuna yönelik benzer çalışmaların olmaması literatürde farklı bir çalışma olarak yerini alma ihtimali arttırmaktadır. Alan yazında ergenlerde akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yer almakta iken bu kavramları düzenleyici rol ile birlikte ele alan araştırma görülmemektedir. Bu durumdan hareketle; girişimcilik eğiliminin

düzenleyici etkisi bu araştırma bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca yapılan çalışmalardan farklı olan yönü, girişimciliğin belirtilen değişkenler üzerinde düzenleyici rolünün incelenmesidir. Literatürde yer alan çalışmalarda çoğunluk olarak kişilik özelliklerinin girişimcilik üzerine olan etkisi incelenmiştir.

Ergenlik çağında, bireyde toplumsal, bilişsel ve duygusal değişimler görülmekle birlikte ergenlik çağı yetişkinliğe geçiş için kritik bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Yürütülmesi planlanan bu çalışmanın örneklem grubu da literatürde oldukça zengin kaynağa sahip ergenlik çağında bulunan lise düzeyinde öğrenim gören öğrenciler olarak belirlenmiştir. Biyo-psiko-sosyal değişim ve gelişim içeren ergenlik çağı, bireye göre şekillenmekte ve öznel deneyimlerin ön planda olduğu bir dönemdir. Bu dönemde ergen, kimlik yapılandırması süreci ile karşılaşmaktadır. Ergen, bu kimlik yapılandırma sürecinde var olan krizin çözümü için kriz karşısında başa çıkma mekanizmalarını geliştirmesi, stres faktörlerinin farkına varması ve sosyal destek sağlayabileceği unsurları tanıması gerekmektedir (Kahraman, 2019). Yine bu dönemde ergen, biyolojik gelişimlerin de etkisiyle heyecan arayışı ve risk alma içeren davranışlar içerisinde bulunabilmektedir. Ergenlik döneminde görülebilen heyecan arayışı ve risk alma davranışları, ergenin iyi oluşunu risk içerisinde tutarak olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Uludağlı ve Sayıl, 2009). Bu araştırma çerçevesinde öznel iyi oluşun var olmasında, girişimci kişilik eğiliminin düzenleyici rolü çalışılarak akademik motivasyon ile birlikte girişimcilik eğiliminin öznel iyi oluşu etkileyip etkilemediği araştırılmak istenmiştir.

Gelişen ve değişen yaşam koşulları ile birlikte girişimcilik günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılan bir terim hâline gelmiştir. Girişimcilik kavramı, Fransızca “entreprendre” (üstlenmek) sözcüğünden türetilmekle birlikte Hisrich ve Peters tarafından girişimcilik kavramı, faaliyet süreci içerisinde çeşitli alanlarda riskler alarak özgün bir değer oluşturma süreci olarak ifade edilmektedir. (Timuroğlu ve Çakır, 2014). Ayrıca bir başka çalışmada girişimci, sosyal çevresini okuyabilen ve ihtiyaçları görebilen, bu ihtiyaçlara yönelik olarak ne yapabileceğini düşünerek risk alabilen, yeniliklere açık ve gerekli kaynaklarını bir araya getirebilen olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt, 2006). Bu tanımlardan hareketle bu çalışmada da olacağı gibi girişimciliğin ekonomik kaynak yaratmanın dışında psikolojik boyutu da vurgulanabilmektedir. Girişimciliğe ilişkin çalışmalar içerisinde ergenlerin yanı sıra daha düşük yaş gruplarının da bulunduğu gözlenmektedir. Özellikle sosyal girişimcilik ile gençler, çevresinde yaşanan olaylara

ilişkin farkındalık kazandırma girişimleri gibi aktiviteler içerisinde yer almakta ve girişimcilik kavramını finans, iktisat, işletme gibi alanların dışına çıkartılmaktadır. Çalışmanın önem kazandığı bir diğer nokta da ergen girişimciliğine dair çalışmaların literatürde sınırlı olmasıdır.

Yürütülecek olan bu çalışmada akademik motivasyon ile iyi oluş arasında olan ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü üzerine inceleme yapılacaktır. Motivasyon kavramı, “doğrudan hedefe yönelik aktivitenin başlatılıp sürdürüldüğü bir süreç” (Pintrich ve Schunk, 2002) veya “bir aktiviteye katılmaya (girişmeye) olan istekliliğin derecesini belirleyen tüm faktörlerin oluşturduğu bir durum veya böyle bir durumun yaratılması” (Ünal Karagüven, 2012) şeklinde tanımlanırken, ‘akademik motivasyon’ kavramı da “akademik işler için gerekli enerjinin üretilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Bozanoğlu, 2004). Motivasyona ilişkin bu tanımlardan yola çıkarak girişimciliğin akademik motivasyonun oluşmasında kolaylaştırıcı bir unsur olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca psikolojide olumlu duygu-durumun yerini alan ve pozitif psikoloji yaklaşımının temel kavramları arasında yer tutan iyi oluş, olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu unsurlarından oluşmakta ve bireyin yaşamını gözden geçirmesi ve bu gözden geçirme sonucunda yaşamına dair değerlendirme yapmasını ifade etmektedir (Eryılmaz, 2010). Bireyin yaşam deneyimlerine odaklanan öznel iyi oluş, bireyin yaşam deneyimleri seçimini ve yorumlamasını kritik olarak kabul etmektedir (Sul vd., 2013).

Koruyucu faktör olarak nitelendirilen akademik motivasyon ve psikolojik iyilik hâli için önemli görülen öznel iyi oluş kavramları arasında girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü olması, öznel iyi oluşu destekleyebilecek nitelikte olan yöntemler eklenebileceği düşünülmektedir. Ayrıca lise düzeyinin üniversiteye geçiş veya okulda işe geçiş gibi kariyer anlamında da kritik bir dönem olması sebebiyle akademik motivasyon çalışmaları girişimcilik eğitimleri ile desteklendiğinde bireyin öznel iyi oluşuna katkı sunabileceği tahmin edilmektedir. Bu gibi varsayımlar sebebiyle bu çalışmanın yürütülmesine ilişkin bir kanı oluşmuştur ve buradan hareketle girişimciliğin akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasında olan ilişkide düzenleyici rolü olup olmadığı araştırılması planlanmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçların, ergenler ile çalışan ruh sağlığı çalışanları için önemli bir kaynak olabileceği tahmin edilmektedir. Özellikle okul psikolojik danışmanları tarafından öğrencilere yönelik olarak girişimcilik eğitimleri

düzenlenebileceği ve öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabileceği tahmin edilmektedir.

Sayıtlar

Araştırma sürecine dahil olan öğrencilerin veri toplama araçlarını gerçekçi ve samimi bir şekilde yanıtladıkları, yanıtlama sürecinde dürüstlükten sapmadan kendilerini en iyi yansıtan yanıtları verdiklerini ve her soruyu dikkatli bir şekilde okuyarak cevapladıkları varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma ergenlerin sahip olduğu akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide girişimcilik eğilimlerinin düzenleyici rolünü ortaya koyması açısından literatüre katkı sağlaması dışında bazı sınırlılıkları da sahiptir. Araştırmanın hedef katılımcı sayısından daha az katılımcıya ulaşılmıştır. Bu durum araştırmanın gücünü etkilediği düşünülmektedir. Akademik motivasyon, öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi değişkenlerinin incelendiği araştırma da üç değişkenin de alt boyutları çalışmaya dahil edilmemiştir. Okul türleri açısından çalışmaya 256 Anadolu Lisesi öğrencisi, 107 Fen Lisesi öğrencisi, 71 Mesleki ve Teknik Lise öğrencisi, 115 Özel Lise öğrencisi katılım sağlamıştır. Okul türünün dengeli dağılmaması araştırmanın sınırlılığını oluşturabilir. Hem katılımcı sayısının artırılması hem de okul türü dağılımının dengelenmesi ile araştırmanın genellenebilirliği artacağı düşünülmektedir.

Ortaöğretim düzeyinde yapılan bu araştırma diğer öğretim kademelerine ilişkin bilgi sunmayacaktır. Ayrıca bu çalışma ölçekleri cevaplayan katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi, öznel iyi oluş ve akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimleri ile sınırlıdır. Çalışma grubu içerisine 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrenciler dahil edilmemiştir. Araştırma verilerinin toplandığı dönemin eğitim-öğretim döneminin başlangıç döneminde olması ve 9. sınıf öğrencilerinin benzer dönemde ortaöğretim düzeyine geçiş yapması nedeniyle araştırma sürecine dahil edilmemiştir.

Bu çalışmada örneklem sadece 4 okul türünden lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu durum araştırmanın sınırlılığını oluşturabilir. Örneklem grubuna diğer lise

türlerinde öğrenim gören öğrencilerin dahil edilmesiyle araştırma daha kapsayıcı hale getirilebilir. Ayrıca katılımcı öğrencilerin psikolojik sağlıkları hakkında bilgiye sahip olunması da araştırmanın sınırlılığını oluşturabilir.

Araştırmanın değişkenlerinden olan girişimcilik eğilimi değişkeni Astee-Girişimcilik Eğitimi için Ölçme Araçları ve Göstergeler Geliştirme” projesi kapsamında kullanılan ve Ataseven (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan “Girişimcilik Yeterlikleri Ölçme Aracı” (GYÖA) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek, ölçtüğü nitelikler açısından sınırlıdır. Akademik motivasyon değişkeni Çakır (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan Akademik Motivasyon Ölçeği’nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır. Son olarak öznel iyi oluş değişkenini ölçen için Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilen Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Akademik Motivasyon: Öğrencilerin alanlarında daha yetkin olabilmeleri için, öğretim ortamına katılma ve ders dışında da alanlarına dair bilişsel olarak gelişim gösterme isteğidir (Ryan ve Deci, 2017).

Öznel İyi Oluş: Bireyin gerçekleştirmiş olduğu bilişsel değerlendirmesi sonucunda yaşamına dair sahip olduğu toplam olumlu ve olumsuz duygulanım düzeyidir (Diener, 1984).

Girişimcilik Eğilimi: Cinsiyet, aile, eğitim, ekonomik çevre, toplum, kişisel değerler, yaş, akademik başarı, iş tecrübesi ve rol modellerden etkilenen kişinin girişimcilik isteğidir (Kök, 2007: 42).

1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR

1.1. Öznel İyi Oluş

Öznel iyi oluş, pozitif psikoloji ekolünün gelişimi ile alan yazında yerini alan ve pozitif psikolojinin temel kavramlarından biridir. İlgili başlık altında, öznel iyi oluş kavramı incelenmekle birlikte pozitif psikoloji, öznel iyi oluş kavramına dair kuramlar ve öznel iyi oluş kavramının yapısı ele alınacaktır.

1.1.1. Pozitif Psikoloji

Bireyin güçlü yönlerine odaklanan pozitif psikoloji, psikoloji biliminin tarihsel gelişiminde önemli bir konuma sahiptir. 20. yüzyıl sonlarına kadar bireyin yaşamında olan problemleri odak noktasına koyan psikoloji bilimi, sorun kaynaklarını ele almakta ve bu sorunlara ilişkin müdahale stratejileri ile hareket etmektedir. Pozitif psikoloji ile bireyin problemlerinden daha çok güçlü yanları ön plana çıkartılmış ve bireyin yaşamında yer alan olumlu kavramlar irdelenmiştir.

Seligman ve Csikszentmihalyi ile 20. yüzyılın sonlarına doğru “pozitif psikoloji” yaklaşımına dair çalışmalar yapılmış ve alan yazında yerini almaya başlamıştır. Bireyin yaşamında aktif bir rolü olduğu düşüncesini ön plana koyan pozitif psikolojinin temellerini hümanist yaklaşım oluşturmaktadır. Bireyin sahip olduğu olumlu niteliklere odaklanan pozitif psikoloji, bu niteliklere dair bireyin potansiyelini en uygun şartlar altında ortaya koymasını amaçlamaktadır. Buradan hareketle pozitif psikoloji içerisinde “bireyin doyum sağlamasını bireye uygun olan ne tür bir yaşam sağlar?” sorusu önem taşımaktadır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Pozitif psikoloji alanında olan çalışmalar çoğunlukla mutluluk, iyi oluş, motivasyon, cesaret, doyum, umut ve güven gibi kavramlara odaklanmaktadır (Malkoç, 2011). Bireyin zayıf yönlerini geri planda bırakarak güçlü yönlerini destekleyen pozitif psikoloji, çalışma alanı içerisinde yer alan bu kavramları bireyin problem durumunu yaşamamasına ilişkin koruyucu veya engelleyici kavramlar olarak görmektedir. Aynı zamanda pozitif psikolojiye göre üç farklı düzey söz konusudur (Mercan, 2019). Bu

düzeylerden ilk olarak öznel düzeyde, bireyin geçmiş yaşantıları ile ilişkili olarak iyi oluşunu desteklemekte; bireysel düzeyde, sahip olunan güçlü özelliklere ve potansiyelini ortaya koyabilmesi için gerekli ortamlara ilişkin bireyin desteklenmesi; grup düzeyde ise bireyin makro sistemde vatandaşlık ve toplumsallık adına desteklenmesidir (Kararımak ve Siviş, 2008).

Pozitif psikoloji ile odaklanılan noktalar bireyin güçlü özellikleri, var olan olumlu özelliklerinin geliştirilmesi ve iyi oluş düzeyini artırılması gibi hususlar olmuştur. Seligman (2002), iyi oluşun üç boyuttan oluştuğu ve bu boyutları yaşama anlam atfedebilme, yaşama ait hissetme ve olumlu duygulanım olarak ifade etmektedir (Malkoç, 2011). Olumlu duygulanım, bireyin yaşantılarına dair olumlu duygulara sahip olması ve bu duyguların yoğunluğu; yaşama bağlı olma, bireyin yaşamına dair kabul edişi ve bağlı oluşu; yaşamın anlamı ise bireyin öznel deneyimlerine ilişkin anlamlandırabilme durumu olarak ifade edilebilir.

Bireyin yaşamında aktif olmasını savunan pozitif psikolojiye göre bireyler yaşamlarını yönetebilecek ve gerekli gördükleri değişiklikleri gerçekleştirebilecek potansiyele sahiptirler. Pozitif psikoloji, bireyin güçlü yönlerine odaklanmak ile birlikte bu yönleri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Nihai olarak bireye, iyimser çerçevede yaklaşan pozitif psikoloji, bireyin iyi oluşunu ön plana çıkarttığı söylenebilir.

1.1.2. Öznel İyi Oluş Tanımı

Öznel iyi oluş kavramı, pozitif psikolojinin temel arasında yer almakta birlikte ve bir süredir üzerinde çalışılmaktadır. Öznel iyi oluş, pozitif psikoloji içerisinde bireylerin yaşamlarına ilişkin değerlendirmelerine göre deneyimledikleri iyi oluş düzeyini tanımlamak için kullanılan kavramdır. Bireyin duygusal tepkilerini ve yaşamlarına dair genel değerlendirmelerini içeren kavram olan öznel iyi oluş, bireyin hayat kalitesine ilişkin değerlendirmesi olarak söylenebilir (Diener vd., 1999). Bu değerlendirmeler olumlu veya olumsuz olabilmekle birlikte; tatmin düzeyi, ilgiler, yetenekler, sosyal ilişkiler, fizyoloji ve psikolojik sağlık, beklentiler ve sorumluluklar gibi kavramlar değerlendirmeleri etkilemektedir (Gencer, 2018). Duyuşsal tepkiler içerisinde olumlu ve olumsuz duygulanım yer bulurken; bilişsel tepkiler içerisinde yaşam doyumu yer almaktadır (Myers ve Deiner, 1995). Öznel iyi oluş, bireyin yaşamının her alanında yer bulan bir kavram olarak nitelendirilebilir.

Birçok araştırmacının çalışma konularından biri olan öznel iyi oluş kavramının yapısı ve tanımı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Mutluluk üzerine çalışan Wilson (1967), bu konuya ilişkin alan yazında yerine alan ilk doktora tezi olarak değerlendirilmektedir. Wilson (1967)'ye göre mutlu olan birey sağlıklı, hedeflere sahip, eğitim düzeyi yüksek, maddi doyumu iyi, olayları olumlu yönden değerlendirebilen, özgüvenli, dışadönük ve dinine bağlı bireylerdir (Akt. Diener vd., 1999). Süreç içerisinde çalışmalara devam edilen öznel iyi oluş kavramı Bradburn (1969)'a göre bireyin yaşantılarına ilişkin gerçekleştirdiği değerlendirmelerin olumlu veya olumsuz çıktılarıdır (Akt. Diener, 1984). Bradburn (1969)'a göre öznel iyi oluş doğası gereği, iki kutuplu bir yapıdadır, çıktıların ağırlığı negatif veya pozitif olabilmektedir. Buradan hareketle öznel iyi oluşun tek boyutlu olmadığı ortaya çıkmıştır (Diener vd.,1999). Andrew ve Withey (1976) öznel iyi oluş yapısı içerisinde olumlu ve olumsuz duygulanımının yanı sıra bilişsel tepkiler olarak değerlendirilen yaşam doyumunu da ele almıştır (Akt. Diener vd., 2003).

Alan yazında yer alan öznel iyi oluş kavramının gelişimi ve tanımlama çalışmalarından da görüleceği üzere geniş bir çalışma alanına sahip olmakla birlikte tanımlama çabaları da zengin olarak nitelendirilebilecek düzeydedir. Bu çalışmalar ışığında öznel iyi oluşa dair geçerli olarak kabul edilecek tanımlamayı Diener (1984) gerçekleştirmiştir. Diener (1984), iyi oluşun bireyin yaşamına dair çıktısı sonucu elde ettiği doyum ile birlikte yapısı gereği şemsiye niteliğinde bir kavram olduğunu ifade etmektedir (Diener vd., 2003; Diener vd., 1997). Bireyin gerçekleştirdiği bu değerlendirme yaşamının birçok alanını içermektedir.

Öznel iyi oluş yapısı içerisinde yer alan olumlu duygulanım, bireyin yaşamından memnun olduğunu, mutluluk, keyif, eğlence gibi duygu durumlarını kapsamaktadır. Olumlu duygulanım aynı zamanda değerlendirme sürecinin çıktısını pozitif yönde etkileyen boyuttur. Seligman ve Csikzentmihalyi (2000), şu ana dair, geçmiş deneyimlere dair ve gelecekte beklenen deneyimlere yönelik olmak üzere olumlu duyguları üçe ayrılmaktadır (Malkoç 2011). Olumsuz duygulanım ise bireyin değerlendirme süreci içerisinde beklentilerinin karşılanmadığı, keyif düzeyinin düştüğü zamanları ifade eder. Olumsuz duygulanıma örnek olarak öfke, hüzün, acı, elem gibi duygular verilebilir (Diener vd., 2017). Öznel iyi oluş kavramı altında bilişsel boyutu içeren yaşam doyumunu, bireyin yaşamına ilişkin bilişsel değerlendirmelerini kapsamaktadır (Diener, 1984). Bireyin deneyimlerine dair

değerlendirme sürecinin çıktısı olan yaşam doyumu sosyal ilişkilerinin, beklenti ve isteklerinin bilişsel olarak değerlendirilmesi içermektedir (Tuzgöl Dost, 2007).

Öznel iyi oluş yapısını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin öznel iyi oluş ile etkisini inceleyen çalışmaların son yıllarda alan yazında arttığı görülmektedir. Öznel iyi oluş ile güçlü bir ilişkisi olduğu söylenen faktörlerden biri kişilik olarak gösterilmektedir (Diener, 2003). Kişilik kavramı, birçok kuram çerçevesinde ele alınmakta ve bu kuramlardan hareketle öznel iyi oluş ile ilişkisi olduğunu söylenebilmektedir (DeNeve ve Cooper, 1998; Somer ve ark., 2002). Öznel iyi oluş düzeyini etkileyen faktörlerden bir diğeri de stres olarak söylenebilir. Stres, bireyin karşılaştığı problemleri çözemediği veya başa çıkma becerilerinin yeterli olmadığı zamanlarda oluşmaktadır (Lazarus ve Folkman, 1984). Stresli durumlarda bireylerde fizyolojik olarak değişimler (uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, terleme, baş ağrısı) gibi durumlar görülebilmekle birlikte psikolojik olarak da karamsarlık, yetersizlik algısı, kaygı görülebilmektedir (Deckers, 2005). Stresli durumlara ilişkin verilen psikolojik ve fizyolojik tepkilerin ortaya çıkması öznel iyi oluş düzeyi ile olumsuz yönde ilişki olduğu görülmüştür (Park, 2004; Akt. Deckers, 2005). Buradan hareketle stresli durumların öznel iyi oluş düzeyini düşürdüğü söylenebilmektedir. Bu faktörler ile birlikte öznel iyi oluş yapısı ele alındığı kuramlarda da görüleceği üzere birçok faktörden etkilenebilmektedir.

1.1.3. Öznel İyi Oluş Kuramları

Alan yazında iyi oluş kavramına yönelik olarak geliştirilen kuramsal olarak yaklaşımlar da söz konusudur. Bu kuramlarda öznel iyi oluşa ilişkin farklı faktörler çalışmakta olduğu görülmüştür. Bu başlık altında erek, akış, aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya, öz belirleme, uyumsuzluk/ yargı, uyum kuramları incelenmiştir.

1.1.3.1. Erek Kuramı

Erek kelimesi, Türk Dil Kuramı sözlüğüne göre “Gerçekleştirmek için tasarlanan ve erişmek istenilen şey, amaç, gaye, maksat, hedef” olarak tanımlanmaktadır (TDK). Bu anlamdan yola çıkarak erek kuramının, bireyin amacına ulaşması sonucunda oluşan iyi oluş hâli olarak söylenebilir. Diğer bir tanımlama ile erek kuramı, ihtiyaçların karşılanması ve amaçların gerçekleşmesi ile öznel iyi oluş düzeyinin ilişkili olduğu söylenebilir (Diener, 1984). Bu tanıma göre iyi oluşun ön gereklilik bireyin amaç ve ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Birey iyi oluş düzeyinin amaçlarını veya ihtiyaçlarını

karşılayabilecek yaşantılar içerisinde yer alması ile artacağı öne sürülmektedir (Diener, 1984).

Erek kuramı doğası gereği amaç ve ihtiyaç kavramlarından oluşmaktadır. Amaç olarak nitelendirilen husus bireyin yaşamına dair sahip olduğu gaye olarak söylenebilir. Erek kuramına göre birey, amaçları yönünde ilerledikçe ve bu amaçları gerçekleştirdikçe iyi oluş düzeyi de artacaktır. Birey amacına doğru ilerledikçe olumlu duygulanıma sahip olurken amacına ulaşamaması durumunda olumsuz duygulanıma sahip olacaktır. Ayrıca bireyin yaşayacağı duygulanım düzeyleri süreç içerisinde değişime uğrasa da sonuç olarak öznel iyi oluşa pozitif veya negatif yönde etki edecektir (Lucas ve Diener, 2008). Buradan hareketle bireyin, amaçlarının ulaşılabilir ve gerçekçi temellendirmelere sahip olması önem taşımaktadır.

Erek kuramını oluşturan bir diğer kavram olan ihtiyaçlar ise karşılanması gereken fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlar olarak değerlendirilebilir. Kültür ve diğer faktörlerden bağımsız olarak ihtiyaç durumu evrensel olarak söylenebilirken bu ihtiyaçların karşılanma biçimleri farklılık gösterebilmektedir (Ryan ve Deci, 2000). İhtiyaçların karşılanması durumunda bireyde hoşnutluk duygusu açığa çıkarken ihtiyaçların karşılanamamasında bireylerde bulunduğu durumdan memnun olmama görülmektedir. Diğer bir ifade ile iyi oluş seviyelerinin yükselmesi ile bireyin ihtiyaçlarının karşılanması arasında ilişki bulunmaktadır (Diener vd., 2000; Diener ve Ryan, 2009).

1.1.3.2. Akış Kuramı

Akış kuramı, bireyin içinde bulunduğu eylemi gerçekleştirirken yaşamış olduğu memnuniyet durumu olarak söylenebilir. Akış (flow) kavramı, bireyin içerisinde olduğu eylem ile bütünleşebilmesi ve bu eylem sonucunda doyum sağlayabildiği duygu hâlidir (Moneta, 2004). Akış, bireyin kendini unutması ve dikkatinin tamamen eyleme yönelik olması durumudur (Csikszentmihalyi, 1990). Csikszentmihalyi (1990) tarafından geliştirilen akış kuramı, bireyin eylem içerisinde yaşamış olduğu akış yaşantılarına bağlı olarak iyi oluş düzeyinin etkilendiğini ifade etmektedir. Akış kuramına göre dikkat önemli bir niteliktir. Bireyin gerçekleştirmiş olduğu eyleme dikkatini vermesi konsantre bir şekilde ilerlemesi işten keyif alma durumunu olumlu anlamda etkileyecektir. Gerçekleştirilen eylemin birey için “haz kaynağı” olarak dönüşmesini ifade eden akış kuramı bireyin iyi oluş düzeyini de arttıracaktır (Mercan,

2019). Aynı zamanda akış kuramı bireyin sahip olduğu beceriler ile içerisinde bulunduğu etkinliğin gereklilikleri uyum sağlıyorsa bireyin bu etkinlik içerisinde doyum sağlamaktadır (Csikszentmihalyi, 1990). Buradan hareketle bireyin sahip olduğu potansiyel, ilgi ve değerleri işin çıktısını bir başka deyişle iyi oluş düzeyini etkileyecektir. Akış kuramına göre gerçekleştirilen eylemi bireyin sahip olduğu yeteneklerin karşılamaması durumunda iyi oluş düzeyi olumsuz anlamda etkilenecektir.

1.1.3.3. Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramları

İyi oluş kavramına yönelik açıklayıcı nitelikte olan bir diğer kuram da “Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramları” olarak söylenebilir. İki farklı yaklaşım olan bu kuramlarda birey merkeze konularak çevresinin veya yaşadığı olayların etkisini ele almaktadır. Aşağıdan yukarıya (Bottom-up) kuramına göre bireyin içinde bulunduğu duygu hâli geçmiş yaşantılarına göre şekillenmektedir. Bireyin mutluluk hâli önceki mutluluk yaşantılarına bağlıdır. Wilson (1967) tarafından öne sürülen bireyin içinde bulunduğu yaşamın ihtiyaçlarını karşılaması konusunda doyurucu nitelikte ise mutluluk seviyesinin de artacağı görüşü ile desteklenmektedir (Akt. Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999). Bireyin yaşantılarında olumlu deneyim ne kadar fazla olursa iyi oluş düzeyi de pozitif yönde etkilenecektir (Diener, 1984; Diener ve Ryan, 2009). Bu kurama göre önemli olan faktör bireyin yaşantıları ve bu yaşantıları değerlendirme sürecinin çıktısıdır.

Yukarıdan aşağıya kuramına göre ise bireyin iyi oluşunu kalıtsal yol ile aktarılan unsurlar etkilemektedir. Kalıtsal yolla aktarılan unsurlara bireyin mizacı örnek olarak gösterilebilir. Bireyin hazırbulunuşluğu ön planda olan bu yaklaşımda kalıtsal özelliklerin bireyin duygu hâline olan etkisi ön plana çıkartılmaktadır. Bu yaklaşımda yaşanan olaydan ziyade bireyin değerlendirme biçimi duygu hâlini etkilemektedir (Feist ve ark., 1995; Diener ve Seligman, 2002). Alan yazın incelendiğinde bireyin duyguları, kişilik özelliklerinden ve olayları yorumlama biçimden etkilendiğini görülmektedir (Malkoç, 2011). Sonuç olarak bireyin iyi oluş düzeyi ile ilişkili olan unsurlara aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya kuramları içerisinde değinilmiştir.

1.1.3.4. Öz Belirleme Kuramı

Öz-belirleme kuramına göre ihtiyaçların karşılanması, iyi oluş düzeyini etkilemektedir. Öz-belirleme kuramı, dış etkenlerden ziyade bireyin değer yargılarının

ve kişisel inançlarının belirlenmesi ve kendi başına karar vermesi olarak açıklanmaktadır (Budak, 2000). Öz-belirleme kuramına göre bazı ihtiyaçlar doğuştan gelmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması ile bireyin iyi oluş düzeyi pozitif yönde etkilenecektir. Temel ihtiyaçlarını karşılayabilen ve öz-belirleme düzeyinin yüksek olduğu belirlenen bireylerin iyi oluş düzeylerinin de yüksek olduğunu gösteren araştırmalar alan yazında yer almaktadır (Williams vd., 2000; Deci ve Ryan, 2000). Ayrıca temel ihtiyaçların karşılanması ile bireyin yaşam kalitesi yükselttiği ve olumlu duygulanım deneyimlerinin arttığı tahmin edilmektedir.

1.1.3.5. Uyuşmazlık/ Yargı Kuramı

İyi oluş kavramını açıklayabilen kuramlardan bir diğeri de “Uyuşmazlık/ Yargı Kuramı” olarak öne sürülebilir. Çok yönlü uyuşmazlık kuramının temelinde bireyin sahip olduğu beklentiler yer almaktadır. Bireyin yaşantıları beklenti düzeyinin altında sonuçlanıyorsa bireyin öznel iyi oluş düzeyinin azalacağı; bireyin yaşantıları beklenti düzeyinin üstünde sonuçlanıyorsa öznel iyi oluş düzeyinin olumlu anlamda etkileneceği öne sürülmektedir (Diener vd., 1999; Diener, 1984).

Kuram içerisinde vurgulanan noktalar arasında beklentiler oluşmasında etkili olan sosyal karşılaştırmalar olarak söylenebilir. Doğası gereği sosyalleşme ihtiyacı barındıran insanlar, çevresi ile gerçekleştirmiş olduğu etkileşim sonucu birtakım değerlendirmeler gerçekleştirirler. Bu değerlendirmelerin etkisi ile oluşan beklentiler, bireyin yaşam şartları içerisinde ulaşılabilir olmayan ve gerçekçi kabul edilemeyecek durumda ise bireyin öznel iyi oluş düzeyinin düştüğü görülecektir (Carr, 2016). Bu yaklaşıma göre nihai olarak bireyin sahip olduğu öznel iyi oluş düzeyinin, çevresine ve çevresinde yer verdiği diğer insanların etkisiyle oluşturduğu ölçütler ile deneyimleri arasında tutarlılık etkilediği söylenebilmektedir.

1.1.3.6. Uyum Kuramı

Birey, yaşantıları içerisinde birçok farklı olay ve bu olaylara yönelik birçok farklı duygusal ve bilişsel tepki vermektedir. Birey, deneyimlediği bu çeşitli olaylar sonrasında yoğun duygulanım içerisinde bulunabilir. Zaman içerisinde bu duygulanım düzeylerinin azalması veya normal düzeye dönmesi uyum kuramına göre bireyin çevresinde olan olayların sonuçlarına uyum sağlayabilmesi sebebi ile gerçekleşmektedir. Birey, yeni yaşantılara ilişkin verdiği bu tepkiler zamanla normalleşerek, olaylara uyum sağlanmaktadır (Diener vd., 1997).

Uyum kuramına göre bireyin uyum sağlama becerisi gelişmiş ise öznel iyi oluş düzeyi de olumlu anlamda etkilenecektir. Birey, yaşadığı olumsuz tecrübelerin ardından yaşadığı yoğun duyguların normal düzeyine dönmesi, uyum sağlama becerisi ile ilişkilidir.

1.2. Akademik Motivasyon

Günlük yaşamda sıklıkla kullanılan “motivasyon” kavramı, etimolojik olarak Latince kökenli olmakla birlikte (movere) “harekete geçme” anlamına gelmektedir ve bireyin bir eyleme başlamasını veya içerisinde bulunduğu eylemi sürdürme çabasını karşılamaktadır (Schunk, Meece ve Pintrich, 2013). Motivasyon kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğü içerisinde güdülenme ve isteklendirme olarak ifade edilmektedir. (TDK, 2023).

Bireylerin yapmak üzere harekete geçtiği eylemlerin temelinde çoğunlukla hedef yönelimli olma durumu söz konusudur. Buradan hareketle, bireyin eylem durumuna ilişkin bir isteğe veya güdüye sahip olduğu söylenebilir. Bu durum bireyin doğumundan itibaren eylemlere yönelik motive olma durumunu da beraberinde getirmektedir (Ryan, 2012). Motivasyon kavramına dair yapılan araştırmalarda “davranışın nedeni nedir?” ve “davranışın şiddetinin çeşitlilik göstermesinin sebebi nedir?” soruları hakimdir (Reeve, 2009). Motivasyon çalışmalarının temelinde bireylerin davranışlarının altında yatan nedenleri ile bu davranışı devam ettirmelerini sağlayan faktörler yer almaktadır. Motivasyon kavramına yönelik çalışmalar incelendiğinde eylemlerin nedenleri ile ilgilenen çalışmalar olduğu gibi eylemlerin nasıl devam ettiğine dair çalışmalar da alan yazında mevcuttur (Weiner, 1992; Wentzel ve Miele, 2016). Buradan hareketle motivasyona ilişkin yer alan çalışmaların motivasyon kavramını pek çok boyuttan ele aldığı söylenebilir.

Alan yazında yer alan motivasyon tanımlamalarına ilişkin farklı yönler ön plana çıkmaktadır. Hull (1943)’e göre motivasyon eylemin oluşması için öncü bir role sahiptir (akt. Schunk, 2011). Schunk ve arkadaşları (2013) tarafından motivasyon, eylemi teşvik eden, bireyin eylemini sürdürmesini sağlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım ile paralellik taşıyan Ormrod (2013)’e göre motivasyon, bireyi eyleme dair harekete geçirmek ile birlikte eylemi sürdürmesi sağlayan içsel bir güçtür. Cüceloğlu (2003) ise motivasyon kavramını bireyi uyarması, faaliyete

geçirmesi ve eylemin amaç yönelimli olması gibi nitelikler ile tanımlamıştır. Bu tanımlardan hareketle motivasyon kavramının bireyin eyleminin ortaya çıkmasını ve eylem içerisinde hedef yönelimli olmasını sağladığını ve bu süreç içerisinde eyleme dair bireyde istekli bir hal durumuna sahip olduğu söylenebilir. Motivasyona dair ön plana çıkan niteliklerden bir diğeri de alan yazında yer alan tanımlamalardan da görüleceği üzere süreç olarak değerlendirilmesidir. Gerçekleştirilen eylemler ile bir süreç olduğu görülebilen motivasyon kavramı, fiziksel veya zihinsel etkinlikleri içerebilmektedir.

Günlük yaşam içerisinde birçok davranış alanına dair motivasyon kavramı ele alınmaktadır. Bu alanlara örnek olarak iş yaşamı, aile ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri örnek olarak gösterilebilir. Motivasyona dair bir diğer alan da akademik alan olarak söylenebilir. Öğrencilerin akademik yaşantıları içerisinde okula devam etmeleri, dersleri takip etmeleri, sınav hazırlıkları, ödev ve sorumlulukları yerine getirmeleri gibi davranışlar yer almaktadır. Öğrencilerin akademik süreçlere yönelik ilgileri, akademik başarı düzeyleri ve okula devam durumları, akademik motivasyon düzeyleri ile ilişki olduğu öne sürülmektedir (Wentzel ve Wigfield, 2009). Bir diğer tanımlama ile öğrencilerin akademik bir hedefe sahip olması, bu hedefe yönelik harekete geçmesi ve bu süreçte kendini düzenleme becerileri ile bir çabanın söz konusu olmasıdır (Schunk, 1991; Schiefele vd., 2012). Tanımlamalardan da görüleceği üzere akademik motivasyon, öğrencinin eğitim-öğretim yaşantıları içerisinde aktif role sahip olmasını, harekete geçmesini ve bu hareketlerin öğrencinin hedeflerine yönelik olmasını ön plana çıkartmaktadır.

Öğrencilerin sahip olduğu akademik motivasyon doğrudan gözlemlenmemektedir. Bu sebeple akademik motivasyon ile ilişkili davranışlar ve öğrencinin sahip olduğu davranışlar değerlendirilerek akademik motivasyon hakkında çıkarımda bulunmaktadır. Alan yazında yer alan birçok araştırmaya göre akademik motivasyona sahip olan öğrencide görev seçimi, çaba, başarı ve istikrar gibi davranışların olduğu söylenmektedir (Schunk vd., 2013). Buradan hareketle akademik motivasyon kavramı eğitim-öğretim yaşantıları içerisinde öğrencinin istekli olma hâli ve öğrenmeye açık olma durumu olarak nitelendirilebilir. Öğrencinin verilen görevi yerine getirirken ortaya koyduğu çaba, kullandığı süre ve sonuç olarak elde ettiği başarı akademik motivasyonun göstergelerindendir (Schunk vd., 2013).

Motivasyon düzeyi, bireysel olarak değişen bir kavramdır. Buradan hareketle öğrencilerin sahip olduğu akademik motivasyon düzeyi farklılık gösterebilmektedir. Öğrenme istekliliği olarak da değerlendirilebilen akademik motivasyon kavramı, öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde katılımını etkilemektedir. Akademik motivasyon ile akademik başarı arasında ilişki olduğu alan yazında yer alan çalışmalarda görülmektedir. Akademik motivasyona ilişkin araştırmalarda motivasyona sahip olmanın akademik sonuçlar üzerinde olumlu anlamda bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Vallerand vd., 1992). Akademik motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencinin eğitim yaşantılarında daha iyi performans gösterdiği söylenmektedir (Hattie, 2014). Buradan hareketle akademik motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencinin eğitim yaşantılarına yönelik ilgisinin daha fazla olduğu, katılımcı rolü olduğu söylenebilir. Akademik motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin okul ortamına karşı olumlu bir tutum sergilemektedirler (Ratelle vd., 2007; Wentzel ve Miele, 2016). Ayrıca öğrencilerin akademik motivasyonlarının olumlu okul iklimine etki ettiği tahmin edilmektedir.

Akademik motivasyona dair yapılan çalışmalarda vurgulanan bir diğer nokta da akademik motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencide okul içerisinde ilişkilere önem vermesi, akranlarına yardımcı olması, iş birliğine açık olması, ayrıca öğrencinin öğretmen için de destekleyici bir role sahip olması gibi davranışların görüldüğü, eğitim ortamı için içsel bir çaba harcadığı söylenebilir (Zimmerman, 2000). Akademik motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencinin gelecek yaşantılarında da başarı gösterme olasılıklarını yüksek olduğu beklenmektedir. (Gottfried vd., 2001). Akademik motivasyon düzeyi, öğrencinin başarısızlık yaşama ihtimalini azaltmakla birlikte başarısızlık yaşamasına sebep olacak durumlara ilişkin koruyucu rolü sağlamaktadır (Rouse ve Fantuzzo, 2009). Buradan hareketle akademik motivasyon kavramının, akademik başarı ile ilişkili olmasının yanı sıra başarısızlığa yol açacak durumlardan öğrenciyi uzak tutması ile koruyucu bir rolü olduğu da söylenebilir.

1.21. Motivasyon Kuramları

Alan yazında motivasyon kavramına ilişkin kuramsal yaklaşımlar da söz konusudur. Bu kuramlarda motivasyona ilişkin farklı faktörler çalışılmakta olduğu görülmüştür. Bu başlık altında atıf/yükleme, başarı hedefleri, beklenti-değer, sosyal bilişsel, öz belirleme kuramları incelenmiştir.

1.2.1.1. Atıf/Yükleme Kuramı

Bireylerin hedef yönelimli ve bilinçli karar verdiği varsayımını ön planda tutan yükleme veya atıf kuramına göre bireyler çevrelerini amaçlarına göre ayarlayarak uygun hale getirirler. Weiner (1986) tarafından geliştirilen yükleme kuramı, olayın nedenlerine ilişkin açıklamalar getirir. Bireyin gerçekleştirmiş olduğu eylemlerin ardından başarı veya başarısızlık durumuna göre sorulan “neden?” sorusu yükleme kuramının hareket noktasını belirlemektedir. Bu kurama göre birey çevresini kontrol edebilmek adına yaşantılarını anlama ve yöneltmeye motive haldedir. Ayrıca bireyler davranışlarının altında yatan sebepleri anlamakla ilgilenirler. Eylemleri sonucunda oluşan başarı veya başarısızlık durumları da bu anlama ve yöneltme uğraşı ile ilgilidir.

Yükleme kuramına göre çevresel ve bireysel kaynakların nitelikleri bireyin gerçekleştirdiği yüklemeler ile yakından ilişkilidir (Graham ve Willams, 2009; Schunk vd., 2013). Sergilenme biçimi de bireye özgü bir biçimde şekillenmektedir. Bu kurama göre bireyin gerçekleştirmiş olduğu yüklemeler üç boyuta sahiptir. Bu boyutlar odak, kararlık ve kontrol edilebilirlik olarak açıklanmaktadır (Schunk vd., 2013). Bu boyutlardan ilki olan odak ile içsel veya dışsal olarak nedenin algılanması, kararlılık ile nedenin değişken veya durağan niteliğe sahip olması, kontrol edilebilir boyutu ise idare edilebilir veya denetlenebilir bir neden olup olmaması ile ilgilidir (Anderman vd., 2013). Birey, çabasını elde ettiği başarı veya başarısızlığına atfetmesi durumunda istikrar yakalayabilecek ve başarıya ulaşabilme ihtimali artacaktır (Schunk vd., 2013; Graham ve Weiner, 2012; Weiner, 2000; 2010). Bu ilişkiden hareketle bireyin atfettiği durum başarısı ve eylemin devamlılığı üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

1.2.1.2. Değer-Beklenti Kuramı

Lewin (1938) tarafından davranışa yönelik verilen değer ve Tolman (1932) tarafından beklentilerin başarı üzerine olan etkisinin ön plana çıktığı görüşlerinin temellendirdiği kuram olarak Değer-Beklenti kuramı ön plana çıkmaktadır (Wigfield, Tonks ve Kaluda, 2009). Buradan görüşlerden hareketle Atkinson’ın başarı motivasyonları kuramı da süreç içerisinde dahil edilerek Eccles ve diğ. (1987) değer-beklenti kuramı oluşturulmuştur. Bilişsel yaklaşıma sahip olan bu kurama göre bireyler, yaşantılarına göre öznel bir biçimde oluşturduğu beklenti ve değerlere sahiptir. Bireyin sahip olduğu pozitif beklentiler ve değerler, motivasyonunu da pozitif yönde destekleyecektir (Anderman vd., 2013; Schunk vd., 2013). Beklentiler, bireyin

bir durumun oluşturacağı sonuçlarına ilişkin inançlarıdır. Eğer birey başarabileceğine dair bir beklentiye sahip ise motivasyon düzeyi pozitif düzeyde etkilenir ve bu görevlere yönelirler. Değerler ise bireyin bir göreve ilişkin atfettiği önem ve hangi nedenlerden sebebiyle gerçekleştirdiği ile ilgilidir. Buradan hareketle bireyin sahip olduğu değerler, gerçekleştirilen göreve dair gerekçeleri vermektedir. Bireyin gerçekleştirmesi gereken göreve yönelik değerler ve ilgilerine yönelik farkındalığı, kişisel değerleri içerisinde yer almaktadır (Anderman vd., 2013; Schunk, 2011; Schunk vd., 2013). Değer-beklenti kuramından hareketle bireyin gerçekleştireceği göreve ait belirleyici unsurlar, bireyin görevin faydalı olması, görevin sonucunda oluşacak pozitif duruma ilişkin inancı, görevin birey için önemli olması ve ilgisini çekmesi olarak belirtilebilir (Anderman vd., 2013; Wigfield vd., 2009). Sonuç olarak bu kurama göre bireyin sahip olduğu değerler ve beklentiler motivasyonu etkilediği ve davranışın meydana gelmesine neden olduğu söylenebilir.

1.2.1.3. Sosyal Bilişsel Kuram

Bandura (1977) ileri sürülen sosyal bilişsel kuram motivasyon kavramını açıklayan kuramlar içerisinde yer almaktadır. Bu kurama göre duygu, düşünce, inanç ve sosyal evre gibi faktörler motivasyon üzerinde etkilidir. Sosyal bilişsel kurama göre bireyler, sosyal çevresiyle olan etkileşimi sonucunda bilgi edinir ve bu bilgileri bilişsel olarak işler. Bireyin edindiği bilgiler, kapasitelerine yönelik algılarına ve göreve yönelik beklentilerine göre gerçekleştirilir. Karşılıklı belirleyicilik ilkesi ile bu süreç açıklanmaktadır. Bireyin meydana getireceği davranışın, kişisel, davranışsal ve çevresel boyutların bir araya gelmesi ve etkileşimi sonucu oluşması karşılıklı belirleyicilik ilkesi olarak ifade edilmektedir. Bireyin çevresine ilişkin sahip olduğu sahip duygu, düşünce, tutum gibi faktörler davranışlarını, bireyin davranışları da kişisel özelliklerini etkilemektedir. Buradan hareketle bireyin sahip olduğu sosyal çevresinin davranışları üzerinde etkisi olduğu gibi davranışlarının da sosyal çevresi üzerinde etkisi olduğu söylenebilir (Bandura, 1993; 1997; 2001). Sosyal bilişsel kuram, bireylerin düşünce, duygu ve davranışları üzerinde kontrolleri olduğunu ve bu kontrolün öz-düzenleme kapasitesini belirlediğini, öz-düzenleme kapasitesine yönelik olarak da bireylerin amaçlarını gerçekleştirmeye uygun davranışlarını belirlediğini ve stratejiler oluşturduğunu ne sürmektedir (Schunk ve Pajares, 2009; Schunk ve Usher, 2012).

Öz-yeterlilik kavramı, bireyin yetkinlik algısını açıklamakta ve motivasyon düzeyini etkilemektedir. Öz-yeterlilik, bireyin göreve ilişkin çabası ve devamlılık sağlama durumuna yönelik motivasyonunu açıklamaktadır (Schunk ve Usher, 2012). Öz-yeterlilik kavramının etkisinin dışında bireyin değerleri, beklentileri ve sosyal karşılaştırmaları da motivasyon düzeyini etkilemektedir. Sonuç olarak sosyal bilişsel kurama göre motivasyon, bireyin yeterliliklerine ilişkin algısına, gerçekleştireceği eylem sonucuna ilişkin beklentisine, eyleme yönelik verdiği değere ve sosyal karşılaştırmalarına dayanmaktadır (Demir-Güdül, 2015). Sonuç olarak sosyal bilişsel kuram içerisinde eylemlerin ve eylemlerin devamlılığı pek çok unsur ile etkileşim halinde olduğu söylenebilir.

1.2.1.4. Başarı Motivasyonu Kuramı

Atkinson (1964) tarafından geliştirilen başarı motivasyonu kuramı, motivasyon kavramına yönelik geliştirilen bir diğer kuramdır. Kuram içerisinde güdüleyici unsurlar, davranış ve başarma olasılığı kavramları yer almaktadır. Kurama göre güdüleyici unsurlar, bireyin davranışı sonucunda yaşadığı olumlu duygulanımlardır. Güdüleyici unsurlar, görevin zorluğuna ilişkin değişebilmektedir. Kurama göre bir diğer bileşen motivasyondur. Motivasyon kavramı, başarı yaklaşma ve başarısızlıktan kaçınma olarak iki alt ögeye sahiptir. Başarı yaklaşma, bireyin görevin başarabilmesine dair beklentisini ifade ederken başarısızlıktan kaçınma, bireyin başarısız olma durumuna ilişkin korkusunu ve olumsuz duygulanımlarını ifade eder. Atkinson (1964) tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan hareketle motivasyonu oluşturan iki unsur birbirinden bağımsız yapıya sahiptir. Buradan hareketle kaygı düzeyi optimal olan bireylerin kaçınma motivasyon düzeylerinin başarı yaklaşma motivasyon düzeylerine göre daha düşük olduğu öne sürülmekle birlikte tersi durumlarda bireyin görevden kaçınma ve erteleme davranışı gösterdiği ifade edilmektedir (Schunk vd., 2013; Wigfield vd., 2009). Başarı yaklaşımı kuramının üçüncü ve son kavramı olan başarı olasılığı ise bireyin başarmaya ilişkin olan inancını ifade etmektedir. Başarı olasılığı, bireyin inancına ve görevin zorluğuna ilişkin değişebilmektedir (Schunk vd., 2013; Wigfield vd., 2009). Başarı motivasyonu kuramına göre bireyin gerçekleştirdiği davranış, güdüleyici unsurlar, motivasyon ve başarma olasılığı sonucunda oluşmaktadır.

1.2.1.5. Başarı Yönelimleri Kuramları

Motivasyon kavramı ile ilişkili olan başarı yönelimleri kuramları temelinde başarı hedeflerinde odaklanmaktadır (Murayama vd., 2012). Başarı yönelimleri kuramları, birbiri ile uyuşan ancak farklı araştırmacılar tarafından eş zamanlı gerçekleştirilen çalışmalara dayanmaktadır (Schunk vd., 2013). Kurama göre başarılı sonuçları olan davranışların altında olan amaçlar vurgulanırken, motivasyon kavramının süreç içerdiği ve algı, strateji, yetkinlik ve inanç gibi kavramlardan etkilendiği ön plana çıkartılmaktadır.

Başarı yönelimleri kuramlarına göre başarılı yönelimleri iki ögeye ayrılmaktadır. Başarı yönelimleri ayrımı, bireyin yetkinliğe verdiği öneme göre şekillenmektedir. İki yönelim olarak değerlendirilen başarı yönelimleri alan yazında yer alan çeşitli çalışmalara içerisinde çeşitli isimlendirilmiştir. Başarı yönelimleri Elliot ve Dweck, (1988) tarafından öğrenme-performans olarak iki yönelim olarak ele alınmıştır (Aydın ve ark., 2014). Öğrenme başarı yaklaşımına göre birey, öğrenmeyi, beceri kazanmayı ve sahip olduğu becerileri geliştirmeyi önemsemekte iken performans başarı yaklaşımında birey yeteneğini geliştirmeyi ve yeteneğinin çevresi ile karşılaştırılmasını önemser (Elliot ve Dweck, 1988). Buradan hareketle öğrenme yaklaşımına sahip bireylerde başarılı olmanın amacı becerilerini geliştirmek istemeleri ile ilgiliyken performans yaklaşımına sahip bireylerde başarı olma isteğinin temelinde yeteneklerini ispatlamak ve başarılı gözükme yer almaktadır (Schunk vd., 2013). Sonuç olarak kurama göre performans yaklaşımı ile öğrenme yaklaşımının varlığına göre bireyin başarılı olma isteğinin nedenin değişebileceği ön plana çıkmaktadır.

1.2.1.6. Öz Belirleme Kuramı

Deci ve Ryan (1985) tarafından öne sürülen öz belirleme kuramı motivasyon kavramını açıklayan bir diğer kuram olarak öne çıkmaktadır. Kuramın bireyin ortaya koyacağı davranışı isteyip istemediğine odaklanması ve isteme durumuna yönelik olan durumları ele alması ile diğer motivasyon kuramlarından farklılaştığı ifade edilmektedir (Schiefele vd., 2012). Öz-belirleme kuramı, bireyin sağlıklı şartlar altında olması için destekleyen unsurları veya sağlıklı durumları engelleyen unsurları biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve kültürel faktörleri de göz önünde tutarak ele almaktadır. Öz-belirleme kuramı bireyin motivasyonunu sağlamasının altında yatan ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların doyurulma biçimlerini bireysel ve çevresel koşullar

altında incelemektedir (Ryan ve Hawley, 2016). Öz belirleme kuramına göre içsel ve dışsal süreçlerin bireyin motivasyonunu etkilediği söylenebilir.

Öz-belirleme kuramını oluşturan temel ögeler öz-belirleme ve özerklik kavramlarıdır. Öz-belirleme, günlük yaşamda gerçekleştirilen seçimleri ve bu seçimlerin bireyin davranışında belirleyici olduğunu ifade etmektedir. Öz-belirleme düzeyi, bireyin sahip olduğu yetenekten farklı olarak bireyin sahip olduğu ihtiyaç olarak ön plana çıkmaktadır (Deci ve Ryan, 1985). Bir diğer kavram olan özerk olma ise bireyin davranışı isteyerek gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Kurama göre özerk olma, bireyin davranışlarına ilişkin iradesi, gerçekleştirme isteği ve bu sürece ilişkin katılımı olarak öne sürülmektedir (Deci ve Ryan, 2012). Buradan hareketle öz belirleme ve özerklik kavramlarının bireyin davranışının ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilmektedir.

Öz-belirleme kuramına göre bireyin psikolojik ihtiyaçları üç çeşitle açıklanmaktadır. Bu ihtiyaçlar yetkinlik, ilişkililik ve özerkliliktir. Psikolojik olarak sağlıklı olabilme adına karşılanması gereken bu ihtiyaçlar evrensel niteliktedir (Ryan ve Deci, 2000; Vansteenkiste, vd., 2008). İhtiyaçlardan ilki olan yetkinlik ihtiyacı, bireyin davranışına yönelik gerçekleştirme potansiyelini ifade etmekle birlikte bireyin davranışa ilişkin sahip olduğu yetkinlik sayesinde bireyin davranışı gerçekleştirmeye yönelik aktif duruma geçeceğini, gerçekleştirdiği davranıştan zevk duyacağını ve davranışa ilişkin güdüleneceğini ifade etmektedir (Deci ve Ryan, 1985; Neighbors ve Knee, 2003; Ryan ve Moller, 2016). Bir diğer psikolojik ihtiyaç olan ilişkililik ihtiyacı ise bireyin çevresi ile bağlantılı olma durumunu ifade eder. İlişkililik ihtiyacı, bireyin aidiyet yaşamasını sağlamakla birlikte çevresindeki bireyleri gözlemleyerek bulunduğu ortama uygun davranış kalıpları geliştirmesini sağlamaktadır. İlişkililik ihtiyacının karşılanabilmesini sağlayan bir diğer durum da bireyin davranışlarının çevresi tarafından onaylanmasıdır (Baard vd., 2004; Deci ve Ryan, 2014; Ryan ve Deci, 2011). Bireyin sahip olduğu son psikolojik ihtiyaç olan özerklik ihtiyacı ise bireyin gerçekleştirdiği eylemlerde sahip olduğu gönüllüğü ifade etmektedir. Bireyin herhangi bir baskı altında kalmaksızın davranışı ortaya çıkartması ve bu kişisel özelliklerine uygun davranışlar içerisinde bulunması potansiyelini keşfetmesini ve başarıya ulaşma durumunu etkileyecektir. Ayrıca özerklik ihtiyacının karşılanması, diğer psikolojik ihtiyaçlar olan yetkinlik ve ilişkililik ihtiyaçlarının özerk bir biçimde karşılanması da ilişkilidir (Ryan ve Deci, 2006; Soenens vd., 2015). Bireylerin sahip olduğu sosyal

çevreleri, öz-belirme kuramının ön plana çıkarttığı üç temel psikolojik ihtiyacın karşılanması konusunda bireyi olumlu anlamda etkiliyorsa potansiyelinin ortaya çıkma ihtimali, motivasyon düzeyi, kabullenici tutum düzeyi artacaktır (Deci vd., 1996; Deci vd., 2016; Weinstein vd., 2011).

Öz-belirleme kuramına göre motivasyon tekil bir yapı göstermemekle birlikte davranışın sergilenmesinin altında yatan nedenlere göre motivasyonu sınıflandırmaktadır (Ryan ve Deci, 2000; Ryan ve Deci, 2009). Kuram içerisinde motivasyonun, davranışın ortaya çıkmasında etkili olan nedenlere göre değişebildiği söylenebilir.

Öz-belirleme kuramı içerisinde motivasyon kavramı dışsal ve içsel motivasyon, motivasyonsuzluk olarak üç alt boyuta ayrılmaktadır. Motivasyon kavramının alt öğelerinden olan içsel motivasyon, bireyin davranışı içsel doyum sağladığı için ortaya çıkartmasını ifade etmektedir. İçsel motivasyonda bireyin tercihi söz konusu olmakla birlikte davranışı gerçekleştirip gerçekleştirilmeyi seçebilir (Deci ve Ryan, 1985; 2000). Bir diğer motivasyon türü olan dışsal motivasyon ise bireyin davranışı içsel doyumdan ziyade ödül veya cezadan kaçınma amaçlı gerçekleştirmesi ve davranış sonucunda oluşacak duruma ilişkin gerçekleştirmesi ile ilgilidir (Deci vd., 1991). Dışsal motivasyon, bireyin özerklik ihtiyacının karşılanması konusunda engelleyici bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Dışsal motivasyonun oluşmasını bireyin ilgisinin içsel bir süreçten çok dışsal olarak ortaya konan beklentiler etkilemektedir. Bu sebeple dışsal motivasyon, çeşitli araştırmacılara göre bireyin kabul görebilmek için gerçekleştirmiş olduğu davranışları ortaya çıkartmakla birlikte araçsal niteliktedir. Motivasyon kavramına yönelik olarak yapılan sınıflandırma son öge olan motivasyonsuzluk ise bireyin davranışı gerçekleştirmek için bir sebebinin olmadığını, davranışa yönelik herhangi bir değer atfetmediğini ifade etmektedir. İçsel ve dışsal motivasyondan bağımsız nitelikte olan motivasyonsuzluk durumu, bireyin davranışa ilişkin kendini yeterli olarak görmemesi, davranışı üzerinde kontrolünün olmadığı düşüncesine sahip olmasını kapsamaktadır (Deci ve Ryan, 2000; Vallerand ve Ratelle, 2002). Sonuç olarak içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk, öz belirleme kuramı çerçevesinde davranışın ortaya çıkış nedenine bağlı olarak oluşmakta olduğu ve bireyin davranışa yönelik atfettiği değer konusunda ipucu sağladığı söylenebilmektedir.

1.3. Girişimcilik

1.3.1. Girişimcilik Kavramı ve Kapsamı

Gelişen ve değişen günümüz koşulları dolayısıyla sıklıkla kullanılmaya başlanan ve kavramsal olarak birçok çalışmanın girişimcilik, etimolojik olarak Fransızca kökenli olmakla birlikte “entre- bağlamak” ve “prendre- almak” sözcüklerinin birleşiminden türetilen “entrepreneurship” olarak kullanılmaktadır. Girişimci sözcüğünün ilk olarak “De La Langue Francaise (1437)” sözlüğünde “cesur, hazır, kendinden emin ve fırsatları yakalayabilen olarak kullanıldığı belirtilmektedir (Halıcı, 2006: 1;  ztırak, 2017: 40). Girişimci sözcüğü TDK Sözlüğünde ise “ retim amacıyla işe kalkışan kimse” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2022).

İlk olarak ekonomi terminolojisi içerisinde yer bulan girişimcilik kavramı, sürecin bütününü ifade ederken girişimciliğe ilişkin nitelikleri taşıyan kimseler ise girişimci kavramını ifade etmektedir (K   ktekin, 2006: 6). Tarihsel sürec içerisinde pek çok kez ele alınan girişimcilik kavramının literatürde ilk tanımlanması 18. yüzyılda Richard Cantillon tarafından öne sürülmüştür. Bu tanıma göre girişimcilik, iktisat terminolojisi içerisinde hammaddenin belirli bir fiyattan satın alınarak, belirsiz bir fiyattan satılması amacıyla, kar elde etmenin ön planda olduğu, risk alınarak üretim sürecini içeren faaliyetlerdir ( neren, 2012: 9). İlerleyen s reclerde bu tanıma ek olarak J. Baptiste Say tarafından girişimcilik kavramı, elde edilecek fayda dolayısıyla çeşitli riskleri üstlenerek değerli olduğu düşünülen çıktıya ulaşmayı amaçlayan kimse olarak ifade edilmektedir (Aytaç ve İlhan, 2007: 102-103). Bu tanımdan hareketle girişimci bireylerin sonucunda faydalı olacağını düşündüğü faaliyetler içerisinde yer alması beklenmektedir.

Tarihsel sürec içerisinde çeşitli alanlar tarafından ele alınan girişimcilik kavramı, ortaya çıkış anlamında ekonomi, iktisat, işletme gibi terminolojilerde sıklıkla yer almıştır. Birçok tanımlamaya sahip olan girişimcilik kavramı, bilgi toplumları geliştikçe yaşam pratiklerinde önem kazanmıştır. Toplum ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik çalışmalar girişimcilik  er evesi içerisinde önemli bir yere sahiptir (TÜSİAD, 1987: 6). Bir başka tanımda girişimci bireyler, yeteneklerinin yanı sıra rasyonel bakış açısıyla mevcut koşullarda sahip olduğu kaynakları etkili kullanabilen ve planlarını uygulayabilen ve sürecin neticesinde oluşan sonuçlara h kim olan kimseler olarak ifade edilmektedir (Bedük vd., 2016: 3).

Girişimcilik sürecinin girişimcinin plan ve program doğrultusunda süreç sonucunda oluşacak sonuçları kestirebildiği bir faaliyet olduğu tahmin edilmektedir.

Girişimcilik kavramı, son zamanlarda çeşitli araştırmacılar tarafından farklı kavramlarla yaklaşılarak ele alındığı görülmektedir. Bu kavramlar içerisinde fırsatları yakalayabilme, inovasyon, risk alma örnek olarak gösterilebilir. Buradan hareketle girişimcilik süreci, planlanmış bir davranış örüntüsü olma niteliği ile birlikte düşünme tarzı olarak değerlendirilmektedir (Arıkan, 2002: 31). Girişimcilik, birey ya da grup olarak sahip olunan kaynakları değerlendirme ve geliştirme amacıyla inovasyon yoluyla ihtiyaçları karşılama adına fırsatları yakalama ve harekete geçme süreci olarak bir başka tanımda yer bulmuştur (Coulter ve Robbins, 2003: 42). Bu tanımdan hareketle girişimcilik faaliyeti içerisinde bireyin aktif olması ve ihtiyaçlarını karşılama amacı taşıması beklenmektedir.

Hisrich ve Peters (2001) tarafından emek ve zaman ayrılarak, süreç içerisinde karşılaşabilecek riskleri göz önünde tutularak kişisel tatmin çıktısını içeren değer yaratma süreci girişimcilik olarak tanımlanmaktadır (Aktürk, 2012: 6). Girişimcilik kavramı, literatürde yer alan tanımlamalar incelendiğinde risk alma, yenilik oluşturma, hedef belirleme, plan ve yönetim gibi kavramları içermektedir (Başar, 2013). Minniti ve Bygrave (2000)'e göre girişimcilik süreci bireyin sahip olduğu bilgi düzeyi ile birlikte gönüllülüğü ve iradesi sonucu oluşmaktadır (neren, 2012: 10).

Çeşitli birçok tanıma sahip olan girişimcilik, aynı zamanda devlet politikaları desteklenen bir kavram olarak da ön plana çıkmaktadır. Girişimci, bulunduğu topluma yönelik kaynak üretme süreci oluşturması bakımından önem taşımaktadır (Aytaç, 2006: 141). Toplumların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik yaratılan fırsatları içeren girişimcilik, gelişmiş ve gelişmekte olan devletler düzeyinde çeşitli yatırımlar ile desteklenmekte ve gelişmesi için n açılan bir alan olarak ele alınmaktadır (Dilsiz ve Klk, 2008: 3). Girişimcilik süreci, ülke ekonomisini destekleyen ve kalkınma için kaynak yaratan bir süreç oluşturması sebebiyle önem taşımaktadır (etinkaya Bozkurt vd., 2012: 230). Girişimci, yeni pazar oluşturma kabiliyetine sahip olduğu gibi var olduğu pazarı geliştirme ve yeni yaklaşımlar ekleyebilme sürecini de işin içine katabilmektedir (İşcan ve Kaygın, 2011: 444). Bu nedenle günümüz dünyasında toplumsal düzeyde var olan problemlere yönelik yapılan çalışmalar arasında girişimcilik teşvikleri de önemli bir yer tutmaktadır.

Mevcut yaşam koşulları içerisinde girişimcilik kavramının pek çok disiplin aracılığıyla incelenmesinin temel sebepleri arasında girişimciliğin sosyal, ekonomik, teknolojik ve psikolojik değişimi ve gelişimi tetikleyen bir hareketliliğe sahip olmasıdır (Schumpeter, 1991: 409). Buradan hareketle girişimcilik kavramı ekonomik, sosyal, politik, psikolojik bakış açılarından da değerlendirilerek ele alınmaktadır (Abirami ve Kumar, 2014: 8). Literatürde yer alan girişimcilik çalışmaları ile bireyi harekete geçiren güç olarak değerlendirilmeye başlanan girişimcilik kavramı, disiplinler arası çalışma imkanına olanak sağlamıştır (Özgüner, 2015: 148).

Girişimcilik sürecinin ele alındığı bir diğer bakış açısı da bireyin gereksinimi olan başarı ihtiyacını karşılayabilmesi ile ilintili faktörler arasında olmasıdır. Planları doğrultusunda hareket eden ve hedeflerine ulaşabilen girişimci kimseler başarı ihtiyaçlarının tatmini sağladığı gibi toplum içerisinde de yer bulabilme fırsatını yakalamaktadır (Korkmaz, 2012: 222-223). Buradan hareketle girişimcilik, sürecinin bireyin psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik fırsatlar oluşturduğu söylenebilmektedir. Bireyin içinde bulunduğu girişim faaliyeti ile birlikte girişimcilik eğilimi gelişmekte ve sahip olunan eğilimin literatürde yer alan çalışmalara göre kültür, genetik, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve mevcut koşullarından etkilendiği görülmektedir (Keleş vd., 2012: 107).

Nihai olarak girişimcilik kavramının, girişimcinin iradesi ile ortaya koyduğu davranışın ve bu davranış dolayısıyla ortaya çıkan sonuçlar olduğu söylenebilir. Girişimcilik kavramı bir diğer boyutu ile girişimcinin içerisinde olduğu sürece değer katması, eylemleri dolayısıyla oluşan yargı ve beklentiler ile çevresi ile bir fark oluşturabilmesi olarak ele alınmaktadır (Top, 2006: 7). Fark yaratabilme süreci olarak değerlendirilen girişimcilik, aynı zamanda içerisinde bulunulan koşullardan etkilenen bir süreç olarak incelenmektedir. Tarihsel süreç boyunca birçok alanda kendine yer bulan girişimcilik kavramı disiplinler arası bir çalışma barındırmakta ve çeşitli faktörler dolayısıyla ele alınış biçimi etkilenmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde girişimcilik sürecinin ekonomik, kültürel, toplumsal ve kişisel faktörlerden etkilenen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir (Özçoban, 2018). Girişimcilik kavramı içerisinde pek çok faktör yer almakla birlikte girişimcilik kavramının da çeşitli disiplinlerde ele alındığı görülmektedir.

1.3.2. Girişimci Bireylerin Temel Özellikleri

Alan yazında yer alan çalışmalarda da yer almakla birlikte girişimci bireylere yönelik olarak atfedilen birtakım nitelikler ön plana çıkmaktadır. Çeşitli araştırmacılar tarafından ele alınan bir konu olan girişimci özellikleri, Hisrich ve Peters (1998) tarafından üç yetenek alanında incelenmiştir. İlk olarak girişimci bireyler, teknik konular ile ilişkili yeteneklerde, ardından yönetim ile ilişkili yeteneklerde ve son olarak bireysel girişimcilik yeteneklerde yüksek düzeye sahiptir (Hisrich ve Peters 1998: 910). Bir diğer çalışmada girişimci bireylerin özellikleri ısrarcı olabilme, kendini yönetebilme, yetenek, bağımsızlık isteğı ve mevcut kaynaklarda zenginlik olarak sıralanmıştır (Coulter, 2003: 19).

Girişimci bireylerin özellikleri, alan yazında yer alan çeşitli araştırmalarda genel olarak benzer seyrederken ayırt edici nitelikler ile farklılaştığı görülmektedir (Ballı, 2017: 161-162). Girişimcilerin sahip olduğı nitelikler farklılaşabilmekle birlikte temel özelliklerin benzerlik taşıdığı düşünülmektedir (Aytaç, 2006: 144). TÜSİAD (2003: 1-2) tarafından yapılan çalışmaya göre girişimci bireylere ait özellikler aşağıdaki gibidir.

- Belirsizlik toleransı yüksek,
- Azimli,
- Sezgileri kuvvetli,
- Gözlemci,
- Hızlı karar alabilen,
- Hayalperest,
- İnsan ilişkileri ve iletişim becerileri kuvvetli,
- İnsan kaynakları yönetim becerilerine sahip,
- Analitik, rasyonel ve bütüncül düşünebilen
- Yenilikçi,
- İkna kabiliyeti gelişmiş,
- Esnek, bağımsız, krizlerle mücadele edebilen,
- Özgüvenli.

Girişimcilere bireylere dair özellikleri ele alan Lambing ve Kuchl (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışmada girişimci bireylerin ortak özellikleri aşağıdaki gibi belirtmiştir.

- Başarmak için istekli ve çaba gösteren,
- Başarisızlık durumlarında vazgeçmeden motivasyonunu koruyabilen,
- Kararlık seviyesi yüksek ve kendine güvenen,
- Risk alabilen,
- Yaratıcı d ş neabilen ve düşündükleri pratiğe d keabilen,
- Değişimleri görebilen ve karşısına çıkan firsatları değerlendirebilen,
- Belirsizlik toleransı yüksek,
- Başarıya odaklanan ve başarma ihtiya ı yüksek,
- Detaylara gören ve mükemmeliyetçi tutuma sahip.

Girişimci bireylerin özelliklerinden de görüleceği üzere çeşitli çalışmalar farklı yaklaşımlar ile birçok özellik ön plana çıkartmaktadır. Genel olarak girişimci nitelikleri risk alabilme, başarı isteği, bağımsızlık isteği, ekip çalışmasına yatkınlık, metanetli olma, yönetim becerisi gibi başlıklar altında toplanabilmektedir (Sönmez ve Toksoy, 2014).

1.3.3. Girişimcilik Türleri

Alan yazında yer alan girişimcilik çalışmaları incelendiğinde, girişimcilik türlerinin farklı yaklaşımlar ile birlikte çeşitlendiği görülmektedir. Bu bölümde alan yazında yer alan çeşitli girişimcilik türlere yer verilecektir.

1.3.3.1. Firsat Girişimciliği

Mevcut sektörel koşullar altında muhtemel firsatları görerek bu firsatları değerlendirme amacıyla başlatılan girişim türü firsat girişimciliği olarak değerlendirilmektedir. Firsat girişimciliği, türü gereği olası firsatların girişimci kimse tarafından yenilikçi ve yaratıcı bir değerlendirmeye ihtiya ın karşılanmasını içermektedir (Kalfaoğlu ve  ğe, 2018). Bu yönüyle firsat girişimciliği içerisinde inovatif eklemelerin önemli bir rol olduğu söylenebilmektedir. Literatürde firsat girişimciliği üç başlık altında toplanmıştır (Kaya, 2017: 100). İlk olarak. Piyasada

yoğun bir talebin oluşmasıyla ortaya çıkan ihtiyaç; ardından değişim ile gelişen koşullara yönelik olarak girişimcinin içinde bulunduğu döneme uygun ürün sunması; son olarak ise kriz durumlarının getirisi olarak pazarlarda görülen boşluk durumlarının girişimci tarafından değerlendirilerek doldurulmaya çalışılmasıdır. Fırsat girişimcilik türü, girişimci tarafından mevcut koşullar altında geleceğin öngörülmesi ile kar elde edilebilecek yatırım sürecinde bulunması olarak değerlendirilmektedir.

1.3.3.2. Yenilikçi Girişimcilik

Yenilikçilik ile girişimcilik kavramlarının birbiri ile ilişkili olduğu ve birbirlerini destekleyen kavramlar olduğu alan yazında incelenen çalışmalarda görülmüştür (Cevher, 2016). Yenilikçi girişimcilik türü, adından da anlaşılacağı üzere girişimci bireyin, girişim içerisinde çeşitli yöntemler ile yenilikçi bir tutum izlemesi ve bu yönde harekete geçmesini kapsamaktadır. Yenilikçi girişim türünde, girişimcinin tercih ettiği yenilik ürün veya hizmet, üretim biçimi, kullanılan satış tekniği ve yönetim biçimi çeşitli konularda olabilmektedir (Kaya, 2017: 102). Girişimcilik teorisinin önemli çalışmalardan olan Schumpeter'in girişimcilik teorisine göre yenilik, bireyin içsel olarak yaşadığı bir süreç olarak değerlendirilmekte ve bu yenilik sürecinin sonucunda girişimcinin yeni teknik ve organizasyon biçimleri oluşturarak girişim adımını atması olarak söz edilmektedir (Schumpeter, 1934:67, akt. Kılıç ve Güler Aydın, 2014). Buradan hareketle yenilikçi girişimcilik türünde girişimcinin girişim sürecine yenilik katarak başlatması beklenmektedir.

1.3.3.3. İç Girişimcilik

İç girişimcilik türü, girişimci bireyin bulunduğu örgüt içerisinde girişim faaliyetinde bulunması olarak değerlendirilmektedir. İç girişimcilik türü, girişimciye bulunduğu işletme tarafından gerekli kaynak ve serbestlik sunularak işletme içinde girişim faaliyetlerine imkân verildiği türdür (Bozgeyik, 2005). İç girişimcilik, girişimcinin riskleri göze alarak bulunduğu işletmenin faydası için eyleme geçmesi olarak ifade edilmektedir (Ülgen Aydınlık, 2017: 110). Buradan hareketle bu girişimcilik türü içerisinde girişimcinin bulunduğu işletmeden destek aldığı söylenebilmektedir.

Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde iç girişimcilik türünün, işletme içerisinde pozitif etkilerinin olduğu görülmektedir (Ağca ve Yörük, 2006). İç girişimci, işletmesi adına yenilikler ile birlikte fayda sağlanabilecek eylemlere yönelen kimse olarak değerlendirilebilmektedir. İç girişimcilerin, girişim faaliyetleri ile

birlikte işletmelerin personellerini bünyesinde tutabilmesine, personellerin motivasyonuna ve hareketli bir iş ortamına olumlu etki ettiği yapılan çalışmalarda görülmektedir (Özhan Dedeoğlu, 2016: 55).

1.3.3.4. Yaratıcı Girişimcilik

Yaratıcı girişimcilik türü, girişimcilik faaliyetinin içerisinde bulunduğu çevreden farklılaşmasını içeren girişimcilik türüdür (Saraçoğlu ve Duran, 2009). Yaratıcı girişimcilik içerisinde girişimci birey planları özgün bir biçimde pratiğe dökmektedir. Yaratıcı girişimciler, girişimcilik faaliyetlerini farklı ve özgün bir nitelikte oluşturan kimsedir. Yaratıcı girişimciler, girişimcilik süreci gereği birtakım nitelikler taşımaktadır. Literatürde görüleceği üzere yaratıcı girişimciler, öz-denetim mekanizması kuvvetli, motivasyonları yüksek, hayalperest, risk alabilen, bağımsızlık arayışı olan, merak eden ve özgün girişimcilerdir (Akpınar, 2011: 88-89).

1.3.3.5. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik türü, girişimcinin sosyal konulara yönelik gerçekleştirdiği ve toplumun ihtiyacı olarak görülen duruma yönelik gerçekleştirdiği girişimcilik süreci olarak nitelendirilebilmektedir. Alan yazında da görüleceği üzere girişimcilik, ülkeler ekonomik koşullarına ve toplumsal yapısına önemli katkılar sunmaktadır. Sosyal girişimcilik, türü gereği girişimcinin içerisinde bulunduğu çevre ile birlikte risk alarak fırsatları değerlendirmesi ve bu fırsatlara yönelik olarak girişimcilik faaliyetlerinde bulunmasını içermektedir (Ülgen Aydınlik, 2017: 148).

Sosyal girişimcilik içerisinde sosyal problemlere yönelik olarak çözüm odaklı girişim faaliyetleri yer almaktadır. Sosyal girişimci, içerisinde yer aldığı çevrenin sorunları fark ederek bu sorunlara ilişkin çözüm arayan ve harekete geçen kimselerdir (Kaya, 2017: 103). Sosyal girişimcilik türünde alan yazın içerisinde vurgulanan bir diğer nokta da girişimcinin maddi bir kazanç beklentisinden ziyade sosyal değer oluşturabilme beklentisi ile hareket ettiği olarak söylenebilir. Diğer girişimcilik türlerinde olduğu gibi sosyal girişimcilik içerisinde de girişimci, yeni bir organizasyon oluşturarak, problem olarak nitelendirdiği duruma ilişkin toplumun ihtiyacını karşılama amacıyla oluşturduğu girişimcilik faaliyetini yürütür (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009). Buradan hareketle birçok STK, dernek ve vakıf gibi kuruluşların sosyal girişimcilik rolü üstlendiği söylenebilir (Ülgen Aydınlik, 2017: 147-148). Sosyal

girişimcilik içerisinde girişimcinin toplumsal problemleri görebildiği ve bu problemlerin çözümüne yönelik harekete geçtiği söylenebilir.

1.3.3.6. Çevreci Girişimcilik

Girişimcilik türleri altında gösterilen bir diğer girişimcilik türü de çevreci girişimcilik türüdür. Alan yazın incelendiğinde çevreci girişimcilik türünün, eko-girişimcilik veya yeşil girişimcilik olarak da isimlendirildiği görülmektedir. Çevreci girişimcilik, adından da anlaşılacağı üzere evre ile ilgili problemlere yönelik gerçekleştirilen girişimcilik faaliyetleri olarak değerlendirilebilmektedir. Çevreci girişimcilik içerisinde, toplum yararına ve çevreyi olumsuz etkileyebilecek durumları en aza indiren faaliyetler yer almaktadır (Schaper, 2002: 12). Çevreci girişimcilik, toplum faydasını gözetmesi, çevreye zarar vermeyen üretim yöntemlerini tercih etmesi ve yeşil müşteri olarak nitelendirilen çevresel etik sahibi müşterilere yönelmesi bakımından geleneksel girişimcilik türlerinden ayrılmaktadır (Efeoğlu, 2014). Buradan hareketle çevreci girişimciliğin potansiyel fırsatları görerek çevreye en az zarar verebilecek şekilde ve bu amaçla yapılacak olan farkındalık çalışmaları da içeren girişimcilik faaliyetleri olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca evreci girişimcilik, bireylerin artan evre bilinci ile önem kazanmakta ve girişimcilik faaliyetlerin ağırlık kazandığı girişimcilik türü olarak alan yazında yer almaktadır (Keskin, 2016). Çevreci girişimcilik, girişimcinin çevreye verdiği değeri ve evre dostu girişimlerin yer aldığı girişimcilik türü olarak literatürde yer almaktadır.

1.3.3.7. Genç Girişimcilik

Bu çalışmada girişimcilik türleri altında incelenecek olan son girişimcilik türü genç girişimcilik türüdür. Genç girişimcilik, girişimcilerin genç bireylerden oluştuğu ve fırsatlara yönelik olarak gençlerin girişimcilik faaliyetlerinde bulunduğu girişimcilik türü olarak nitelendirilebilmektedir. Genç girişimci, girişim faaliyeti içerisinde ilk kez bulunan ve gelişim ağı gereği gençlik çağında olan kimsedir. Alan yazında henüz yeterli çalışmaların bulunmadığı bir alan olan genç girişimcilik, günümüz koşullarında önem kazanan ve girişimcilik faaliyetlerinin arttığı girişimcilik türü olarak değerlendirilmektedir. Girişimcilik, genç bireylerin genç işsizliği problemine yönelik olarak önemli bir kolaylaştırıcı unsur olarak görülmektedir (Bruton vd., 2013; Dash ve Kaur, 2012; akt. Alan, 2020). Bu duruma bağlı olarak Türkiye’de ve Dünya’da uluslararası kuruluşlar, devletler ve özel sektör kuruluşları tarafından genç

girişimcileri destekleme amacıyla destek paketleri, projeler ve hibeler ile genç girişimcilerin önü açılmaya çalışılmaktadır (Özhan Dedeoğlu, 2016: 47). Sonuç olarak genç girişimcilik, genç bireylerin fırsat olarak nitelendirdiği alanlara yönelik gerçekleştirdiği girişim türü olarak ön plana çıkmaktadır.

1.3.4. Girişimcilik Eğilimi

Eğilim kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğü içerisinde “Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayül” olarak yer almaktadır. Girişimcilik eğilimi ise bireyin girişim faaliyetine ilişkin isteği, yönelmesi olarak değerlendirilmektedir. Alan yazından girişimcilik eğilimine ilişkin çeşitli tanımlamalar mevcuttur. Kök (2007), girişimcilik eğilimini “cinsiyet, aile, eğitim, ekonomik çevre, toplum, kişisel değerler, yaş, akademik başarı, iş tecrübesi ve rol modellerden etkilenen kişinin girişimcilik isteği” olarak tanımlamaktadır (Kök, 2007: 42). Bu tanımdan hareketle girişimcilik eğiliminin birçok faktörden etkilendiği görölmektedir. Marangoz (2014), bireyin davranışı gerçekleştirebilmesi belirleyen niyet olarak girişimcilik eğilimini ifade etmektedir (Marangoz, vd., 2014: 79-80). Girişimcilik faaliyeti, bireyin isteklerine göre şekillenmekte ve planlanmış eylemleri kapsamaktadır. Bu nedenle girişimcilik faaliyeti içerisinde niyet kavramı ön plana çıkmaktadır. Nihai olarak girişimcilik eğilimi, bireyin girişimcilik faaliyetlerine ilişkin yatkınlığı olarak değerlendirilmektedir.

Girişimcilik eğilimi, doğuştan ve sonradan kazanılan davranışlar ile yakından ilgili olmakla birlikte bireylerin içerisinde bulunduğu sosyal, psikolojik, politik ve ekonomik koşullardan etkilenmektedir (Çetinkaya Bozkurt vd., 2012: 231). Girişimcilik eğilimi içerisinde girişimci bireyin özellikleri gibi risk alma, fırsatları okuma, bağımsızlık isteği, rekabet isteği gibi kavramlar da yer almaktadır (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 25). Girişimcilik eğilimi içerisinde yer alan bu olgular bireyin sahip olduğu girişimcilik düzeyi ile ilintilidir (Bektaş ve Köseoğlu, 2007: 303). Buradan hareketle bireyin girişimcilik faaliyetlerini ortaya çıkartmasında psikolojik faktörlerin de ön planda olduğu görölmektedir. Girişimciliğin ortaya çıkmasında öncül bir rol oynayan girişimcilik eğilimi, üzerinde pek çok faktör söz konusu olmakla birlikte bireyin motivasyon düzeyi ve motivasyon düzeyinin belirlenmesinde katkısı olan başarı isteği girişimcilik eğiliminin düzeyini belirleyen bir diğer süreçtir (Basım ve şeşen, 2012: 22-23; Güreşçi, 2014: 27). Bandura (1990: 130-132)’ya göre kişisel

deneyimler ve kişisel hedefler bireyin motivasyon düzeyi ve dolayısıyla girişimcilik eğilimi üzerinde kritik bir öneme sahiptir (Akt. Krueger ve Carsrud, 1993: 411-431).

Doğuştan gelen ve sonradan kazanılan davranış örüntüleri ile birlikte gelişen girişimcilik eğilimi, alan yazında yer alan birçok tanımlamalardan görüleceği üzere bireyin sahip olduğu kişisel özellikler ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Bireyin içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapı, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmasında önemli bir yapı olarak görülebilir. Sosyo-kültürel yapı içerisinde aile, iş yaşamı, okul yaşamı, diğer sosyal ilişkiler yer almaktadır (Güreşçi, 2014: 27). Alan yazında yer alan çalışmalardan girişimcilik eğilimine ilişkin bireyin kişisel özelliklerinin, aile yapısının, yer aldığı kültürel yapının ve eğitim seviyesi etkili olmaktadır.

Girişimcilik faaliyetleri içerisinde bireyin doğumundan itibaren yer aldığı tüm süreçlerin etkili olduğu görülmektedir (Özdemir, 2015: 43). Girişimcilik süreci içerisinde yer alan birey, iş fikrine, girişim ile bilgilere ve becerilere ihtiyaç duymaktadır. Bu durum aynı zamanda Bandura (1990)'a göre kişisel hedeflerin önemi bir kez daha açığa çıkartmaktadır. Aynı zamanda bireyin almış olduğu eğitimleri önemli hale getirdiği düşünülmektedir. Buradan hareketle bireyin almış olduğu eğitimler ve yeterlilikler, girişimcilik eğiliminin düzeyinin belirlenmesinde etkili olduğu söylenilebilmektedir. Eğitim, pek çok alanda olduğu gibi girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi ve girişimcilik potansiyelinin açığa vurulmasında da önemli bir role sahiptir (Dilsiz ve Kölük, 2008:9). Eğitimin girişimcilik üzerinde olan rolü ile birlikte girişimcilik eğiliminin sonradan da geliştirilebileceği ve girişimcilik eğiliminin gelişimine yönelik eğitimlerin değer kazandığı tahmin edilmektedir.

1.3.4.1. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler

Alan yazın incelendiğinde girişimcilik eğilimine ilişkin çalışmalarda girişimcilik eğilimini etkileyen çeşitli faktörlerin söz konusu olduğu ve bu faktörlerin çeşitli başlıkların sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu çalışmada girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler demografik, sosyal ve kişisel özellikler (Tulunay, 2010: 60) olarak ele alınacaktır.

- **Demografik Faktörler**

Girişimcilik eğilimini etkileyen demografik faktörler içerisinde bireyin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim düzeyi örnek olarak gösterilebilir. Alan yazında yer alan

alışmalar incelendiğinde medeni durumu evli olan girişimci adaylarının girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları medeni durumu bekar olan girişimci adaylarına göre daha sınırlı görülmektedir (lgen Aydınlık, 2017: 19). Buradan hareketle bekar girişimci adaylarının sorumluluk alanlarının daha sınırlı olması girişimcilik faaliyetlerinde bulunması adına önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Girişimci adaylarının yaşları ile girişimcilik faaliyetlerinde bulunmalarını arasında olan ilişkiye göre genç girişimcilerin başarı işteği, yenilikçi anlayışları ve kendine güven gibi psikolojik durumların da etkisiyle girişimcilik süreçlerine katılma olasılığının daha fazla olduğu görülmektedir (Korkmaz, 2012: 223). Ayrıca Barkawı (2015)'e göre 25-34 yaş aralığı girişimcilik faaliyetlerinin en çok grldĞu yaş aralığı olarak belirtilmiştir (Barkawı, 2015). Alan yazında yer alan çalışmalardan hareketle genel olarak erkek girişimci adayları 30 yaşı ile kadın girişimci adayları ise 35 yaşı ile girişimcilik faaliyetlerinde bulunma eğilimi taşımaktadır (Tulunay, 2010: 55). Girişimcilik eğilimi içerisinde kritik role sahip olan bir diğer faktör cinsiyet durumuna ilişkin yapılan araştırmalara göre kadın girişimci adaylarının dünya genelinde daha sınırlı olduğu görülmektedir (akıcı, 2004: 1). Girişimcilik eğilimi ile ilişkili olduğu öne sürülen bir diğer faktör olan eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki olduğu, alınan eğitimler ile bireyin girişimciliğe ilişkin bilgi düzeyinin arttığı ve bu durumun sonucu olarak girişimcilik eğilimlerinin geliştiği alan yazında yer alan çalışmalarda sunulmaktadır (Arpacı, 2015: 138-154; Karakaş, 2012: 74). Sonuç olarak girişimcilik eğilimi ile demografik etmenlerin yakından ilişkili olduğu ve girişimci adaylarının girişimcilik süreçlerine katılma konusunda belirleyici bir rol üstlendiği söylenebilmektedir.

• Sosyal Faktörler

Bireyin içinde bulunduğu vre, yaşam standartları ve kişisel özellikler üzerinde etkisi olan önemli bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Toplumun en küçük birimi olan aile aynı zamanda bireyin kişisel özelliklerin ortaya çıktığı ve potansiyellerinin oluştuğu ilk birim olarak değerlendirilmektedir. Buradan hareketle bireyin sahip olduğu girişimcilik eğiliminin de aile ile ilişkili olduğu söylenebilmektedir. Ailenin ocuk üzerinde bir baskı unsuru olarak bulunması, engelleyici role sahip olması girişimcilik eğiliminin gelişimini kısıtlarken çocuğa değer verildiğini hissettiren aile yapılarının çocuğun girişimcilik eğilimini geliştirdiği söylenebilmektedir (celoğlu, 1994: 103). Hipotetik olarak bireyin ailesinin alışkan, katılımcı, yenilikçi ve dışa dönük bir yapıda olduğu dşnldĞunde bireyin sahip olduğu girişimcilik eğiliminin

de pozitif yönde gelişeceği beklenmektedir. Ailenin bireye yönelik çeşitli alanlarda göstermiş olduğu destek bireyin girişimcilik süreçlerinde bulunmasında kritik bir role sahip olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ailenin sosyoekonomik durumunun çocuğun girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olduğu alan yazında yer alan çalışmalarda görülmektedir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 94).

Girişimcilik eğilimi ile ilişkili olduğu belirtilen bir diğer faktör de bireyin içinde bulunduğu kültürel yapıdır. Toplumun kültürel kodları bireyin girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Börü, 2006: 20). Yaşam biçimi olarak nitelendirilebilecek kültür kavramı bireyin girişimcilik faaliyetleri üzerinde etkisi olduğu, girişimcilik faaliyetlerine sıklıkla karşılaşılan kültürlerde yetişen bireylerin girişimcilik eğilimlerinin gelişmesi ve girişimcilik faaliyetlerine katılması beklenen bir durum olarak alan yazında yer almaktadır (Özhan Dedeoğlu, 2016: 45). Toplum sahip olduğu kültürel yapı, bireyin girişimcilik faaliyetlerinde bulunması adına etkili bir faktör olarak değerlendirilebilmektedir.

• Kişisel Özellikler

Girişimci bireylerin sahip olduğu kişisel özelliklerinde ilişkin alan yazında yer alan çalışmalarda görülen özellikler başarı arayışı, belirsizlik ile başa çıkabilme, risk alma eğilimi, yenilikçi tutum ve içsel kontrol odaklılık olarak belirtilmektedir (Bozkurt, 2011: 12). Bireyin sahip olduğu psikolojik faktörler girişimcilik faaliyetlerinde katılım konusunda ve girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olduğu alan yazında yer alan çalışmalarda görülmektedir. Kişisel hedeflere ve girişimcilik faaliyetleri içerisinde yer alabilmesi için uygun psikolojik hazırbulunuşluluğa sahip bireylerin girişimcilik eğilim düzeylerinin yüksek olduğu beklenmektedir. Ayrıca bireyin başarı arayışı, yenilikçi tutumu, risk alabilme eğilimi, özgüven ve başa çıkma mekanizmaları girişimcilik eğilimi üzerinde etkilidir (İşcan ve Kaygın, 2011: 448). Bireyin eylemlerinin sonucu olarak başarılı bir girişim olarak nitelendirilmesini karşılayan başarı isteği, girişimcilik ile doğrudan ilişkili olan psikolojik faktör olarak ön plana çıkmaktadır (Gürbüz, 2008: 486). Bireyin başarı arayışı ve girişimlerinin başarı ile sonuçlanması girişimciliği destekleyen bir faktör olarak görülmektedir. Ayrıca alan yazında yer alan çalışmalar incelendiği girişimci bireylerin kişisel özelliklerine dair sıklıkla üstünde durulan psikolojik faktörler risk alma eğilimi ve yenilik ihtiyacı olarak ön plana çıkmaktadır (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 61). Sonuç olarak girişimci bireylerin sahip olduğu kişisel özelliklerin girişimcilik faaliyetleri ile yakından ilişki olarak

değerlendirilebilmektedir. Girişimcilik eğilimi, bireyin sahip olduğu kişisel özelliklere göre gelişmekte ve bireyin girişimcilik faaliyetlerine katılımını desteklediği söylenebilmektedir.

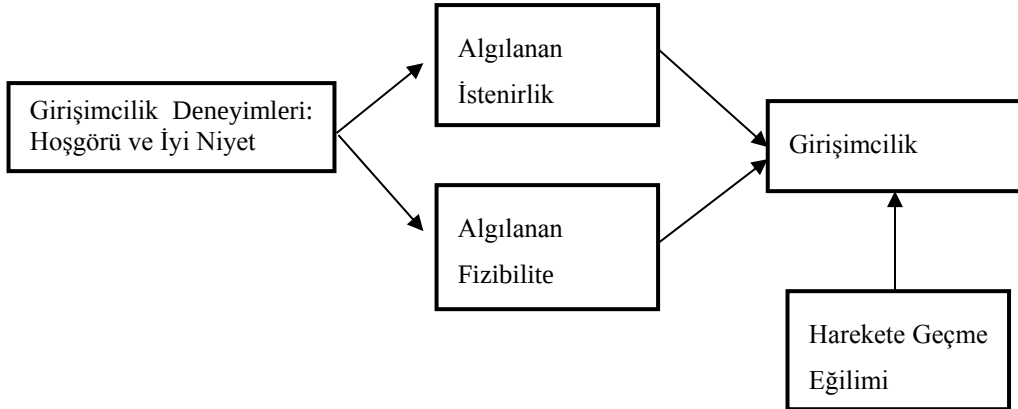
1.3.4.2. Girişimcilik Eğilimi Açıklayan Modeller

Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde girişimcilik eğilimine ilişkin üç temel modelin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu modeller sırasıyla incelenecektir.

• Shapero'nun (1982) Girişimcilik Faaliyeti Modeli

Girişimcilik eğilimine ilişkin geliştirilen ilk model Shapero'nun Girişimcilik Faaliyet Modeli olarak ele alınmaktadır. Bu modele göre girişimcilik eğilimi, çok boyutlu bir süreç içermektedir. Girişimcilik Faaliyet Modeli'ni oluşturan üç temel bileşen bulunmaktadır: algılanan istenilebilirlik, algılanan yapılabilirlik ve harekete geçme eğilimi (Uysal ve Güney, 2016:31).

Girişimci Faaliyet Modeli'ne göre algılanan istenirlik, bireyin girişimcilik faaliyetini çekici bulma düzeyi; algılanan yapılabilirlik, bireyin girişimcilik sürecinin gerekliliklerini yerine getirebilme derecesi ve yerine getirmeye ilişkin inancı; son olarak harekete geçme eğilimi ise bireyin girişimcilik faaliyetine ilişkin adım atma eğilimi anlamına gelmektedir (Mhango, 2006, s. 24).

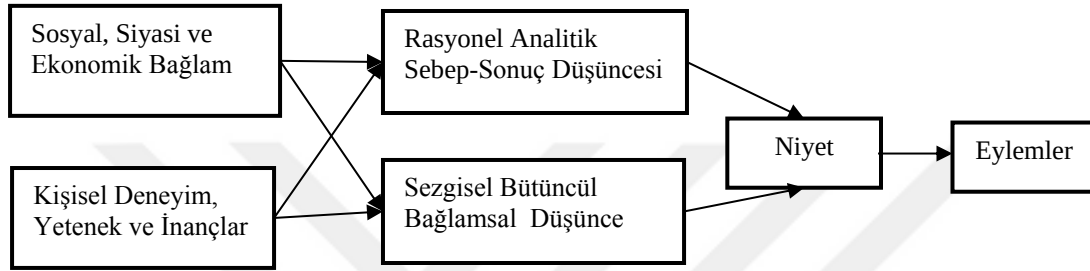
Şekil 1.1 Shapero girişimci faaliyet modeli (Mhango, 2006, s.24)

• Bird (1988)'ün Girişimsel Tasarıları Gerçekleştirme Modeli

Girişimcilik eğilimine yönelik geliştirilen bir diğer model de Bird (1988) tarafından geliştirilen ardından Girişimsel Tasarıları Gerçekleştirme Modeli'dir. Birey, girişimcilik eğiliminin eyleme dönüştürme sürecinde mevcut koşullara uygun olarak mantıksal ve sezgisel düşünme ile ilerleyerek girişimcilik faaliyetlerini ortaya çıkartır.

Bu model aracılığıyla girişimcilik eğilimine ilişkin davranışlar, düşünceler ve girişimcilik sürecinin ortaya çıkarttığı ürünler ele alınabilmektedir (Bird, 1988, s. 451).

Girişimsel Tasarıları Gerçekleştirme Modeli, girişimci bireyin içerisinde bulunduğu mevcut koşulları iki bileşende ele almaktadır. Bu bileşenler sırası ile sosyal, siyasi ve ekonomik bağlamı oluşturan toplumsal koşullar; kişisel deneyim, yetenek ve inançları oluşturan kişisel özelliklerdir. Bu koşullardan hareketle birey, girişimcilik eğilimine ilişkin harekete geçmektedir. Ayrıca bu model bilişsel psikoloji içerisinde davranışı açıklayan biliş, algı, duyum gibi süreçleri ön plana çıkarttığı düşünülmektedir.

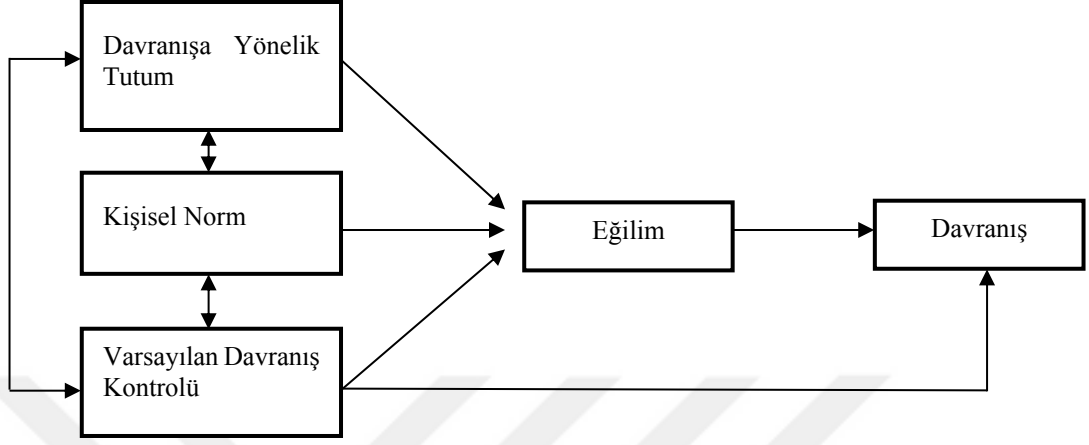
Şekil 1.2 Bird girişimsel niyet modeli (Bird, 1988, s.44)

- **Ajzen'in (1991) Planlanmış Davranış Teorisi**

Girişimcilik eğilimine ilişkin geliştirilen bir diğer model de Ajzen (1991) tarafından geliştirilen, girişimcilik eğilimine ilişkin en sık kullanılan yaklaşımlardan olan sosyal psikoloji literatüründe yer alan Planlanmış Davranış Teorisi'dir. Planlanmış Davranış Teorisi, davranışın ortaya çıkış sürecinde yer alan değişkenleri ele alan bir teori olarak kabul görmektedir (Akçakanat ve Dinç, 2018:763). Bu modele göre girişimcilik eğilimi üç bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenlerden ilki, davranışa yönelik tutum; ikinci bileşen öznel normlar; sonuncu bileşen ise varsayılan davranış kontrolüdür. Bu modele göre her üç bileşen de birbirinden etkilenmekte ve girişimcilik eğilimin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Davranışa yönelik tutumun olumlu olduğu, öznel normların birey için kabul edilebilir düzeyde olduğu ve davranışın yapılabilirliği mümkün olduğu durumlarda birey girişimcilik eğilimine yönelik faaliyetleri ortaya çıkartabilmektedir (Ayar, 2019:45).

Ajzen (1991) tarafından geliştirilen Planlanmış Davranış Teorisi genel olarak bireylerin davranışlarının belirli değişkenlere bağlı olarak ortaya çıktığını ve ortaya çıkış sürecinin planlı olduğunu öne süren model olarak kabul görmekle birlikte bu modele göre girişimcilik faaliyetinin gerçekleşmesi için bireyin girişimcilik eğilimine

sahip olması gerektiğini öne sürmektedir (Şahin vd., 2016, s. 543). Buradan hareketle bu modele ilişkin bireyin girişimcilik eğilimini oluşturan üç bileşenin, bireyin girişimcilik eğilimini olumlu etkileyerek girişimcilik faaliyetleri içerisinde yer almasını sağladığı söylenebilmektedir.

Şekil 1.3 Planlanmış davranış teorisi modeli (Ajzen, 1991, s.182)

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öznel iyi oluş, akademik motivasyon, girişimcilik eğilimi ve bu çalışmanın problem durumlarına yönelik alan yazında yer alan çeşitli araştırma sonuçlarına yer verilecektir.

2.1. Öznel İyi Oluş ile İlgili Araştırmalar

Shinn (1986) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite mezunlarının mutluluk düzeyleri karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Araştırma bulgularında ilkökul mezunu olan bireylerin %89'u, ortaokul mezunu olan bireylerin %87'si, lise mezunu olan bireylerin %91'i, üniversiteye devam eden öğrencilerin %95'i ve üniversite mezunu olan bireylerin %92'si yaşamlarında mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca araştırmanın bir diğer sonucu da eğitim düzeyi yükseldikçe öznel oluş düzeyinin yükseldiği ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark taşımadığı olmuştur. Bu çalışmadan yola çıkarak bireyin eğitim düzeyi ile mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı söylenebilir.

Wood ve arkadaşları (1989), iyi oluşun incelendiği araştırmalara yönelik gerçekleştirdikleri meta-analiz çalışmasına göre kadınların mutluluk seviyelerinin ve yaşam doyumlarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle cinsiyetin mutluluk seviyesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Diener ve Suh (1997), çeşitli milletlerden 20-80 yaş aralığında 60.000 birey ile gerçekleştirdikleri geniş kapsamlı araştırmada yaşın yükseldikçe öznel iyi oluş düzeyinin de pozitif anlamda etkilendiği, yaşam doyumunun ise daha durağan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öznel iyi oluş düzeyinin yaş ile ilişkili olduğu çalışma sonucunda görülmektedir.

King ve arkadaşları (1998), üniversitede öğrenime devam eden öğrencilerin günlük-gelecek amaçları ve geleceğe dair korkuları ile iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik yapılan araştırma sürecinde 80 öğrenciden toplanan verilerin sonucunda

değişkenler arasında zayıf kuvvette ilişkinin varlığını tespit etmişlerdir. Buradan hareketle öznel iyi oluş ile araştırmanın değişkenleri arasında güçlü bir ilişkinin varlığından söz edilememektedir.

Deiner ve Seligman (2002) tarafından gerçekleştirilen mutluluk düzeylerinin karşılaştırıldığı araştırmaya göre mutluluk düzeyleri yüksek olan bireylerin sosyal ilişkilerinin daha güçlü olduğu görülmüştür. Araştırmanın ilerleyen aşamalarında mutluluk için sosyal ilişkilerin önemli bir değişken olduğu ancak tek değişken olmadığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak öznel iyi oluş düzeyinin sosyal ilişkiler üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Keyes ve arkadaşları (2002), 25-74 yaş arası 3032 bireyin katıldığı öznel iyi oluş düzeyi ile yaş, eğitim düzeyi ve çeşitli psikolojik değişkenler arasında olan ilişkiyi incelendikleri çalışmaya göre bireylerin iyi oluş düzeylerinin yaş, eğitim düzeyi, dışadönüklük değişkenlerinden pozitif yönde etkilendiğini, nevrozluğun ise negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Konu ve arkadaşları (2002) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öznel iyi oluş düzeyleri ile arkadaşlık ilişkilerinin arasında olan ilişkiyi ele alınmıştır. Araştırma bulgularına iyi oluş ile okul içerisinde öğrencilerin kurduğu sosyal ilişkiler arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın bir diğer sonucu da erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha anlamlı bulunduğu yönündedir. Bu araştırmadan hareketle öğrencilerin okul içerisinde kurduğu ilişkilerin öznel iyi oluş düzeyi üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Ben-zur (2003), tarafından gerçekleştirilen araştırmada ailesel ve bireysel özellikler ile iyi oluş arasındaki korelasyonel ilişki incelenmiştir. Araştırmaya katılan 97 üniversite öğrencisinin ve 185 ergenin araştırma sonuçlarına göre öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet dışında diğer demografik değişkenler ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Araştırma örnekleminde kadın öğrencilerin olumsuz duygulanımlarının erkek öğrencilere göre daha anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tuzgöl Dost (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Türkiye ve Güney Afrika ülkelerinde üniversite öğrenimi öğrencilerin çeşitli değişkenlere bağlı olarak iyi oluş düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada toplam 803 öğrenci olmak üzere Güney Afrika'da öğrenim gören 400, Türkiye'de öğrenim gören 403 üniversite öğrencisi yer

almıştır. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de öğrenim gören öğrencilerin ders başarıları, ebeveynlerinin demokratik tutumları ve gelir durumu ile iyi oluş hâli arasında pozitif yönlü ilişki söz konusudur.

Tuzgöl-Dost (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmada üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasında olan ilişki incelenmiştir. Araştırma 700 üniversite öğrencisi dahil olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre iyi oluş düzeyi ile ekonomik durum, algılanan ebeveyn tutumları, fiziksel görünüş memnuniyetleri ve dini inanışları ile anlamlı fark olduğu ortaya konmuştur. Cinsiyet değişkenine yönelik anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Özen (2005) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öznel iyi oluş düzeyi çeşitli değişkenlere göre ele alınmıştır. Araştırma sürecine 393 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öznel iyi oluş düzeyi ile cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveyn eğitim seviyesi gibi değişkenler ile anlamlı fark tespit edilememiştir. Öğrencilerin iyi oluşu ile algılanan akademik başarı ve ekonomik durum değişkenleri arasında anlamlı fark olduğu ortaya konmuştur. Ancak cinsiyet, sınıf seviyesi, anne-baba eğitim seviyesi değişkenleri ile öznel iyi oluş arasında anlamlı fark tespit edilememiştir.

Özer (2009), öğrencilere yönelik yaptığı çalışmada iyi oluş düzeyi ile içsel motivasyon, bağlanma tarzı ve ihtiyaç doyumu arasında olan ilişki incelenmiştir. Araştırma örneklemini 404 kadın ve 234 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma bulgularında öğrencilerin iyi oluş düzeyleri ile güdülenmeleri arasından anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca güdülenememe ve içsel güdülenme alt boyutlarının iyi oluşu yordamada önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eryılmaz (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile 15 madde ve 4 boyuttan oluşan “Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği” alan yazında yerini almıştır. Araştırma örneklemini 250 ergen oluşturmaktadır.

Eryılmaz (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 14 ve 16 yaş aralığında 236 öğrenciden toplanan veriler ışığında ergenlere öznel iyi oluş düzeylerini arttırma stratejileri ve akademik motivasyon arasında ilişki araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre iyi oluş düzeylerini arttırmak için kullanılan yöntemlerde dışsal motivasyon ve içsel motivasyonun pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aypay ve Eryılmaz (2011), ergenlerin iyi oluşları ile derste aktif olma çabalarını ele almıştır., Ankara ilinde 233 lise öğrencisinden araştırmaya yönelik veri toplanmıştır. Gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda ergenlerin derste aktif çaba göstermeleri ile iyi oluş düzeylerinin anlamlı ilişkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Doğan (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda yeni deneyimlere açık olma, uyumlu olma, sorumluluk alma ve dışadönük olma kişilik özelliklerinin iyi oluş düzeyini açıklamada anlamlı olduğu; nevrozluğun ise iyi oluş düzeyi ile negatif yönlü olduğu görülmüştür.

Telef ve Ergün (2013), lise öğrencileri ile yürütülen çalışmada öğrencilerinin akademik, sosyal ve duygusal yeterlilik algıları ve iyi oluş seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

2.2. Akademik Motivasyon ile İlgili Araştırmalar

Gottfried (1985), ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde öğrenim gören 567 öğrenci ile akademik başarı ile içsel güdülenme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda içsel güdülenmenin akademik başarı ile pozitif yönde ilişkiye sahip olduğu; akademik kaygı düzeyi ile negatif yönde ilişkiye sahip olduğu bulgusu tespit edilmiştir.

Lepper ve arkadaşları (1997), motivasyonu oluşturan unsurlar ile sınıf ve yaş düzeyine göre değişimlerini incelediği çalışma bulgularında yaşı ve sınıf düzeyinin artması ile birlikte içsel motivasyon düzeyinin düştüğü ortaya konmuştur. Sonuç olarak yaş ve sınıf düzeyi değişkenlerinin içsel motivasyon düzeyi üzerinde etkili olduğu söylenebilmektedir.

Vallerand ve arkadaşları (1997), cinsiyet ve motivasyon arasında olan ilişkiyi inceledikleri çalışma bulgularında erkek öğrencilerin motivasyonsuzluk seviyelerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmadan hareketle cinsiyetin motivasyonsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Turner ve arkadaşları (2009), içsel motivasyon ile akademik performans arasında olan ilişkiyi inceledikleri çalışmada içsel motivasyonun akademik performansı pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise

motivasyonsuzluk hâli, öğrencilerin akademik performansını negatif yönde etkilemektedir.

Komaraju ve arkadaşları (2009), akademik performans ve akademik motivasyon arasında olan ilişkiyi ele aldıkları çalışmada akademik başarının motivasyon ve bireysel farklılıklardan önemli derecede etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca yapılan bu araştırma içerisinde içsel motivasyon ve öğrencinin derse yönelik çabası arasında anlamlı ilişki tespit edilirken dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk unsurlarının akademik performansla anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Otis ve arkadaşları (2005), lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ilk öğrenim yılından son öğrenim yılına kadar olan süreçte içsel ve dışsal motivasyon değişimlerini ve değişime bağlı olarak okulu bırakma eğilimi, devamsızlık, akademik görevleri yerine getirme gibi davranışları incelemişlerdir. Araştırmada Akademik Motivasyon Ölçeği ile veri toplanmış ve toplam 646 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf düzeyinin yükselmesi ile içsel ve dışsal motivasyon düzeylerinin azaldığı ortaya konmuştur.

Alivernini ve Lucidi (2011), akademik performans ile sosyoekonomik değişkenleri dikkate alarak lise öğrencilerinin özerk motivasyon düzeylerinin okulu bırakma davranışı ile arasındaki ilişkiyi inceleme amacıyla çalışma yürütmüştür. Araştırma sürecinde toplam 426 lise öğrencisi yer almıştır. Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin özerk motivasyon düzeylerinin okulu bırakma davranışı önemli derecede açıkladığı ve öz yeterlilik algısının özerk motivasyon ve akademik performans düzeyi ile pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Öztekin (2013) tarafından yürütülen araştırmada ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören 1037 öğrenci yer almaktadır. Araştırma bulgularında motivasyon düzeyi ile devamsızlık arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okula gelme isteklerinin daha düşük seviyede olduğu ve devamsızlık oranının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Karataş ve Erden (2014), motivasyon düzeyleri ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleme amacıyla yürüttüğü çalışma sonucunda erkek öğrencilerin içsel motivasyon ve dışsal motivasyon seviyelerinin daha yüksek; motivasyonsuzluk düzeylerinin ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Sıcak ve Başören (2015), ortaöğretim kademesinde olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerini bazı değişkenlere bağlı olarak ele almışlardır. Araştırma sürecine Bartın ilinde öğrenim gören ortaöğretim kademesinde 4041 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda motivasyon düzeyinin sınıf kademesini göre değiştiği, okuldan memnuniyet ile pozitif yönde ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bir başka sonucu ise erkek öğrencilerin motivasyon seviyelerinin daha düşük olduğu yönündedir.

Çolak ve Cırık (2015), içsel ve dışsal motivasyon türlerinin çeşitli değişkenler ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya 2013-2014 öğrenim yılında İstanbul ilinde bulunan 994 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda içsel motivasyonun cinsiyet ve okul başarısı ile anlamlı bir ilişki; dışsal motivasyonun sınıf düzeyi ile anlamlı bir ilişki taşıdığı tespit edilmiştir.

Balkıs (2018) tarafından yürütülen araştırma içerisinde akademik başarı ve okul devamsızlıkları ile akademik motivasyon düzeyi arasında olan ilişki incelenmiştir. Araştırma sürecine ortaöğretim kademesinde öğrenim göre toplam 600 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda akademik başarı ve devamsızlığın motivasyonsuzluk düzeyi ile birlikte öğrencilerin okula bırakma eğilimine dolaylı yoldan etkilediği tespit edilmiştir.

Korkmazer (2020) tarafından yürütülen araştırmada üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon düzeyleri ile çeşitli demografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Araştırma sonucunda akademik motivasyon düzeyinin cinsiyet, yaş, medeni durum, sınıf düzeyi, ekonomik gelir gibi değişkenler ile ilişkili olmadığı ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmanın bir diğer sonucu öğrencilerin akademik performansları ile akademik motivasyonları arasında anlamlı ilişkinin varlığı olarak verilmiştir.

2.3. Girişimcilik ile İlgili Araştırmalar

Arslan (2002) tarafından yürütülen çalışmada kariyer planını içerisinde bireyin girişimcilik planının en önde geldiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca cinsiyet değişkenin girişimcilik eğiliminde olan etkisinin giderek azaldığı ve ailenin gelir düzeyi ve

babanın yüksek eğitim düzeyine sahip olması ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Gürbüz ve Aykol (2008) tarafından yapılan araştırmada bireylerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili unsurları incelemişlerdir. Araştırma sonucunda cinsiyet değişkeninin, bireyin yakın çevresinde yer alan girişimci bireylerin, akademik desteğin, sosyal normların girişimcilik üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Sünbül (2009), Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören 474 öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışmada üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik düzeylerini ölçmeyi amaçlayan ölçek geliştirmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin öğrencilerin girişimcilik düzeyleri ile anlamlı farka sahip olmadığı görülmüştür. Ayrıca kadın ve erkek öğrencilerin girişimcilik düzeylerinde anlamlı fark tespit edilmemiştir.

İrmiş ve Barutçu (2012), tarafından yürütülen araştırmada girişimciliği destekleyen etkenler üç başlık altında ele alınmış ve bu başlıklar ailenin eğitim ve diğer faktörlerin girişimcilik üzerine etkisi olarak isimlendirilmiştir. Araştırma sonucunda ailede yer alan girişimci bireyin, girişimciliğe dair alınan eğitimin, cinsiyet ve ailenin yerleşim yerinin girişimcilik üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeninin erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre girişimciliğe daha yatkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç ve arkadaşları (2012) tarafından yürütülen araştırma sonucunda kadın öğrencilerin göre dışadönüklük ve yenilikçilik eğilimlerini erkek öğrencilere daha düşük seviyede taşıdığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bir diğer sonucu da ailelerin gelir düzeyi ile öğrencinin girişimcilik eğilimi pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu şeklindedir.

Öneren (2012) tarafından yürütülen araştırmada bulunan genç nüfusun girişimcilik algıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda gençlerin girişimcilik eğilimlerinin zayıf olduğu, girişimcilik faaliyetleri önünde bulunan engelin en çok sermaye yetersizliğinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Uygun ve arkadaşları (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada genç girişimci adaylarının sahip olduğu girişimcilik eğilimi ve kişisel özellikleri arasında olan ilişki ele alınmıştır. Araştırma sonuçları içerisinde büyük yerleşim yerlerinde büyüyen

gençlerin küçük yerleşim yerlerinde büyüyenlere göre, aile gelir düzeyi yüksek olanların ve erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek düzeyde olduğuna yer verilmiştir.

Çelik ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin yakın çevresinde olan girişimci bireylerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeylerinin, öğrencinin ailede kaçınıcı çocuk olduğu gibi demografik etkenler ile girişimcilik eğilimi arasında bir ilişki bulunamamıştır.

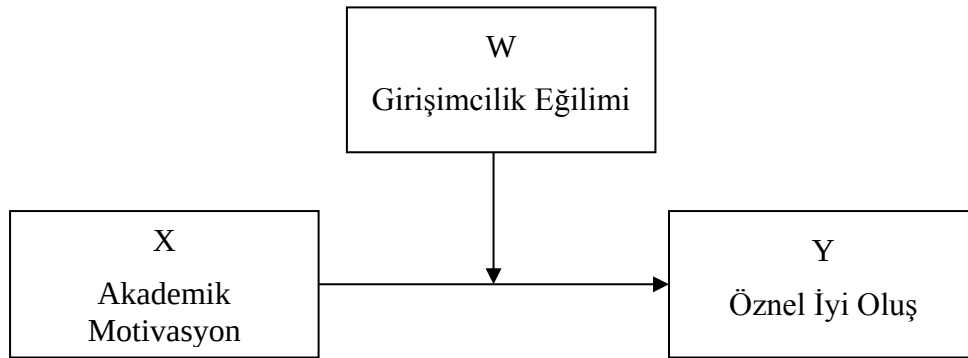

3. YÖNTEM

Bu bölümde öncelikle araştırmanın modeli sunulmuştur. Daha sonra sırasıyla çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilen, bireylerin akademik motivasyonları ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolünün incelendiği nicel bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli mevcut durum içerisinde iki ya da daha çok sayıdaki değişkenlerin arasında olan ilişkinin varlığını betimlemeye çalışan yaklaşım olarak nitelendirilebilir. İlişkisel tarama modelinde, çalışmada incelenecek değişkenler arasında olan ilişki ve ilişkide görülen değişimin nasıl gerçekleştiği belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2011).

Şekil 3.1 Girişimcilik eğilimi değişkenlerin düzenleyici olduğu araştırma modeli

Araştırma amacına yönelik olarak geliştirilen araştırma hipotezleri ise aşağıda görüldüğü gibidir;

H₀: Akademik motivasyon, girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş değişkenleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır.

H₁: Akademik motivasyon öğrencilerin öznel iyi oluşunu etkilemektedir.

H₂: Girişimcilik eğilimi öğrencilerin öznel iyi oluşunu etkilemektedir.

H₃ Akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasında olan ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü bulunmaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında Türkiye'nin çeşitli illerinde lise kademesinde öğrenim gören öğrencilerden veri toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini ise kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi ile ulaşılan Türkiye geneli çeşitli illerde öğrenim gören 549 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi, kolaylıkla ulaşılabilecek potansiyelde olan, araştırma sürecine gönüllülük ilkesiyle dahil olan ve yakın çevrede yer alan bireyler üzerinden yapılan örneklemdir (Erkuş, 2013, s. 122).

Araştırmanın verileri, ölçme araçlarının çevrimiçi ve yüz yüze olarak uygulanması ile toplanmıştır. Söz konusu ölçme araçları Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Akademik Motivasyon Ölçeği ve Girişimcilik Yeterlilik Ölçeğinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 549 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin sosyo-demografik özelliklerine ait bilgiler tablo 2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1 Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ait frekans ve yüzde değerleri

Değişken	Gruplar	Sayı	%
1. Cinsiyet	Kadın	303	55,2
	Erkek	246	44,8
2. Okul Türü	Anadolu Lisesi	256	46,6
	Fen Lisesi	107	19,5
	Mesleki ve Teknik Lise	71	12,9
	Özel Lise	115	20,9
3. Sınıf Düzeyi	10. Sınıf	185	33,7
	11. Sınıf	196	35,7
	12. Sınıf	168	30,6
4. Anne Eğitim	İlkokul	122	22,2
	Ortaokul	66	12,0
	Lise	151	27,5
	Lisans	127	23,1
	Yüksek Lisans	51	9,3
	Doktora	32	5,8
5. Baba Eğitim	İlkokul	81	14,8
	Ortaokul	68	12,4
	Lise	166	30,2
	Lisans	131	23,9

	Yüksek Lisans	58	10,6
	Doktora	45	8,2
6. Aile Gelir Düzeyi	0-5500	54	9,8
	5501-8500	83	15,1
	8501-12000	133	24,2
	12001 ve üstü	279	50,8

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, örneklemin %55,2’sini kadın, %44,8’ini ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların %46,6’sı Anadolu Lisesi, %19,5’i Fen Lisesi, %12,9’u Mesleki ve Teknik Lise, %20,9’u Özel Lise olmak üzere çeşitli okul türlerinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların okul türlerine göre dağılımında Anadolu Lisesi ve Özel Lise türlerinin oransal olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %33,7’si 10. sınıf, %35,7’si 11. sınıf, %30,6’sı 12. sınıf olarak sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri %22,2’si ilkokul, %12’si ortaokul, %27,5’i lise, %23,1’u lisans, %9,3’ü yüksek lisans ve %5,8’i doktora düzeyi olarak değişmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri %14,8’i ilkokul, %12,4’ü ortaokul, %30,2’si lise, %23,9’u lisans, %10,6’sı yüksek lisans ve %8,2’i doktora düzeyi olarak değişmektedir. Katılımcıların aile gelir düzeyi %9,8’i 0-5500 düzeyi, %15,1’i 5501-8500 düzeyi, %24,2’si 8501-12000, %50,8’i 12001 ve üstü olarak dağılım göstermektedir. Örneklem grubunun büyük çoğunluğunu 12001 ve üstü aile gelir düzeyine sahip katılımcılar oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu çalışma kapsamında ergenlerin cinsiyeti, sınıf düzeyi, okul türü, anne ve babalarının eğitim düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi gibi birtakım bilgileri toplamak üzere 5 maddelik form oluşturulmuştur. Bu bilgiler katılımcıların öz bildirimlerine dayalı olarak alınmıştır. Kişisel Bilgi Formu’nun bir örneği EK-2’de sunulmuştur.

3.3.2. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği

Öznel iyi oluş düzeyini ölçmek için araştırma içerisinde Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilen “Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği” kullanılmıştır. “Ergen Öznel İyi Oluş

Ölçeği” 15 maddeden oluşan ve dört alt boyuta sahip olan bir ölçektir. Katılımcılar ölçekte yer alan maddeleri “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” arasında değişen dördümlü likert tipi derecelendirmeyi kullanarak yanıtlamaktadır. Ölçeğin 1, 2, 3, 4. maddeler “aile ile ilişkilerden doyum”; 5, 6, 7, 8. maddeler “olumlu duygular”; 9, 10, 11. maddeler “yaşam doyum”; 12, 13, 14, 15. maddeler ise “önemli diğerleri ile ilişkiden doyum” olmak üzere 4 boyutu yansıtmaktadır (Eryılmaz, 2009). Eryılmaz (2009) tarafından yapılan ölçeğin geçerlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .86, güvenirlik çalışmasında ise test tekrar test güvenirlik değeri ise .83 bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek 60 puan alınabilirken en düşük alınabilecek puan 15’tir (Akın, 2012). Ölçekten elde edilen toplam puanın yüksek oluşu, ergen öznel iyi oluş düzeyinin de yüksek oluşunu ifade etmektedir (Eryılmaz, 2009). Ölçeğe dair yapılan çalışmalar sonucunda ergen öznel iyi oluş ölçeğinin araştırmalarda kullanılabileceği ve öznel iyi oluş düzeyini ölçen güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği’ne ilişkin Cronbach alfa değeri (α), bu çalışmada .89 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Akademik Motivasyon Ölçeği

Akademik Motivasyon Ölçeği (AMS), ‘Echelle de Motivation en Education (EME)’ olarak isimlendirilen Fransızca bir ölçekten Vallerand ve arkadaşları tarafından İngilizceye 1992 yılında uyarlanmıştır (Akt. Çakır, 2006). Akademik Motivasyon Ölçeği (AMS; Vallerand ve ark.,1992), içsel motivasyon, dışsal motivasyon, motivasyonsuzluk olmak üzere üç boyuttan ve 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, “1=asla; 7=tamamen” olmak üzere 7’li likert tipten oluşmaktadır.

Dili İngilizce olan AMS, uzmanlar tarafından paralel geri çeviri yöntemi ile birlikte Türkçeye uyarlanmıştır. Vallerand ve arkadaşları tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında AMS, Cronbach alfa içtutarlılık katsayısı .81 ve test tekrar yöntemi korelasyon katsayısı .79 bulunmuştur. Çakır (2006), Akademik Motivasyon Ölçeği’nin Türkçeye uyarlanması için 100 lise öğrencisi üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda katsayısı $r = .89$; iç tutarlılık katsayısı da .83 olarak bulunmuştur (Çakır, 2006). Ölçeğin yapı geçerliliği inceleme amacıyla faktör analizi uygulanmış ve faktör yüklerinin birbirine yakın olması nedeniyle 6 madde ölçekten çıkartılmıştır. Ölçeğin 3 alt boyutunun toplam varyansın %65.62’sini açıkladığı görülmektedir. “İçsel Motivasyon” faktörü altında 10 madde; “Dışsal Motivasyon” faktörü altında 7

madde ve “Motivasyonsuzluk” faktörü altında 5 madde olmak üzere ölçek toplamda 22 maddeden oluşmaktadır. Akademik motivasyon ölçeğine dair yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının sonucunda ölçeğin lise öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerini tespit etmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu görülmektedir. Akademik Motivasyon Ölçeği’ne ilişkin Cronbach alfa değeri (α), bu çalışmada .80 olarak bulunmuştur.

3.3.4. Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeği

Araştırmada, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini belirleme amacıyla Avrupa komisyonu tarafından desteklenen “Astee-Girişimcilik Eğitimi için Ölçme Araçları ve Göstergeler Geliştirme” projesi kapsamında kullanılan ve Ataseven (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan “Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçme Aracı” (GYÖA) kullanılmıştır. Ölçek Girişimsel Beceriler, Girişimsel Tutumlar, Girişimsel Bilgi, Girişimcilik Eğitimi Verimliliği ve Girişimcilik Niyetleri olmak üzere 5 alt boyut ve toplamda 39 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinalinde toplam iç tutarlık katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar için iç tutarlılık katsayısı ise sırasıyla girişimcilik tutumları için .91; girişimcilik eğitimi için .89; girişimcilik bilgisi için .87; girişimcilik becerileri için .92 ve girişimcilik niyetleri için .90 olarak tespit edilmiştir (Ataseven, 2016).

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısını ölçme amacıyla yapılan çalışma sonucunda alt boyutlar sırasıyla Cronbach Alpha değeri “Girişimsel Beceriler .91”, “Girişimsel Tutumlar .81”, “Girişimsel Bilgi .78”, “Girişimcilik Eğitimi Verimliliği .85” ve “Girişimcilik Niyetleri .91” olmak üzere ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .93 olarak bulunmuştur (Eratlı Şirin ve ark., 2020). Ölçeğin toplam varyans değeri %55,48 olarak bulunmuş ve % 18,31’ini girişimcilik becerileri alt boyutu, %8,19’unu girişimcilik bilgisi alt boyutu, %12,90’sini girişimcilik niyetleri alt boyutu, %9,01’ini girişimcilik eğitimi memnuniyeti alt boyutu, %7,04’ünü girişimcilik tutumları alt boyutu oluşturduğu tespit edilmiştir (Ataseven, 2016). Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının ardından ölçeğin amacını karşıladığı ve kullanılabilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeği’ne ilişkin Cronbach alfa değeri (α), bu çalışmada .91 olarak bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanmaya başlanmasından önce ilk olarak ölçme araçlarının katılımcılara uygulanabilmesi adına Kırıkkale Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 18.10.2022 tarihli kararı ile Etik Kurul İzni çalışmanın etik açıdan uygun olduğuna yönelik temin edilmiştir (EK-1). Sonraki aşamada ölçme araçları yüz yüze uygulanabilmeye uygun ve Google form kullanılarak çevrimiçi uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Son aşamada ise araştırmanın amacına uygun olarak ve gönüllülük ilkesi dikkate alınarak 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin formu doldurmalarıyla veriler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın analizleri IBM SPSS 27 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik uygulaması kullanılarak yapılmıştır. Ergenlerin akademik motivasyon ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında girişimcilik eğilimi değişkenin düzenleyici rolü incelenmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak betimsel istatistikler yapılmış, ardından değişkenler arası ilişkileri belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıp dağılmadığının incelemek amacıyla normallik dağılımı (kolmogorov-smirnov) testi, basıklık ve çarpıklık değerleri elde edilmiş ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Araştırmada frekans analizi, tanımlayıcı istatistikler, ikili gruplar için bağımsız t-testi, korelasyon analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), hiyerarşik regresyon analizleri analizleri yapılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Ön Analizler

Araştırma verilerinin analize uygun hale getirilmesi için yapılan ön analizlerde toplanan verilerin kayıp değerleri ile uç değerleri kontrol edilmiştir. Ayrıca araştırmanın veri setinde yer alan ve standart ölçümlerle incelenen tüm değişkenlere ait normallik varsayımları, betimsel istatistikler ve korelasyonlar incelenmiştir.

4.2. Kayıp Veriler

Araştırmalarda, ölçme araçlarının uygulanması ile ortaya çıkan yanıt verilmemiş maddelerin, ölçek madde sayısının yüzde 5'inden fazla olmaması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Araştırma verilerinde boş bırakılan madde sayısı toplam madde sayısının yüzde 5'ini geçmediği için kayıp veri görülmemektedir.

4.3. Dağılımın Normallik Varsayımları

Sosyal bilimler içerisinde verilerin normal dağılıma uygun olduğu tespit etmek adına basıklık ve çarpıklık değerleri, kritik bir değerdir. Literatür incelendiğinde çarpıklık ve basıklık katsayılarına ilişkin olan görüşler farklılaşmaktadır. Çarpıklık ve basıklık katsayıları sıfır (0) değerine yakınlaştıkça dağılımın normalliği de artmaktadır (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007). George ve Mallery (2010), çarpıklık ve basıklık değerlerinin - 2 ile + 2 aralığında olması veri setinin normal dağılıma sahip olduğunu ifade etmektedir. Bir başka araştırmada da Liu vd. (2009), çarpıklık ve basıklık değerlerinin %5 güven aralığı için istatistik değerinin - 2.58 ile +2,58 aralığında, %1 güven aralığı için de istatistik değer aralığının -1.96 ile + 1,96 aralığında olmasının beklendiğini belirtmişlerdir. Araştırmada normalliği görmek amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayılarına ilişkin değerlere Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1 Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayıları

Ölçekler	Alt Ölçekler	Çarpıklık	Katsayıları	Basıklık Katsayıları
EÖİÖÖ	Aile İlişkilerinden Doyum	-1,12		0,98
	Olumlu Duygular	-0,52		0,26
	Yaşam Doyumu	-0,08		-0,83
	Önemli Diğerleri ile İlişkiler	-0,76		0,07
	Toplam Puan	-0,51		0,23
AMÖ	İçsel Motivasyon	-0,68		0,48
	Dışsal Motivasyon	-0,70		0,45
	Motivasyonsuzluk	0,49		1,04
	Toplam Puan	-0,36		0,46
GYÖ	Girişimcilik Tutumları	-0,45		0,15
	Girişimcilik Eğitimi	0,18		-0,62
	Girişimcilik Bilgisi	-1,24		1,71
	Girişimcilik Becerileri	-0,61		0,18
	Girişimcilik Niyetleri	-0,28		0,38
	Toplam Puan	-0,20		0,40

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere Girişimcilik Yeterlilikleri Ölçeğinin alt boyutu olan Girişimcilik Bilgisi alt boyutu dışında diğer ölçek ve alt boyutların çarpıklık ve basıklık katsayılarının sıfıra yakın olmaları ve kritik değerler olan -1.5 ile +1.5 arasında dağılım göstermeleri normalliğe kanıt olarak sunulmaktadır.

4.4. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Sosyo-Demografik Değişkenler ile Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi değişkenlerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Bu değişkenler; cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi olarak belirlenmiştir.

4.4.1. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Ergen öznel iyi oluş değişkeninin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ergen öznel iyi oluş puan ortalamalarının öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür ($t(547) = -3.12, p < .05$). Erkeklerin ergen öznel iyi oluş puan ortalamasının ($X_{ort} = 3.15, ss = .54$), kadınların puan ortalamasına ($X_{ort} = 3, ss = .55$) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.2’de görülmektedir.

Tablo 4.2 Ergen öznel iyi oluş puanlarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
EÖİÖÖ	Kadın	303	3	0,55	0,03	-3,12	547	0,002
	Erkek	246	3,15	0,54	0,03			

Akademik motivasyon değişkeninin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre akademik motivasyon puan ortalamalarının öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($t(547) = 1.01, p > .05$). Analiz sonuçları Tablo 4.3'te görülmektedir.

Tablo 4.3 Akademik motivasyon puanların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
AMO	Kadın	303	4,99	0,78	0,04	1,01	547	0,31
	Erkek	246	4,93	0,82	0,05			

Girişimcilik eğilimi değişkeninin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre girişimcilik eğilimi puan ortalamalarının öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür ($t(547) = -3.84, p < .05$). Erkeklerin girişimcilik yeterlilikleri puan ortalamasının ($X_{ort} = 3.80, ss = .55$), kadınların girişimcilik yeterlilikleri puan ortalamasına ($X_{ort} = 3.62, ss = .53$) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.4'te görülmektedir.

Tablo 4.4 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
GYO	Kadın	303	3,62	0,53	0,03	-3,84	547	0,001
	Erkek	246	3,80	0,55	0,03			

4.4.3. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Okul Türü Açısından Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluşlarının okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olduğu görülmüştür [$F(3, 545) = 4.84, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre Özel Lise öğrencilerinin ($X_{ort} = 3.2, ss = .52$) öznel iyi oluşları Anadolu Lisesi öğrencilerine ($X_{ort} = 2.98, ss = .53$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.5'te görülmektedir.

Tablo 4.5 Ergen öznel iyi oluş puanlarının okul türü açısından karşılaştırılması

Okul Türü	N	Ort.	Ss	F	P
Anadolu Lisesi	256	2,98	0,53	4,84	0,002
Fen Lisesi	107	3,14	0,54		
Mesleki ve Teknik Lise	71	3,06	0,64		
Özel Lise	115	3,2	0,52		

Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon puanlarının okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(3, 545) = 4.87, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin ($X_{ort} = 5.05, ss = .71$) akademik motivasyon puanları Fen Lisesi öğrencilerine ($X_{ort} = 4.79, ss = .83$) göre anlamlı düzeyde yüksek; Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin ($X_{ort} = 5.13, ss = .90$) akademik motivasyon puanları Fen Lisesi öğrencilerine ($X_{ort} = 4.79, ss = .83$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.6'da görülmektedir.

Tablo 4.6 Akademik motivasyon puanlarının okul türü açısından karşılaştırılması

Okul Türü	N	Ort.	Ss	F	P
Anadolu Lisesi	256	5,05	0,71	4,87	0,002
Fen Lisesi	107	4,79	0,83		
Mesleki ve Teknik Lise	71	5,13	0,90		
Özel Lise	115	4,84	0,84		

Çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerinin okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F(3, 545) = 1.66, p > .05$]. Analiz sonuçları Tablo 4.7'da görülmektedir.

Tablo 4.7 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının okul türü açısından karşılaştırılması

Okul Türü	N	Ort.	Ss	F	P
Anadolu Lisesi	256	3,69	0,52	1,66	0,17
Fen Lisesi	107	3,71	0,53		
Mesleki ve Teknik Lise	71	3,83	0,67		
Özel Lise	115	3,64	0,51		

4.4.3. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Sınıf Düzeyi Açısından Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluşlarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(2, 546) = 5.91, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre 10. sınıf öğrencilerinin ($X_{ort} = 3.11, ss = .55$) öznel iyi oluşları 11. Sınıf ($X_{ort} = 2.96, ss = .55$) öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek; 12. sınıf öğrencilerinin ($X_{ort} = 3.15, ss = .53$) öznel iyi oluşları 11. Sınıf ($X_{ort} = 2.96, ss = .55$) öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.8’de görülmektedir.

Tablo 4.8 Ergen öznel iyi oluş puanlarının sınıf düzeyi açısından karşılaştırılması

Sınıf Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
10. Sınıf	185	3,11	0,55	5,91	0,003
11. Sınıf	196	2,96	0,55		
12. Sınıf	168	3,15	0,53		

Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon puanlarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F(2, 546) = 2.47, p > .05$]. Analiz sonuçları Tablo 4.9’da görülmektedir.

Tablo 4.9 Akademik motivasyon puanlarının sınıf düzeyi açısından karşılaştırılması

Sınıf Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
10. Sınıf	185	4,90	0,86	2,47	0,08
11. Sınıf	196	5,06	0,71		
12. Sınıf	168	4,92	0,81		

Çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerinin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F(2, 546) = 5.91, p > .05$]. Analiz sonuçları Tablo 4.10’da görülmektedir.

Tablo 4.10 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının sınıf düzeyi açısından karşılaştırılması

Sınıf Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
10. Sınıf	185	3,67	0,55	1,84	0,15
11. Sınıf	196	3,67	0,52		
12. Sınıf	168	3,77	0,56		

4.4.4. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Anne Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluşlarının anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(5, 543) = 3.49, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre anne eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.15, ss = .55$) öznel iyi oluşları anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere ($X_{ort} = 2.91, ss = .53$) göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.13, ss = .51$) öznel iyi oluşları anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere ($X_{ort} = 2.91, ss = .53$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.11’de görülmektedir.

Tablo 4.11 Ergen öznel iyi oluş puanlarının anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
İlkokul	122	2,91	0,53	3,49	0,004
Ortaokul	66	2,98	0,59		
Lise	151	3,13	0,51		
Lisans	127	3,15	0,55		
Yüksek Lisans	51	3,12	0,60		
Doktora	32	3,16	0,52		

Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon puanlarının anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(5, 543) = 5.50, p < .05$].

Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin ($X_{ort} = 5.06$, $ss = .76$) akademik motivasyon puanları anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 4.41$, $ss = .99$) göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin ($X_{ort} = 5.07$, $ss = .82$) akademik motivasyon puanları anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 4.41$, $ss = .99$) göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin ($X_{ort} = 5.09$, $ss = .77$) akademik motivasyon puanları anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 4.41$, $ss = .99$) göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi yüksek lisans olan öğrencilerin ($X_{ort} = 4.92$, $ss = .70$) akademik motivasyon puanları anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 4.41$, $ss = .99$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.12’de görülmektedir.

Tablo 4.12 Akademik motivasyon puanlarının anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
İlkokul	122	5,06	0,76	5,50	0,001
Ortaokul	66	5,07	0,82		
Lise	151	5,09	0,77		
Lisans	127	4,82	0,75		
Yüksek Lisans	51	4,92	0,70		
Doktora	32	4,41	0,99		

Çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik yeterlilikleri puanlarının anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(5, 543) = 3.3$, $p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.79$, $ss = .60$) girişimcilik yeterlilikleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 3.45$, $ss = .67$) göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.79$, $ss = .54$) girişimcilik yeterlilikleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 3.45$, $ss = .67$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.13’de görülmektedir.

Tablo 4.13 girişimcilik yeterlilikleri puanlarının anne eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
İlkokul	122	3,65	0,55	3,3	0,006
Ortaokul	66	3,79	0,60		
Lise	151	3,79	0,54		
Lisans	127	3,71	0,47		
Yüksek Lisans	51	3,59	0,50		
Doktora	32	3,45	0,67		

4.4.5. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluşlarının baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(5, 543) = 2.61, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre baba eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.13, ss = .53$) öznel iyi oluş puanları baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere ($X_{ort} = 2.91, ss = .50$) göre anlamlı düzeyde yüksek; baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.22, ss = .47$) öznel iyi oluş puanları baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere ($X_{ort} = 2.91, ss = .50$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.14’de görülmektedir.

Tablo 4.14 ergen öznel iyi oluş puanlarının baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
İlkokul	81	2,91	0,50	2,61	0,02
Ortaokul	68	3,01	0,58		
Lise	166	3,06	0,57		
Lisans	131	3,13	0,53		
Yüksek Lisans	58	3,11	0,56		
Doktora	45	3,22	0,47		

Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(5, 543) = 3.37, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına

göre baba eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin ($X_{ort} = 5.12$, $ss = .83$) akademik motivasyon puanları baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 4.66$, $ss = .85$) göre anlamlı düzeyde yüksek; baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin ($X_{ort} = 5.06$, $ss = .80$) akademik motivasyon puanları baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 4.66$, $ss = .85$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.15'te görülmektedir.

Tablo 4.15 akademik motivasyon puanlarının baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
İlkokul	122	5,04	0,75	3,37	0,005
Ortaokul	66	5,12	0,83		
Lise	151	5,06	0,80		
Lisans	127	4,91	0,68		
Yüksek Lisans	51	4,76	0,89		
Doktora	32	4,66	0,85		

Çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerinin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(5, 543) = 2.36$, $p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.78$, $ss = .60$) girişimcilik yeterlilikleri puanları baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere ($X_{ort} = 3.48$, $ss = .59$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.16'da görülmektedir.

Tablo 4.16 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının baba eğitim düzeyi açısından karşılaştırılması

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
İlkokul	122	3,66	0,54	2,36	0,039
Ortaokul	66	3,75	0,55		
Lise	151	3,78	0,60		
Lisans	127	3,70	0,47		
Yüksek Lisans	51	3,67	0,47		
Doktora	32	3,48	0,59		

4.4.6. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon, Girişimcilik Eğilimi Değişkenlerinin Gelir Düzeyi Açısından Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluşlarının aile gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F(3, 545) = 5.69, p < .05$]. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunun anlaşılması için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre aile gelir düzeyi 12001 ve üstü olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.16, ss = .52$) öznel iyi oluş puanları aile gelir düzeyi 0-5500 olan öğrencilere ($X_{ort} = 2.92, ss = .64$) göre anlamlı düzeyde yüksek; aile gelir düzeyi 12001 ve üstü olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.16, ss = .52$) öznel iyi oluş puanları aile gelir düzeyi 5501-8500 olan öğrencilere ($X_{ort} = 2.96, ss = .54$) göre anlamlı düzeyde yüksek; aile gelir düzeyi 12001 ve üstü olan öğrencilerin ($X_{ort} = 3.16, ss = .52$) öznel iyi oluş puanları aile gelir düzeyi 8501-12000 olan öğrencilere ($X_{ort} = 3.00, ss = .55$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 4.17’de görülmektedir.

Tablo 4.17 Ergen öznel iyi oluş puanlarının gelir düzeyi açısından karşılaştırılması

Gelir Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
0-5500	54	2,92	0,64	5,69	0,001
5501-8500	83	2,96	0,54		
8501-12000	133	3,00	0,55		
12001 ve üstü	279	3,16	0,52		

Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin aile gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Analiz sonuçları Tablo 4.18’de görülmektedir.

Tablo 4.18 Akademik motivasyon puanlarının gelir düzeyi açısından karşılaştırılması

Gelir Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
0-5500	54	5,10	0,70	2,6	0,05
5501-8500	83	5,10	0,86		
8501-12000	133	5,01	0,76		
12001 ve üstü	279	4,88	0,80		

Çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik yeterliliklerin aile gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Analiz sonuçları Tablo 4.19’da görülmektedir.

Tablo 4.19 Girişimcilik yeterlilikleri puanlarının gelir düzeyi açısından karşılaştırılması

Gelir Düzeyi	N	Ort.	Ss	F	P
0-5500	54	3,57	0,54	1,23	0,29
5501-8500	83	3,75	0,61		
8501-12000	133	3,71	0,53		
12001 ve üstü	279	3,71	0,53		

4.5. Öznel İyi Oluş, Akademik Motivasyon ve Girişimcilik Eğilimi Değişkenleri Arası Korelasyonlar

Araştırmanın girişimcilik eğiliminin düzenleyici rol hipotezi gereği bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki olması gerekmektedir. Pearson korelasyon katsayısı, iki değişken arasındaki ilişkinin gücünü ölçmek için kullanılan bir istatistiksel ölçüdür ve -1 ile +1 arasında bir değer alır ve bu değer, iki değişken arasındaki ilişkinin doğası hakkında bilgi verir (Köklü ve diğ., 2006). Akademik motivasyon ve öznel iyi oluş değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısına bakıldığında $r=.29$ olduğu görülmektedir. Akademik motivasyon ve öznel iyi oluş değişkenleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısına bakıldığında $r=.36$ olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş değişkenleri arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Analiz sonuçları Tablo 4.20’de görülmektedir.

Tablo 4.20 Ergen öznel iyi oluş, akademik motivasyon ve girişimcilik eğilimi değişkenleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3
1.EÖİÖ	1	0,29**	0,36**
2.AMÖ	0,29**	1	0,51**
3.GYÖ	0,36**	0,51**	1

4.6. Düzenleyici Etki Model Analizi

Akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici bir rolünün olup olmadığının gözlemlenmesi amacıyla Process analizleri

gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarında ölçekler olan AMÖ ve EÖİÖÖ arasında girişimcilik eğiliminin düzenleyici bir rolü bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 4.21 Düzenleyici etkiyi gösteren regresyon analizi sonuçları

R	R ²	MSE	F	sd1	sd2	p
,3841	,1475	59,5070	31,4415	3,0000	545,0000	,0000

Tablo 4.21’de bulunan değerler incelendiğinde; modelin genelinin anlamlı olduğu ($F=31,4415$, $p(0.0000<0.05)$) ve bağımsız değişkenlerin (akademik motivasyon, girişimcilik eğilimi ve (akademik motivasyon “X” girişimcilik)) bağımlı değişken olan öznel iyi oluşu %14.75 oranında açıkladığı görülmektedir.

Tablo 4.22 Düzenleyici etkiyi gösteren regresyon analizi sonuçları

	Tahmin	s.h.	T	P	Alt Güven	Üst Güven
Sabit	46,2228	,3539	130,6114	,0000	45,5276	46,9180
Akademik Motivasyon	1,1989	,3833	3,1276	,0019	,4459	1,9519
Girişimcilik Eğilimi	2,4343	,3848	6,3263	,0000	1,6785	3,1902
Int_1	-,2369	,2546	-,9305	,3525	-,7369	,2632

Tablo 4.22’de yer alan regresyon katsayıları ve anlamlılık değerleri ile etkileşim değişkeninin modele katkı durumu incelendiğinde; etkileşim değişkeninin regresyon katsayısının anlamlı olmadığı görülmektedir ($p<.05$). Araştırma için gerçekleştirilen düzenleyici etki analizi sonuçlarına göre, %95 güven aralığındaki alt (-,7369) ve üst değerlerin (,2632) sıfır (0) değerini içeriyor olmasıyla birlikte akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin anlamlı bir düzenleyici etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın amacı ergenlerin akademik motivasyon düzeyleri ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolünü incelemektir. Girişimcilik eğilimi, bireyin içsel ve dışsal olarak geliştirdiği davranışlar sonucu girişimcilik faaliyetleri içerisinde yer alma isteği olarak söylenebilir. Bireyler sahip olduğu girişimcilik eğilimi ile fırsatları değerlendirme ve risk alma davranışları ardından da harekete geçme eğilimi gösterebilmektedir.

Bu bölümde 10, 11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin akademik motivasyon, öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi değişkenleri ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiler sunulmuştur. Ayrıca, akademik motivasyon, öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Son olarak, akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasında olan ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolünü test etmeye yönelik analizlerin ortaya koyduğu bulgular sunulmuştur. Araştırma problemine yönelik elde edilen bulgular, literatürde yer alan çalışmalar çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bölümde, bulgulara ilişkin değerlendirme yapılmış ve sınırlılıkları ile gelecek araştırmalar için öneriler tartışılmıştır.

5.1. Öznel İyi Oluş ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyi gibi sosyodemografik değişkenlere göre incelenmiştir. Bu bağlamda öznel iyi oluşun; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyi açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Araştırmada öznel iyi oluş, cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında erkeklerin ergen öznel iyi oluş düzeyleri kadınların öznel iyi oluş düzeylerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde öznel iyi oluş ve cinsiyet arasında olan ilişkinin

farklılaşabildiği görülmektedir. Bireylerin iyi oluş düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmayan araştırmalar bulunmakla birlikte (Akgündüz ve Bardakoğlu, 2012; Canbay, 2010; Çelik, 2008; Çevik, 2010; Eryılmaz ve Atak, 2011; Eryılmaz ve Ercan, 2011; Eken, 2010; Kartal, 2013; Kermen, 2013; Saygın, 2013; Nur Şahin, 2011; Şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala, 2012; Topuz, 2013; Tuzgöl-Dost, 2004, 2010; Uçan, 2013; Kasapoğlu ve Kış, 2016, akt. Kasapoğlu ve Kış, 2016); kadınların erkeklere göre daha yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip olduğu çalışmalar (Cenkseven, 2004; Dilmaç ve Bozgeyikli, 2009; Erbaş, 2012; Gündoğdu ve Yavuzer, 2011; Nigar, 2014; Sezer, 2011, akt. Kasapoğlu ve Kış, 2016) ve erkeklerin kadınlara göre daha yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Eryılmaz ve Ercan, 2011; Saföz-Güven, 2008; Tümkaya, 2011, akt. Kasapoğlu ve Kış, 2016). Saföz Güven (2008) lise öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada ise öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre öznel iyi oluş düzeyleri farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularından hareketle toplumsal cinsiyet kalıplarının sınırlayıcı etkilerinin göz önünde bulundurulması ve öğrencilerin bu sınırlayıcı etkilerden kaynaklanarak yaşamlarına ilişkin çıktılarının farklılaşması beklenmektedir. Cinsiyetler arasında görülen öznel iyi oluş farklılığının da kültüre ve literatürde yer alan çalışmalara göre farklılaşabildiği ancak bu farklılık içerisinde toplumsal cinsiyet rollerinin önemli bir etken olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmada öznel iyi oluş, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında öğrencilerin 10. sınıf öğrencilerinin öznel iyi oluşları 11. sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek; 12. sınıf öğrencilerinin öznel iyi oluşları 11. sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla öznel iyi oluş ile sınıf düzeyi değişkenleri arasında bir farklılığın olmadığı gösteren çalışmalar ile karşılaşılmaktadır (Özen, 2005; Çevik, 2010; Akgündüz ve Bardakoğlu, 2012, akt. Çelebi Demir ve Sezgin, 2015). Araştırma bulgusundan hareketle sınıf düzeyleri arasında oluşan öznel iyi oluş düzeylerinin farklılığı 11. sınıf eğitim-öğretim programının ve üniversite sınavına hazırlık senesine geçiş niteliğinin etkili olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmada öznel iyi oluş, okul türü değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında Özel Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları

Anadolu Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın aksine Saföz- Güven (2008) ve Çevik (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda okul türünün öznel iyi oluş düzeyi üzerinde farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çelik (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise genel lisede öğrenim gören öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin Anadolu lisesi ve Mesleki-Teknik liselerde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularından hareketle öznel iyi oluş düzeyinin Özel Lise öğrencilerinde daha yüksek düzeyde olmasına ilişkin Özel Lise öğrencilerinin aile gelir düzeyi ve üzerlerinde olan akademik beklenti seviyeleri ile ilişki olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmada öznel iyi oluş, anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında anne eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin öznel iyi oluşları anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin öznel iyi oluşları anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Baba eğitim düzeyi değişkeninde ise baba eğitim düzeyi lisans olan öğrencilerin öznel iyi oluş puanları baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek; baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilerin öznel iyi oluş puanları baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Özen (2005) tarafından yapılan araştırmada iyi oluş düzeyi ile ebeveynlerin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan diğer çalışmalar incelendiğinde öznel iyi oluş ile anne-baba eğitim farklılık sonucu görülmektedir (Güler ve Arı, 2019; Nur Şahin, 2011; Özcan, 2017; Turp 2017, akt. Arı ve Güler, 2019). Reisoğlu (2014) tarafından yürütülen araştırmada ise baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin öznel iyi oluş düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle öznel iyi oluş düzeyi anne-baba eğitim düzeyi ile anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu bulgudan hareketle anne-baba eğitim düzeyinin, çocuğa karşı olan tutum ve yaklaşımı etkileyebileceği düşünülmekle birlikte öznel iyi oluşu etkileyebilecek birçok değişkenin bulunması nedeniyle anne-baba eğitim düzeyinin de diğer değişkenler ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği tahmin edilmektedir.

Araştırmada öznel iyi oluş, gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında aile gelir düzeyi yükseldikçe öznel iyi oluş

düzeının anlamlı düzeyde yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde gelir düzeyi ile özneı iyi oluş arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşan alışmalar (Nur şahin, 2014; Reisoğlu, 2014; şahin, 2011, akt. Güler ve Arı, 2019) olmakla birlikte gelir düzeyinin yükselmesi ile özneı iyi oluşun da arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Akar, 2012; Aydoğdu, 2017; Bulut, 2017; Balcı, 2011; Canbay, 2010; Diener ve Biswas-Diener, 2003; Gökçe, 2016; Kermen, 2013; Özcan, 2017 akt. Güler ve Arı, 2019). Aile gelir düzeyi, yaşam standartlarına ilişkin önemli bir belirleyici unsur olma ihtimali taşımasından kaynaklı olarak ergenlerin özneı iyi oluş düzeylerine etkilediği tahmin edilmektedir. Ayrıca aile gelir düzeyi, ergenin hedeflerine ulaşmasında kolaylaştırıcı bir rol oynamasından (Tuzgöl Dost, 2004) ve yaşam refahı ile ilişkili olmasından kaynaklı olarak özneı iyi oluş düzeyiyle ilişki olması sonucunu oluşturduğu düşünölmektedir. Bu araştırma bulguları da aile gelir düzeyi ile özneı iyi oluş düzeyi arasında anlamlı fark olduğu ve gelir düzeyi yükseldikçe özneı iyi oluşun arttığını yönünde olan çalışmalar ile tutarlılık göstermektedir.

5.2. Akademik Motivasyon ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin akademik motivasyon düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyi gibi sosyodemografik değerşkenlere göre incelenmiştir. Bu bağlamda akademik motivasyonun; okul türü ve anne-baba eğitim düzeyi açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Araştırmada akademik motivasyon düzeyi, okul türlerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Okul türleri içerisinde sırasıyla Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik motivasyon düzeyleri Fen Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek; Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin akademik motivasyon düzeyleri Fen Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, Pakır (2006) tarafından yapılan çalışmada ise özel okullar, genel liseler, imam hatip liseleri ve meslek liseleri arasında özel okulların en üst düzeyde akademik başarı gösterdiği, meslek liselerinin ise en düşük seviyede akademik başarı gösterdiği; Sağlam (2009) tarafından yapılan araştırmada Anadolu

lisesi öğrencilerinin genel lise öğrencilerine göre akademik başarılarının daha yüksek olduğu; Polat (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırma da ise öğrencilerin akademik başarıları ile okul türleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna; Seyis (2011) tarafından yapılan araştırmada Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin akademik başarılarının fen ve mesleki-teknik liselerde öğrenim gören öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan bir başka çalışma da ise Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesinde öğrenim gören öğrencilerde tükenmişlik seviyesinin daha yüksek olduğu; Meslek Lisesi ve Genel Lise öğrencilerinin ise daha az tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013).

Araştırmada yer alan bulgulardan hareketle Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin Fen Lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olması okulların öğrenci akademik profilinde olan farklılıklar nedeniyle görüldüğü düşünülmektedir. Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin Fen Lisesi öğrencilerine göre anlamlı farklılık görülmesinin sebebi Fen Lisesi öğrencilerinde görülen tükenmişlik düzeyinin yüksek olması ile ilişkili olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca sonuç olarak akademik motivasyon düzeyi, araştırmada yer alan bulgulara göre okul türüne göre farklılaşabilmektedir. Buradan hareketle literatürde yer alan bir kısım çalışmalar ile tutarlılık gösterdiği ancak bir kısım araştırmalar ile örtüşmediği görülmektedir.

Araştırmada akademik motivasyon düzeyi, anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bulgulardan hareketle anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi yüksek lisans olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Baba eğitim düzeyinde ise baba eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek; baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyleri baba eğitim düzeyi doktora olan

öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre gruplar arasında anne-baba eğitim düzeyi yükseldikçe akademik motivasyon düzeyinin azaldığı görülmektedir.

5.3. Girişimcilik Eğilimi ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyi gibi sosyodemografik değişkenlere göre incelenmiştir. Bu bağlamda girişimcilik eğiliminin; cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyi açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Araştırmada girişimcilik eğilimi, cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında erkeklerin girişimcilik eğilimlerinin kadınların girişimcilik eğilimlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına araştırmalar görülmektedir (Aydın ve Er, 2015; Ekici, 2016; Özkara, 2019; Tükel ve ark., 2020). Bu araştırma bulgularının da literatürde yer alan pek çok çalışma ile tutarlık gösterdiği söylenebilir. Araştırma bulgusuna erkeklere atfedilen aktif olma, bağımsızlık ve maddi kazanç sağlama sorumluluğu gibi durumlardan kaynaklı olarak ulaşıldığı tahmin edilmektedir. Bu noktada toplumsal cinsiyet rollerinin ve kültürel unsurların girişimcilik eğilimi ve cinsiyet arasında olan ilişkide önemli bir etken olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmada girişimcilik eğilimi, anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularında anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin girişimcilik eğilimi anne eğitim düzeyi doktora olan göre anlamlı düzeyde yüksek; anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri anne eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baba eğitim düzeyinde ise baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri baba eğitim düzeyi doktora olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde anne-baba eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşan araştırmalar görülmektedir (Aydın ve Er, 2015; Bakır, 2020; İbicioğlu ve ark.,

2009). Ayrıca anne eğitim düzeyi ile girişimcilik eğiliminin ilişki olduğunu gösteren Arıbaş (2019) ve Karataş (2018) çalışmalarında baba eğitim düzeyi ile girişimcilik eğilimi ile arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada ise belirli gruplar içerisinde anne-baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilere göre girişimcilik eğilimin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle anne-baba eğitim düzeyi daha düşük olan öğrencilerin maddi kazanç sağlama ve yaşam refahlarını arttırabilme adına girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Aynı zamanda anne-baba eğitim düzeyleri düşük olan öğrencilerin geleceklerini yönlendirme isteklerinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

5.4. Akademik Motivasyon, Öznel İyi Oluş ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi

Akademik motivasyon, öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiler, psikolojik ve sosyal faktörlerin etkileşimini yansıtan önemli bir araştırma alanıdır. Bu ilişkiler, bireylerin öğrenme, başarı, özsaygı, girişimcilik ve inovasyon yetenekleri gibi faktörler üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlar. Korelasyon analizi sonuçlarına göre araştırmada yer alan değişkenler arasında farklı düzeylerde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmaktadır. Bu bölümde akademik motivasyon, öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma bulgularında görüleceği üzere akademik motivasyon ve öznel iyi oluş değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısına $r=.29$ olarak bulunmuştur. Buradan hareketle akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasında pozitif yönde olan ilişkinin varlığından söz edilebilir.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasında ilişki olduğu sonucu görülmektedir. Bu nedenle araştırmanın, literatürde yer alan çalışmalar ile tutarlı olduğu söylenebilir. Eryılmaz (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öznel iyi oluş, içsel ve dışsal motivasyonla pozitif yönlü ilişkili iken motivasyonsuzlukla ilişkili bulunmamıştır. Canbay (2010:11) ise çalışmada öznel iyi oluş ile akademik başarı tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz etmiştir. Uluslararası çalışmalarda ise öznel iyi oluş ile içsel motivasyon ise pozitif yönlü ilişki taşıırken dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk

olumsuz yönde ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. (Deci ve Ryan, 1991; Sheldon ve Bettencourt, 2002). Ayrıca amaç belirleme davranışının motivasyonel bir sürecin ardından gerçekleştiği varsayımında ergenlerde kariyer için amaç belirlemenin öznel iyi oluşlarına olumlu etkisinin olduğu sonuçlar içeren çalışmalar da alan yazında görülmektedir (Emmons, 1986, 1999; Klinger, 1998, akt. Kahraman vd. 2019). Buradan hareketle akademik motivasyonları yüksek düzeyde olan bireylerin öznel iyi oluşlarının da yüksek düzeyde olacağı tatmin edilmektedir.

Akademik motivasyon, bir kişinin akademik hedeflere ulaşmak için yaptığı çaba düzeyini ifade eder. Akademik motivasyon, öğrencilerin okulda başarılı olmak için ne kadar çaba harcadıklarını ve ne kadar yüksek bir performans sergilediklerini belirleyen bir faktördür. Öznel iyi oluş ise bireyin hayatında genel olarak ne kadar mutlu ve tatmin olduğunu ifade eder. Öznel iyi oluş, bireylerin kendilerini fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak iyi hissetmeleriyle ilgilidir. Araştırmalar, akademik motivasyonun öznel iyi oluş ile pozitif bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Akademik motivasyonu yüksek olan bireylerin genellikle daha mutlu ve tatmin olacağı düşünülmektedir.

Girişimcilik eğilimi ile öznel iyi oluş arasında olan ilişki ise araştırma bulgularına göre $r=.36$ olarak bulunmuştur. Buradan hareketle girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Literatür incelendiğinde girişimcilik ile öznel iyi oluş arasında olan ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Van der Zwan ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda girişimci bireylerin daha fazla öznel iyi oluşa sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Uçkun vd., 2019). Örnek verilen çalışma ile araştırma bulguları tutarlılık göstermektedir. Girişimcilik eğilimi ise kişinin yeni fırsatlar yaratma, risk alma ve inovasyon yapma konusunda gösterdiği eğilimdir. Araştırma bulguları ışığında girişimcilik eğilimine sahip bireylerin yaşamlarında daha mutlu ve tatmin oldukları beklenmektedir.

5.6. Akademik Motivasyon ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolüne İlişkin Değerlendirme

Akademik motivasyon, öznel iyi oluş ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiler oldukça karmaşıktır ve farklı faktörlerden etkilenirler. Akademik motivasyon ve öznel

iyi oluş arasında pozitif bir ilişki, girişimcilik eğilimi ile öznel iyi oluş arasında da pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak girişimcilik eğiliminin akademik motivasyon ve öznel iyi oluş ilişkisinde düzenleyici role sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazında temel motivasyon kaynakları arasında güç ihtiyacı, ait olma ihtiyacı ve başarı ihtiyacı olarak üç unsur ön plana çıkmaktadır (Özçoban ve Özkul, 2019). Motivasyon kaynaklarının girişimcilik eğilimine sahip bireyler ile örtüştüğü görülmektedir. Buradan hareketle akademik motivasyon ve girişimcilik eğiliminin, bireyin öznel iyi oluş düzeyini belirli bir noktada açıkladığı sonucuna araştırma bulgularında da ulaşılmıştır. Ancak girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü açıklanamamıştır. Bu duruma ilişkin çeşitli faktörlerin süreç içerisinde yer alması ve girişimcilik eğilimi ile öznel iyi oluş arasında olan ilişkinin akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasında olan ilişkiden daha kuvvetli olduğu sonucu neden olarak gösterilebilir.

5.7. Genel Değerlendirme

Araştırmada elde edilen bulgulara göre akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin 10., 11., ve 12. sınıf öğrencilerinde düzenleyici role sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, akademik motivasyon düzeyi ile girişimcilik eğilimi değişkenlerinin ergenlerin öznel iyi oluşlarını birlikte etkilemediği bulgusunu ortaya çıkartmıştır.

Girişimcilik kavramı, çağın gereklilikleri nedeniyle günden güne daha çok üzerine çalışılan ve araştırmalar yapılan bir kavram olarak alan yazında yer bulmaktadır. Buradan hareketle bireylerin sahip olduğu girişimcilik eğilimine ilişkin destekleme çalışmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma sürecinde de girişimciliğin düzenleyici rolüne ilişkin bir model üzerinde ilerlenerek öğretim sürecinde de yer verilip verilemeyeceğine ilişkin çalışılmıştır. Ancak araştırma bulguları girişimcilik eğiliminin öznel iyi oluş ile olan orta düzeyde anlamlı ilişkisini gösterse de akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasında olan düzenleyici rolünü açıklamamaktadır. Bu nedenle girişimcilik eğiliminin kavramsal olarak tekrar incelenmesi ve girişimcilik eğilimi içerisinde yer alan unsurlar tekrar değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın temel problemlerinden olan sosyo-demografik değişkenler ile akademik motivasyon, girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş değişkenleri arasında olan ilişkiye yönelik bulgular genel olarak alan yazında yer alan araştırmalar ile örtüşmektedir. Akademik motivasyon, girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş, sosyo-demografik nitelikler ile ilişkili olduğu ve bu üç kavrama yönelik belirleyici bir faktör olması araştırma sürecinde beklenen bir sonuç olarak yer tutmaktadır.

Akademik motivasyon, girişimcilik eğilimi ve öznel iyi oluş arasında olan ilişkiler genel olarak incelendiğinde alan yazında yer alan çalışmalar ile örtüşmektedir. Akademik motivasyon ile öznel iyi oluş arasında olan zayıf düzeyde ilişkiden hareketle öğrencilerin akademik motivasyonları ile akademik başarılarını artırma girişimlerinde bulunduğu ve öznel iyi oluşlarına olumlu yönde etki ettiği tahmin edilmektedir. Girişimcilik eğilimi ile öznel iyi oluş arasında olan zayıf düzey ilişkiden hareketle öğrencilerin girişimcilik eğilimi risk alma davranışı ile çeşitli deneyimlerde bulunması ve girişimcilik eğilimi ile özgüvenlerinin, başarı arayışlarının desteklenmesi ile öznel iyi oluşlarına olumlu yönde etki ettiği düşünülmektedir.

5.8. Öneriler

5.8.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada akademik motivasyon ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü incelenmiştir. Araştırma örneklemini ortaöğretim kademesinde bulunan 10., 11. ve 12. Sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma konusu ile ilgili ergen örnekleminde yapılacak nitel bir çalışma ergenlik girişimcilik algıları ve beklentileri hakkında derinlemesine bilgi verebileceği için literatüre katkıda bulunabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında genel anlamda beklenen yönde sonuçlanmadığı söylenebilir. Sonuçlar incelendiğinde ulaşılan bulguların farklılık göstermesinin sebebi çalışmadaki yöntem ve örneklem farklılıklarından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Araştırma konusu ile ilgili yapılabilecek çalışmaları görülen farklılıkların sebebini daha açık bir şekilde belirlemesi beklenmektedir.

Araştırma konusu ile ilgili yapılacak kültürler arası karşılaştırmalar için bu araştırmadan farklı kültürlerde veya farklı örneklemelerde çalışmalar yürütülebilir. Araştırma konusuna ek olarak katılımcıların yerleşim yerlerine veya hayatlarının büyük kısmını geçirdikleri yerleşim yerleri alınarak yeni bir inceleme yapılabilir. Yerleşim yerlerinin katılımcıların yaşama dair beklentileri, tatmin oluş düzeyleri, girişimcilik eğilimleri, girişimcilik fırsatları ve beklentileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tahmin edilmektedir. Farklı yerleşim yerlerinin çalışılmasıyla araştırma bulgularına ek olarak çeşitli bakış açıları kazanılabilir.

Bu araştırmada girişimcilik eğiliminin düzenleyici rolü ele alınmıştır. Gelecek araştırma değişkenleri arasında çeşitli bilişsel yetiler, kişilik özellikler ve psikolojik ihtiyaçlar gibi kavramlar da sürece dahil edilerek incelenebilir. Ek olarak gelecek çalışmalarda girişimcilik eğiliminin aracılık etkisi de incelenerek modelin daha geniş hale getirilebilme imkânı olacağı tahmin edilmektedir. Böylelikle çalışma bulgularının daha güçlü hale geleceği düşünülmektedir.

5.8.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Akademik motivasyonun öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyine dair etkili olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle bu alanda çalışan okul psikolojik danışmanları ve diğer ilgili gruplar yüksek lisans kapsamında yapılan bu araştırmanın sonucunu bir bilgi kaynağı olarak kullanabileceği düşünülebilir.

Akademik motivasyon ve girişimcilik eğiliminin öznel iyi oluş düzeyini etkilediği düşünüldüğünde bu alanda çalışan uygulayıcılara bireyin ele alınmasına ilişkin detaylı bilgilerin elde edilmesinde bu araştırmanın imkân sağlayacağı düşünülebilir.

Yüksek lisans tezi kapsamında yapılan bu araştırmada öznel iyi oluş düzeyini etkilemek amacıyla akademik motivasyon veya girişimcilik eğilimi ile ilgili psikoeğitim programları geliştirilip uygulanabileceği düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Abirami, V. ve Kumar, S. S. (2014). Entrepreneurial awareness among the college students to become an entrepreneur with reference to tirupur district. *AJMS*, 3(2), 8-11.
- Ağca, V. ve Yörük, D. (2006). Bağımsız girişimcilik ve iç girişimcilik arasındaki farklar: kavramsal bir çerçeve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 155-173.
- Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğin temel bilgileri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Aktürk, E. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Düzce Üniversitesinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Düzce.
- Alan, H. (2020). Genç girişimciliği ve sosyal girişimcilik: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (28), 997-1027.
- Alderman, M. K. (2004). *Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning* (2. baskı). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Alemdağ, C., Öncü, E. ve Yılmaz, A. K. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlikleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(1), 23-35.
- Alivernini, F. ve Lucidi, F. (2011). Relationship between social context, self-efficacy, motivation, academic achievement, and intention to drop out of high school: a longitudinal study. *The Journal of Educational Research*. 104, 241-252.
- Ames, C. ve Archer, J. (1988). Achievement goals in the classroom: Students' learning strategies and motivation processes. *Journal of Educational Psychology*, 80(3), 260–267.
- Anderman, E., Gray, D., & Chang, Y. (2013). Motivation and classroom learning. İçinde W. Reynolds, G. Miller ve I. Weiner (Edt.), *Handbook of psychology* (2. baskı., ss. 99–116). Hoboken, NJ: Wiley.
- Arı, E. & Güler, Y. (2019). Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(18), 185-212.
- Arıbaş AN. (2019). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 90-106.
- Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Arpacı, İ. (2015). Eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretim etkinliğinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 138-154.

Arslan K (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, (6), 1- 11.

Asıcı, E., ve İkiz, F.E. (2019). Okulda öznel iyi oluşun okul iklimi ve öz-yeterlik açısından yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 621-638.

Atkinson, J. W. (1964). *An Introduction to Motivation*. Princeton, NJ: Van Nostrand.

Ayar, İ. (2019). Tüketicilerin sürdürülebilir tüketim niyetinin planlı davranış teorisi kapsamında belirlenmesi. Doktora Tezi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Karabük.

Aydın, S. & Er, B. (2015). Meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemeye yönelik bir alan araştırması. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 1(2), 87-105.

Aydın, S., Keskin, M. Ö. ve Yel, M. (2014). Öz-düzenleme ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik Çalışması. *Turkish Journal of Education*, 3 (1), 24-33.

Aypay, A. ve Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 167-179.

Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik:sosyo-kültürel bir perspektif, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 139-160.

Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimcikültür: sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.

Baard, P.P., Deci, E.L. ve Ryan, R.M. (2004). Intrinsic need satisfaction: a motivational basis of performance and well-being in two work settings. *Journal of Applied Social Psychology*, 34, 2045-2068.

Bakır, Y. (2020). Z Kuşağı Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesinde Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü: Nizip İlçesindeki Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Şanlıurfa.

Balkis, M. (2018). Academic amotivation and intention to school dropout: the mediation role of academic achievement and absenteeism. *Asia Pacific Journal of Education*, 38(2), 257-270.

Ballı, A. (2017). Girişimcilik ve girişimci tipolojileri. Süleyman Demirel Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 143-166.

Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117–148.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman

Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: an agentic perspective. *Annual Reviews Psychology*, 52, 1-26.

Barkawi, W. (2015). The dynamic new trends of entrepreneurship. *Entrepreneur Middleeast*. <https://www.entrepreneur.com/article/247319>

- Barutçu, E., Barutçu, E. & İrmış, A. (2012). Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- Basım, N. ve Şeşen H. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.
- Başar, M. (2013). *Girişimcilik: girişimcilik ve girişimcilik süreçleri* (Ürper, Y. Edt.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Bedük, A., Eryeşil, K. & Oğuz, H. (2016). Kadın ve erkek girişimcilerin algılama farklılıkları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19(41. Yıl özel sayısı)1-15.
- Bektaş, Ç. & Köseoğlu, M. A. (2007). Aile işletmecilik kültürünün girişimcilik eğilimine etkileri ve bir alan araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2), 297-317.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescent: the link between subjective well-being, internal resources and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(2), 67-79.
- Bird, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: the case for intention. *The Academy of Management Review*, 13(3), 442-453.
- Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik güdülenme ölçeği: Geliştirmesi, geçerliği, güvenilirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 83-98.
- Bozgeyik, A. (2005). Kriz dönemlerinde girişimcilik neden daha önemli? www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=577. Erişim tarihi: 05 Nisan 2023.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K. (2013). Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimindeki etkisi: potansiyel girişimciler üzerinde bir araştırma, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik eğilimi: marmara üniversitesi işletme bölümü öğrencileri üzerinde bir araştırma*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bradburn, N. (1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Canbay, H. (2010). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.
- Carr, A. (2016). *Pozitif psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Cevher, E. (2016). Yenilikçi girişimciliğin geliştirilmesinde girişimcilik eğitiminin önemi:meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17(37).
- Clark, M. H. & Schroth, C. A. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and Individual Differences*, 20(1), 19-24.

- Coulter, M. (2003) *Entrepreneurship in action* (2. baskı). New Jersey: Prentice Hall.
- Coulter, M. ve Robbins, P. S. (2003). *Management* (7. baskı). New Jersey: Prentice Hall.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. NewYork: Harper Collins Modern Classics.
- Cüceloğlu D. (2003), *İnsan ve davranışı: psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (1994) *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakıcı, A. (2004). Kadın girişimcilerin işletme fonksiyonlarındaki etkisinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 1-15.
- Çakır, E. (2006). Anadolu öğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.
- Çapulcuoğlu, U. & Gündüz, B. (2013). Lise öğrencilerinde tükenmişliğin cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve algılanan akademik başarı değişkenlerine göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 12-24.
- Çelebi D. Ç. ve Sezgin O. (2015). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile ahlâkî olgunluk seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 99-146.
- Çelik, A., İnce, M. & Bozyiğit, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini etkileyen ailesel faktörleri belirlemeye yönelik bir çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 113-124.
- Çelik, Ş. (2008). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. & Alparslan, A. M. (2012). Türkiye’de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 229-247.
- Çevik, N. (2010). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordayan bazı değişkenler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Çolak, E. & Cırık, İ. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Motivasyon Kaynaklarının İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(4), 1307-1326.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Berlin: Springer Science & Business Media.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. İçinde R. A. Dienstbier (Edt.), *Nebraska Symposium on Motivation, 1990: Perspectives on motivation* (ss. 237–288). University of Nebraska Press.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). Motivation, personality, and development within embedded social contexts: an overview of self-determination theory. İçinde R. M.

Ryan (Edt.), *Oxford Handbook of Human Motivation* (ss. 85-107). Oxford, UK: Oxford University Press.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2014). Autonomy and need satisfaction in close relationships: Relationships motivation theory. İçinde N. Weinstein (Edt.), *Human motivation and interpersonal relationships: Theory, research, and applications* (ss. 53–73). Springer Science & Business Media.

Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., & Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 325–346.

Deci, E. ve Ryan, R. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-269.

Deci, E.L., Ryan, R.M. (2016). Optimizing Students’ Motivation in the Era of Testing and Pressure: A Self-Determination Theory Perspective. İçinde Liu, W., Wang, J., Ryan, R. (Edt) *Building Autonomous Learners* (ss. 9-29). Springer, Singapore.

Deci, E.L., Ryan, R.M., Williams G.C. (1996). Need satisfaction and the self-regulation of learning. *Learning and Individual Differences*, 8(3), 165-183.

Deckers, L. (2005). *Motivation: Biological, psychological and environmental* (2. baskı). Pearson: Allyn and Bacon.

Deiner, E. (2001). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.

Demir-Güdül, M. (2015). The relationship between university students’ academic motivation profiles and psychological needs, academic procrastination and life satisfaction. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Anadolu Üniversitesi*, Eskişehir.

Deneve, K.M., Cooper, H. (1998). The Happy Personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124(2), 197-229.

Diener E, Ryan K. (2009). Subjective well-being: a general overview. *South African Journal of Psychology*. 39(4), 391-406.

Diener, E. (2003). What is positive about positive psychology: The curmudgeon and Pollyanna. *Psychological Inquiry*, 14, 115-120.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.

Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture and subjective well-being: emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review Psychology*, 54(1), 403-425.

Diener, E., Oishi, S., Lucas, R.E. (2000), Money and Happiness. E. Diener, E. M. Suh. (Edt.), *Culture and subjective well-being* (ss. 185-218). USA: The MIT Press.

Diener, E., Pressman, S. D., Hunter, J. ve Delgadillo-Chase, D. (2017). If, why, and when subjective well-being influences health, and future needed research. *Appl Psychol Health Well Being*, 9(2): 133–167.

Diener, E., Seligman, M. (2002). Very happy people. *American Psychological Society*, 13(1), 81-84.

Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress, *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.

- Diener, E., Suh, E., & Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Dilsiz, I. ve Kölük, N. (2005). *Girişimcilik*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Dinç, M. & Akçakanat, T. (2018). Planlanmış davranış teorisi bağlamında girişimcilik niyeti üzerinde makyavelist kişiliğin etkisi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. UİK Özel Sayısı, 761-780.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Doğaner, M. & Altunoğlu, A. E. (2010). Adnan menderes üniversitesi nazilli iktisadi ve idari bilimler fakültesi işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 103-110.
- Dost, T.M. (2004). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Efeoğlu, E. (2014). Çevreci açıdan girişim; eko-girişimcilik. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 103-118.
- Ekici, E. (2016). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimini belirlemede planlanmış davranışlar teorisi ve girişimcilik eğitiminin rolü. Yüksek Lisans Tezi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.
- Elliott, E. S., & Dweck, C. S. (1988). Goals: An approach to motivation and achievement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(1), 5-12.
- Erkuş, A. (2013). Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci. Seçkin.
- Ertem, H. (2006). Ortaöğretim öğrencilerinin kimya derslerine yönelik güdülenme tür (içsel ve dışsal) ve düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenlerde Öznel iyi oluşu artırma stratejilerini kullanma ile akademik motivasyon arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri*, 13(2), 77-84.
- Feist, G. J., Bodner, T. E., Jacobs, J. F., Miles, M. & Tan, V. (1995), Integrating top-down and bottom-up structural models of subjective well-being: A longitudinal investigation, *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(1), 138-150.
- Gencer, N. (2018). Öznel iyi oluş: genel bir bakış. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2621-2638.
- George, D. and Mallery, P. (2010). Spss for windows step by step: a simple guide and reference 17.0 update. (10. Baskı). Pearson, Boston.
- Gottfried, A. E., Fleming, J. S., & Gottfried, A. W. (2001). Continuity of academic intrinsic motivation from childhood through late adolescence: A longitudinal study. *Journal of educational psychology*, 93(1), 3.
- Gottfried, A.E. (1985). Academic intrinsic motivation in elementary and junior high school students. *Journal of Educational Psychology*, 77(6), 631-645.

- Gökçe, E., Öztuna, D., ve Elhan, H. A. (2011). Adaptation of harter's scale of intrinsic versus extrinsic motivational orientation in the classroom to primary schools in turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 42, 79-94.
- Gömleksiz, M. N. & Serhatlıoğlu, B. (2014). Öğretmen adaylarının akademik motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173(173), 99-128.
- Graham, S., & Weiner, B. (2012). Motivation: Past, present, and future. İçinde K. R. Harris, S. Graham, T. Urdan, C. B. McCormick, G. M. Sinatra, & J. Sweller (Edt.), *APA educational psychology handbook, Vol. 1. Theories, constructs, and critical issues* (ss. 367-397). American Psychological Association.
- Graham, S., & Williams, C. (2009). An attributional approach to motivation in school. İçinde K. R. Wenzel & A. Wigfield (Edt.), *Handbook of motivation at school* (ss. 11-33). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Gurbuz, G. and Aykol, S. (2008) Entrepreneurial intentions of young educated public in Turkey. *Journal of Global Strategic Management*, 4, 46-56.
- Gürbüz, H. (2008). Girişimcilik eğilimiyle ilişkili faktörlerin belirlenmesi ve eskişehir osmangazi üniversitesi İİBF öğrencilerinde bir uygulama. 2. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Bıkk, 485-493, 7-10 Mayıs.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: İspir Hamza Polat MYO örneği, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.
- Halıcı, E. (2008). Girişimcilik ve Teknoparklar: Girişimciliğin Eski ve Yeni Yüzü. http://www.emo.org.tr/ekler/1f860e3b7f548ab_ek.pdf, Erişim tarihi: 26.05.2023.
- Hattie, J. (2014). *Self-concept*. Psychology Press.
- Hisrich, R. D. ve Peters, M. P. (1998). *Entrepreneurship*. New York: Irwin Mc Graw Hill.
- İbicioğlu, H., Özdaşlı, K. & Alparıslan, A. M. (2009). Girişimci özellikler ve girişimcilik türü tercihi üzerinde ebeveyn etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 12(1-2), 521-538.
- İşcan, Ö. F. & Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Kahraman, A., Artıran, M. & Eryılmaz, A. (2019). Motivasyon unsurlarının ergenlerde öznel iyi oluşa etkileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(19), 105-120.
- Kalfaoğlu, S. & Öge, H. S. (2018). Fırsat girişimcisinin yeni özelliği: polikronisite. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(2), 166-182.
- Kararımak, Ö., & Siviş, R. (2008). Modernizmden postmodernizme geçiş ve pozitif psikoloji. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 102-115.
- Karakaş, F. A. (2012), İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğiliminin karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Çanakkale.
- Karasar, N. (2011). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel Yay.

- Karataş İ. (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. Yüksek Lisans Tezi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Bartın.
- Karataş, H. & Erden, M. (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Education Sciences*, 7(4), 983-1003.
- Kasapoğlu, F. & Kış, A. (2016). Öznel iyi oluşun cinsiyet açısından incelenmesi: bir meta-analiz çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 770-782.
- Kaya, A. (2017). *Bilişim ve iletişim çağında girişimcilik ve Kobi yönetimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Keleş, H., Kırıl Özkan, T., Doğaner, M. & Altunoğlu, A. (2012). Önlisans öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (9), 107-118.
- Keskin, Ö. & Korkutata, A. (2018). Reviewing academic motivation levels of students study in different faculties in terms of certain variables (Sakarya university case). *Journal of Education and e-Learning Research*, 5(2), 208-216.
- Keskin, S. (2016). Yeşil girişimcilik. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 285-294.
- Keyes, C. L., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.
- Kılıç, S. Güler Aydın D. (2014). İktisadi ve toplumsal dönüşüm ve yenilikçi girişimci. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 143-158.
- Kılıç, Y., Keklik, Y. & Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 423-435.
- King, L., Richards, H.J. & Stemmerich, E. (1998). Daily goals, life goals and worst fear: means, ends and subjective well-being. *Journal of Personality*, 66(5), 713-744.
- Komaraju, M., Karau, S.J. and Schmeck, R.R. (2009) Role of the big five personality traits in predicting college students' academic motivation and achievement. *Learning and Individual Differences*, 19, 47-52.
- Konu, A.I., Lintonen, T.P. & Rimpela, M.K. (2002). Factors associated with schoolchildren's general subjective well-being. *Health Education Research*, 17(2), 155- 165.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: bülent ecevit üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Korkmazer F (2020). Üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon algılarının incelenmesi üzerine bir alan çalışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(20), 502- 515.
- Kök, S. (2007). *Küçük ve orta ölçekli işletmeler ve kadın girişimciliği*. Denizli: Denizli Ticaret Odası Ekonomik Araştırma Serisi.
- Krueger, N. F. & Carsrud, A. L. (1993). Entrepreneurial intentions: applying the theory of planned behavior. *Entrepreneur ve Regional Development*, 5, 315-330.

- Küçüktekin, K. (2006). Girişimcilik politikası çerçevesinde avrupa birliği'nin kobi politikası ve avrupa birliği müktesebatına uyum çerçevesinde türkiye'nin kobi politikası. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı*, Ankara.
- Lambing, P. ve Kuhcl, R. C. (2000). *Entrepreneurship* (2nd ed.). Prentice Hall.
- Lazarus, R., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York, NY: Springer
- Lepper, M. R., Sethi, S., Dyaldin, D., & Drake, M. (1996). Intrinsic and extrinsic motivation: A developmental perspective. S. S. Luthar, J. A. Burack, D. Cicchetti, & J. R. Weisz (Edt.), *Developmental psychopathology: Perspectives on adjustment, risk, and disorder* içinde (ss. 23-50). Cambridge: Cambridge University Press.
- Mahon, N.E., Yarcheski, A. ve Yarcheski T.J. (2005). Happiness as related to gender and health in early adolescents. *Clinical Nursing Research*. 14(2) S:175190.
- Malkoç, A. (2011). Öznel iyi oluş müdahale programının üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerine etkisi. Doktora Tezi. *Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Marangoz, M. vd., (2014). Eğitim alanı girişimcilik niyetini nasıl etkilemektedir? Üniversite öğrencilerine yönelik bir inceleme. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 75-95.
- Mercan, O. (2019). Ergenlerde karar verme stillerinin öznel iyi oluş ve umut ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Mhango, M. W. (2006). Assessing Entrepreneurial career intentions of family and consumer sciences students in higher education: A model testing approach. Iowa: Iowa State University, A dissertation submitted to the graduate faculty in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy. Masters Thesis. *Iowa State University*, Ames, Iowa.
- Moneta, G. (2004). The flow model of intrinsic motivation in Chinese: Cultural and personal moderators. *Journal of Happiness Studies*, (5), 181-217.
- Murayama, K., Elliot, A. J., Friedman, R. (2012). Achievement goals and approach-avoidance motivation. İçinde (R M Ryan, Edt.), *The Oxford handbook of human motivation* (ss. 191-207). Oxford: Oxford University Press.
- Müftüoğlu, T. (1996). *Girişimcilik*, Eskişehir: AU-AOF Yayınları.
- Myers, D.G. ve Diener, E. (1995). Who is happy?. *Psychological Science*, 6(1), 10-17.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91(3), 328-346.
- Ormrod, J. E. (2013). *Öğrenme psikoloji [Learning psychology]*. (Çev: M. Baloğlu Edt.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Otis, N., Grouzet, F. M. E., & Pelletier, L. G. (2005). Latent motivational change in an academic setting: a 3-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 97, 170-183.

- Öneren, M. (2012). İç Anadolu bölgesindeki genç nüfusun girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 7-28.
- Örücü, E., Kılıç, R. ve Yılmaz, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinde ailesel faktörlerin etkisi üzerine bir uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 27-47.
- Özçoban, E. & Özkul, A. S. (2019). Temel motivasyon kaynaklarının girişimcilik eğilimi üzerine etkisi: süleyman demirel üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(3), 813-828 .
- Özçoban, E. (2018). Temel motivasyon kaynaklarının girişimcilik eğilimi üzerine etkisi: süleyman demirel üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Isparta.
- Özdemir, Lütfiye, (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin sosyo-demografik özellikler açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 41-65.
- Özdemir, Y. ve S. Mazgal (2012). Bir kariyer tercihi olarak girişimcilikte dışsal faktörlerin etkisi: Sakarya örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1), 87-102.
- Özdevecioğlu, M. & Cingöz, A. (2009). Sosyal girişimcilik ve sosyal girişimciler: teorik çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (32), 81-95.
- Özen, Ö. (2005). Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Özer, G. (2009). Öz-belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Özgüner, M. (2015). Girişimcilik tipleri ve kişilik tipleri ilişkisi üzerine bir inceleme. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(1), 148-160.
- Özhan, D. A. (2016). *Tüm boyutlarıyla girişimcilik*. İstanbul: Hümanist Kitap Yayıncılık.
- Özkara, A. B. (2019). Spor lisesi öğrencilerinin, sportif etkinliklere katılımlarına göre girişimcilik yeterliliklerinin incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Ek Sayı (1), 1304-1312.
- Öztekin, Ö. (2013). Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi*, Eskişehir.
- Öztırak, M. (2017). Kurumsal eğitim veren öğretmenlerde girişimci kişilik ile işkoliklik ilişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. İstanbul.
- Pakır, Ferit (2006). Aile sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile mezun olunan lise türünün öğrencilerin üniversite giriş sınavındaki başarıları üzerindeki etkileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Van.

- Patrick, H., Neighbors, C., & Knee, C. R. (2004). Appearance-related social comparisons: the role of contingent self-esteem and self-perceptions of attractiveness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(4), 501–514.
- Pintrich, P. R. ve Schunk, D. H. (2002). *Motivation in education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Ratelle, C. F., Guay, F., Vallerand, R. J., Larose, S., & Sen cal, C. (2007). Autonomous, controlled, and amotivated types of academic motivation: A person-oriented analysis. *Journal of Educational Psychology*, 99(4), 734.
- Reeve, J. (2009). Why teachers adopt a controlling motivating style toward students and how they can become more autonomy supportive. *Educational Psychologist*, 44, 159-175.
- Reiso lu, S. (2014).  niversite   rencilerinin  znel iyi olu larını yordamada be  faktör ki ilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zek nın rolü. Yayınlanmamı  Doktora Tezi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi, E itim Fakültesi*, Trabzon.
- Reiso lu, S., & Yazıcı, H. (2017).  niversite   rencilerinin  znel iyi olu larını yordamada be  faktör ki ilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zek nın rolü. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 888-912.
- Rouse, H. L., & Fantuzzo, J. W. (2009). Multiple risks and educational well being: A population-based investigation of threats to early school success. *Early Childhood Research Quarterly*, 24(1), 1-14.
- Ryan, R. M. (Ed.). (2012). *The Oxford handbook of human motivation*. OUP USA.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2006). Self-regulation and the problem of human autonomy: does psychology need choice, self-determination, and will? *Journal of Personality*, 74, 1557-1586.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2009). Promoting self-determined school engagement: Motivation, learning, and well-being.  inde K. R. Wenzel & A. Wigfield (Edt.), *Handbook of motivation at school* (s. 171–195). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2011). A self-determination theory perspective on social, institutional, cultural, and economic supports for autonomy and their importance for well-being.  inde V. I. Chirkov, R. M. Ryan, & K. M. Sheldon (Edt.), *Human autonomy in cross-cultural context: Perspectives on the psychology of agency, freedom, and well-being* (ss. 45–64). Springer Science + Business Media.
- Ryan, R. M., & Hawley, P. (2016). Naturally good? Basic psychological needs and the proximal and evolutionary bases of human benevolence.  inde K. W. Brown & M. Leary (Edt.), *The Oxford handbook of hypo-egoic phenomena* (ss. 205-222). New York: Oxford University Press.
- Ryan, R. M., & Moller, A. C. (2017). Competence as central, but not sufficient, for high-quality motivation: A self-determination theory perspective.  inde A. J. Elliot,

C. S. Dweck, & D. S. Yeager (Edt.), *Handbook of competence and motivation: Theory and application* (2. baskı, ss. 214–231). Guilford Press.

Ryan, R. ve Deci, E. (2000). Self – Determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well- being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.

Saföz Güven, İ.G. (2008). Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.

Sağlam, Ömer (2009). Ortaöğretim kurumlarında yaşanan şiddet olgusu; ankara sincan örneğinde öğrencilerin eğitim önceliklerinin şiddet eğilimleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

Schaper, M. (2002). The essence of ecopreneurship. *Greener Management International*, 38, 59-70.

Schiefele, U., Schaffner, E., Möller, J., & Wigfield, A. (2012). Dimensions of reading motivation and their relation to reading behavior and competence. *Reading research quarterly*, 47(4), 427-463.

Schumpeter, J. A. (1991). *The Economics and Sociology of Capitalism*, Swedberg, R.(edt.), New Jersey: Princeton University Press.

Schunk, D. (2011). *Eğitimsel bir bakışla öğrenme teorileri* (2. baskı). (Muzaffer Şahin Çev. Edt.). Nobel.

Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.

Schunk, D. H. ve Pajares, F. (2009). Self-efficacy theory. İçinde K. R. Wentzel ve A. Wigfield (Edt.), *Handbook of motivation at school* (ss. 35-53). New York: Routledge.

Schunk, D. H., & Usher, E. L. (2012). Social cognitive theory and motivation. İçinde R. M. Ryan (Edt.), *The Oxford handbook of human motivation* (ss. 13–27). Oxford University Press.

Schunk, D. H., Meece, J. L., and Pintrich, P. R. (2013). *Motivation in education* (4. baskı). USA: Pearson.

Seligman, M., Steen, T. A., Park, N. & Peterson, C. (1998). Positive psychology progress. *American Psychologist*. 60, 410-421.

Seligman, M.E. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55, 5–14.

Seligman, M.E.P. (2002). Positive psychology, positive prevention and positive therapy. İçinde C.R. Snyder and S.J. Lopez (Edt.), *Handbook of Positive Psychology*. New York: Oxford University Press.

Seyis.S.(2011). Ortaöğretim öğrencilerinin motivasyonları ve duygusal zekâları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon.

- Sheldon, K. M., & Bettencourt, B. A. (2002). Psychological need-satisfaction and subjective well-being within social groups. *British Journal of Social Psychology*, 41(1), 25–38.
- Shinn, D. C. (1986). Education and the quality of life in Korea and the United States: A cross-cultural perspective. *Public Opinion Quarterly*, 50(1), 360-370.
- Sıcak, A. & Başören, M. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin akademik motivasyonlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Bartın örneği). *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 548-560.
- Slavin, R. E. (2006). *Educational psychology theory and practise* (8. baskı). Boston: Pearson.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M. ve Van Petegem, S. (2015). Let us not throw out the baby with the bathwater: Applying the principle of universalism without uniformity to autonomy-supportive and controlling parenting. *Child Development Perspectives*, 9(1), 44-49.
- Somer, O., Korkmaz, M., Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerinin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Sönmez, A. ve Toksoy A. (2014). Türkiye’de girişimcilik ve Türk girişimci profili üzerine bir analiz. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 21(2), 41-58.
- Stajkovic, A. D. & Fred Luthans. (1998). Social cognitive theory and self-efficacy: going beyond traditional motivational and behavioral approach. *Organizational Dynamics*, 66.
- Sternberg, R. J., & Williams, W. M. (2009). *Educational psychology* (2. baskı). New Jersey: Pearson.
- Sul, S., Kim, J., & Choi, I. (2013). Subjective well-being and hedonic editing: How happy people maximize joint outcomes of loss and gain. *Journal of Happiness Studies*, 14(4), 1409-1430.
- Suldo, S.M., Friedrich, A., White, T., Farmer, J., Minch, D. ve Michalowski, J. (2009). Teacher support and adolescents’ subjective well-being: a mixed-methods investigation. *School Psychology Review*. 38(1), 67-85.
- Şahin, M.D. Söylemez Yıldırım, E. ve Koç, Y. D. (2016). Planlanmış davranış teorisi çerçevesinde aile işletmelerinde kurumsallaşma sürecinin irdelenmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Afro- Avrasya Özel Sayısı, 192- 204.
- Şirin Y, Özoruç S, Koç M (2020). Lise öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerinin incelenmesi. *Turkish Studies- Educational Sciences*, 15(5), 3327-3338.
- Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (2001). *Using multivariate statistics* (4. baskı). Boston: Allyn and Bacon.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5. Baskı). Boston, MA: Pearson.
- Telef, B. B., & Ergün, E. (2013). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yordayıcısı olarak öz-yeterlik. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6(3), 423-433.

Timuroğlu, M. K. & Çakır, S. (2014). Girişimcilerin yeni bir girişim yapma niyetlerinin risk alma eğilimi ile ilişkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 119-136.

Tkach, C., Lyubomirsky, S. (2006). How do people pursue happiness? Relating personality, happiness increasing strategies and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 7, 183-225.

Top, S. (2006). *Girişimcilik keşif süreci* (1. Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Tulunay, L. (2010). Girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimci profili: İstanbul, Kayseri ve Van örnekleri. Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi*, Ankara.

Turner, E. A., Chandler, M., & Heffer, R. W. (2009). Influence of parenting styles, achievement motivation, and self-efficacy on academic performance in college students. *Journal of College Student Development*, 50(3), 337-346.

Tuzgol-Dost, M. (2006). Subjective well-Being among university students. *Hacettepe University Journal of Education*, 31, 188-197

Tuzgöl Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158).

Tükel, Y., Atılgan, D. & Temel, A. S. (2020). Spor lisesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri (Konya ili örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(3), 450-464.

Tümkiye, S. (2011). Türk üniversite öğrencilerinde öznel İyi oluşu yordayan sosyodemografik değişkenler ve mizah tarzları. *Eğitim ve Bilim*, 36, 160, 158- 170.

TÜSİAD. (t.y.) www.tusiad.org. Erişim tarihi: 23.05.2023.

Uçkun, C. G., Korkmaz, F. & Yener, S. (2019). Öz-yönelimin yaşam tatmini üzerindeki etkisinde girişimcilik algısının aracı rolü. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12), 148-166.

Uludağlı, N.P. & Sayıl, M. (2009). Orta ve ileri ergenlik döneminde risk alma davranışı: Ebeveyn ve akranların rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(23), 14-24.

Uygun, M., Mete, S. & Güner, E. (2012). Genç girişimci adayların girişimcilik eğilimi ve girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 145-156.

Uysal, B., Güney, S. (2016). Entrepreneurial intentions of Turkish business students: an exploration using shapero’s model. *Yönetim Bilimleri Dergisi / Journal of Administrative Sciences*, 14(28), 27-47.

Ülgen, A. A. (2016). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayınları.

Ünal Karagüven, M. H. (2012). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye adaptasyonu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.

Vallerand, R. J., & Ratelle, C. F. (2002). Intrinsic and extrinsic motivation: A hierarchical model. İçinde E.L. Deci & R. M. Ryan (Edt.), *Handbook of self-determination research* (ss. 37-64). The University of Rochester Press.

Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Self-determination and persistence in a real-life setting: Toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1161- 1176.

- Vallerand, R.J., Pelletier, L.G., Blais, M.R, Brière, N.M., Senécal, C. and Vallières, E.F. (1992). The academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 1003-1017.
- Vansteenkiste, M., Timmermans, T., Lens, W., Soenens, B., & Van den Broeck, A. (2008). Does extrinsic goal framing enhance extrinsic goal-oriented individuals' learning and performance? An experimental test of the match perspective versus self-determination theory. *Journal of Educational Psychology*, 100(2), 387–397.
- Weiner, B. (1986). Attribution, emotion, and action. İçinde R. M. Sorrentino & E. T. Higgins (Edt.), *Handbook of motivation and cognition: Foundations of social behavior* (ss. 281–312). Guilford Press.
- Weiner, B. (1992). *Human motivation: Metaphors, theories, and research* (2. Baskı). London: Sage.
- Weiner, B. (2000). Intrapersonal and interpersonal theories of motivation from an attributional perspective. *Educational Psychology Review*, 12, 1–14.
- Weiner, B. (2010). The development of an attribution-based theory of motivation: A history of ideas. *Educational Psychologist*, 45, 28–36.
- Weinstein, N., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2011). Motivational determinants of integrating positive and negative past identities. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(3), 527–544.
- Wentzel, K. R., & Miele, D. B. (Edt.). (2016). *Handbook of motivation at school* (2. baskı). Routledge.
- Wentzel, K. R., & Wigfield, A. (2009). Introduction. İçinde K. R. Wentzel, & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of Motivation in School* (ss. 1-8). New York: Routledge.
- Wigfield, A., Tonks, S., & Klauda, S. L. (2009). Expectancy-value theory. İçinde K. R. Wenzel & A. Wigfield (Edt.), *Handbook of motivation at school* (ss. 55–75). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Williams, G., Frankel, B., Campbell, D. ve Deci, E. (2000). Research on relationship-centered care and healthcare outcomes from the rochester biopsychosocial program: a self- determination theory integration. *The Journal of Collaborative Family Healthcare*, 18(1), 79-91.
- Wilson, W. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin*, 67, 294-306.
- Wood, W., Rhodes, N., & Whelan, M. (1989). Sex differences in positive well-being: A consideration of emotional style and marital status. *Psychological Bulletin*, 106(2), 249-264.
- Yağcı, F. (1999). Genel liselerde okuyan öğrencilerin denetim odağı ve güdülenme düzeyleri ile öğrenci seçme sınavı (öss) başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Gaziantep.
- Yalçınsoy, A. (2017). Yaşam doyumu, kaygı ve motivasyon ilişkisi ile ilgili üniversite gençliğine yönelik bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Kesit Akademi Dergisi*, (10), 422-434.

Yılmaz, E. & Sünbül, A. M. (2009). Üniversite ğrencilerine Yönelik Girişimcilik lçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 195-203.

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 82-91.

EKLER

EK-1 ETİK KURUL İZNİ

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU TOPLANTISI

KARAR TARİHİ : 18/10/2022
OTURUM NO : 09
TOPLANTI SAATİ : 12.30

Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Şahin AHMETOĞLU başkanlığında gündemdeki maddeleri görüşmek üzere toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

- GÜNDEM** 4- Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Birel ALVER'in danışmanı olduğu Abdulkadir GÜLEN tarafından yürütülen "Ergenlerde Akademik Motivasyon ile Özensel İyi Oluş Bağlılığında Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolü" konulu proje başvurusunun görüşülmesi,
- KARAR** 4- Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Birel ALVER'in danışmanı olduğu Abdulkadir GÜLEN tarafından yürütülen "Ergenlerde Akademik Motivasyon ile Özensel İyi Oluş Bağlılığında Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolü" konulu proje incelenmiş olup, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik İlkelerine uygun olduğuna karar verildi.

EK-2 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Ergenlerde Akademik Motivasyon ile Öznel İyi Oluş İlişkisinde Girişimcilik Eğiliminin Düzenleyici Rolü

Değerli katılımcılar,

Bu anket, ergenlerde girişimcilik eğiliminin akademik motivasyonun öznel iyi oluş düzeyi arasında olan ilişkide düzenleyici rolü olup olmadığı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket içerisinde 4 ayrı bölüm ve toplamda 80 soru yer almaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyunuz ve size en uygun olan seçeneği yanına çarpı (X) işareti koyunuz. Bütün soruları cevaplandırınız. Kimlik bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur. Yanıtlarınız sadece araştırma için kullanılacak olup hiçbir kurum veya kişiyle paylaşılmayacaktır. Soruları içtenlikle cevaplandırmanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. İlginiz ve duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Abdulkadir GÜLEN

Demografik Bilgiler

1. Cinsiyetiniz nedir?

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Öğrenim görmekte olduğunuz okulun türü nedir?

☐ Anadolu Lisesi

☐ Fen Lisesi

☐ Mesleki ve Teknik Lise

☐ Özel Lise

3. Annenizin eğitim düzeyi nedir?

☐ İlkokul

☐ Ortaokul

☐ Lise

☐ Lisans

☐ Yüksek Lisans

☐ Doktora

4. Babanızın eğitim düzeyi nedir?

☐ İlkokul

☐ Ortaokul

☐ Lise

☐ Lisans

☐ Yüksek Lisans

☐ Doktora

5. Aile gelir düzeyiniz nedir?

☐ 0-5500

☐ 5501-8500

☐ 8501-12000

☐ 12001 ve üstü

EK-3 ERGEN ÖZNEL İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ

Aşağıda yer alan ifadelerin karşısında bulunan seçeneklerden size uygun olanını işaretlemeniz gerekmektedir. Her ifadeyi bir kez değerlendirmelisiniz. Değerlendirmelerinizde hiç boş bırakmayınız.

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Ailem beni sever				
2	Ailem beni destekler				
3	Ailem bana saygı duyar				
4	Ailem sağlıklı				
5	İnsanlara karşı sabırlıyım				
6	İnsanlara karşı hoşgörülüyüm				
7	Genellikle neşeliyim				
8	Genellikle güler yüzlüyüm				
9	Hayatın tadını çıkartarak yaşarım				
10	Hayatı doya doya yaşarım				
11	Hayatı dilediğim gibi yaşarım				
12	Sevdiklerimle beraberim				
13	Sevdiklerimle yan yanayım				
14	Arkadaşlarımla beraber vakit geçiririm				
15	Dostlarımla beraberim				

EK-4 AKADEMİK MOTİVASYON ÖLÇEĞİ

Niçin liseye gittiğinizin sebeplerini belirtmek için aşağıdaki ölçeği kullanarak her bir maddeye karşılık gelen en uygun rakamı işaretleyiniz.

Asla	çok az	orta	çok	tamamen		
1	2	3	4	5	6	7

Niçin liseye gidersiniz?	Derecelendirme						
1-İleride yüksek ücretli bir iş bulabilmek için en azından lise derecesine ihtiyacım var.	1	2	3	4	5	6	7
2-Yeni şeyler öğrenirken tatmin oluyorum ve keyif alıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
3-Lise eğitiminin beni seçtiğim mesleğe daha iyi hazırlayacağına inanıyorum	1	2	3	4	5	6	7
4-Gerçekten okula gitmekten çok hoşlanıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
5-Dürüst olmak gerekirse bilmiyorum. Gerçekten okulda zamanımı boşa harcadığımı düşünüyorum	1	2	3	4	5	6	7
6-Mezun olduktan sonra daha itibarlı bir işe sahip olmak için	1	2	3	4	5	6	7
7-Daha önce görülmemiş yeni şeyleri keşfetmekten büyük keyif alıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
8-Er geç, lise eğitimi beğendiğim iş piyasasına girmeme imkan sağlayacak.	1	2	3	4	5	6	7
9-Bir zamanlar liseye gitmek için iyi sebeplerim vardı, fakat şimdi devam etmeli miyim emin değilim.	1	2	3	4	5	6	7
10- Lise derecesini bitirme yeteneğine sahip olduğumu kendime kanıtlamak için.	1	2	3	4	5	6	7
11-Daha sonra iyi bir hayata sahip olmak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
12-Sevdiğim dersler hakkındaki bilgimi artırmak hoşuma gidiyor.	1	2	3	4	5	6	7

13-Meslek yönlendirme ile ilgili olarak daha iyi bir seçim yapmamda bana yardımcı olacağına inanıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
14-İlginç öğretmenlerle tartışma ortamına girmek benim için iyi bir deneyim.	1	2	3	4	5	6	7
15-Zor akademik çalışmalarını başarma sürecinde bulunmaktan çok memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
16-Kendime zeki bir insan olduğumu göstermek istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
17-Mezun olduktan sonra daha iyi bir maaşa sahip olmak istiyorum	1	2	3	4	5	6	7
18-Yaptığım çalışmalar, ilgimi çeken birçok şey hakkında öğrenmeyi sürdürmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5	6	7
19-Çeşitli ilginç konular hakkında okurken güzel duygular ediniyorum.	1	2	3	4	5	6	7
20- Hiçbir fikrim yok ve okulda ne yaptığımı bir türlü anlamıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
21- Lise, kişisel çalışmalarında mükemmellik için kişisel hoşnutluk edinmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5	6	7
22- Çalışmalarında başarılı olabileceğimi kendime kanıtlamak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7

EK-5 GİRİŞİMCİLİK YETERLİLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadelere hangi oranda katıldığınızı gösteren uygun kutucuğu işaretleyiniz

	1-Kesinlikle Katılmıyorum.	2-Katılmıyorum.	3-Kararsızım.	4-Katılıyorum.	5-Kesinlikle Katılıyorum.
1. Genellikle, bir probleme çözümü ilk öneren ben olurum.	1	2	3	4	5
2. Bir probleme çözüm bulana kadar denemeye devam ederim.	1	2	3	4	5
3. Başkalarının sorun olarak gördüklerini ben yeteneklerimi göstermek için fırsat olarak görürüm.	1	2	3	4	5
4. Hayatta başarılı olacağımdan eminim.	1	2	3	4	5
5. Bir iş için gayret gösterdiğim zaman genellikle o işte başarılı olurum.	1	2	3	4	5
6. Üzerime düşen görevlerimi başarılı bir şekilde tamamlarım.	1	2	3	4	5
7. Genel olarak kendi yeteneklerimin farkındayım.	1	2	3	4	5
8. Hayatımla ilgili kararları tek başıma alabileceğime inanıyorum.	1	2	3	4	5
9. Problemlerimin çoğuyla tek başıma başa çıkabilirim.	1	2	3	4	5
10. Okulda bana yaratıcı bir şekilde nasıl düşüneceğim öğretildi.	1	2	3	4	5
11. Okulda bana yeni fikirler üretebileceğim öğretildi.	1	2	3	4	5

12. Okulda fikirlerimi gerçeğe dönüştürebileceğim öğretildi.	1	2	3	4	5
13. Öğretmenlerim ders dışı etkinliklere katılmam için beni cesaretlendirir.	1	2	3	4	5
14. Öğretmenlerim fikirlerimi dinler.	1	2	3	4	5
15. Öğretmenlerim hata yapmanın sorun olmadığını söyler.	1	2	3	4	5
16. Biliyorum ki kendi işini kurarak işsahibi (patron) olmak mümkündür.	1	2	3	4	5
17. İnsanların iş kurmalarının farklı sebepleri olduğunu biliyorum.	1	2	3	4	5
18. Biliyorum ki bazı iş fikirleri başarılı olur; bazıları ise başarılı olmaz.	1	2	3	4	5
19. Yeni fikirler üretebilirim.	1	2	3	4	5
20. Bir şeyi başarmak için başka insanlarla birlikte çalışabilirim.	1	2	3	4	5
21. Farklı çözümler üretebilirim.	1	2	3	4	5
22. Grup içinde çalışırken kendi fikirlerimi ve düşüncelerimi başkalarına rahatlıkla anlatabilirim.	1	2	3	4	5
23. İşleri yapmanın farklı yollarını bulabilirim.	1	2	3	4	5
24. Takım çalışmasına faydalı bir şekilde katılabilirim.	1	2	3	4	5
25. Bir proje planı oluşturabilirim.	1	2	3	4	5
26. Ani değişimlerle ve sürprizlerle baş edebilirim.	1	2	3	4	5
27. Projedeki görevleri düzenleyebilirim.	1	2	3	4	5
28. Karşılaştığım güçlüklerle rağmen işime devam edebilirim.	1	2	3	4	5

29. Proje hedeflerini belirleyebilirim.	1	2	3	4	5
30. Baskı ve stres altında çalışabilirim.	1	2	3	4	5
31. Problemleri farklı yöntemlerle çözmeme yardımcı olan bir iş sahibi olmak isterim.	1	2	3	4	5
32. Kendi fikirlerimi uygulayabileceğim bir iş isterim.	1	2	3	4	5
33. Görevlerimi kendim belirleyebileceğim bir iş isterim.	1	2	3	4	5
34. Çoğu zaman bir iş kurmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5
35. Para kazanmak için birçok fikrim var.	1	2	3	4	5
36. Hedefim kendi işimin patronu olmaktır.	1	2	3	4	5
37. İş kurmak genelde değersizdir.	1	2	3	4	5
38. İş kurmak genelde sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
39. İş kurmak genelde iyi bir şeydir.	1	2	3	4	5

EK-6 ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Abdulkadir GÜLEN

Doğum Tarihi :

Yabancı Dil :

Eğitim Durumu

Lisans : Ankara Üniversitesi 2017-2021

Yüksek Lisans : Kırıkkale Üniversitesi 2021- Devam ediyor
Ankara Üniversitesi 2021- Devam ediyor

Çalıştığı Kurum ve Yıllar: Ankara Üniversitesi Geliştirme Vakfı Okulları 2022-
Devam ediyor